کلیله او دمنه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کليله او دمنه

ژباړه : د سرخېړنوال الحاج مولوي زين الله منلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب پېژندنه:

دکتاب نوم:...کلیله او دمنه

ژباړن:..ښېرنوال الحاج مولوي زین الله منلی

کمپوز او ډیزاین: ....اسدالله خان امرخېل

خپرندویه:.. کتاب ښار

چاپ کال:...1395

چاپ وار:...دریم

چاپ شمېر:..1000

©Najib Manalai 2010

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمری او غوایي

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

– ما اورېدلي دي چې خلک وایي چې درواغجن او چلي انسان په خپلو درواغـو او چلونو دوستان سره بېلوي او ددوی دوستي ورانولای شي، تر دې چې یو تر بله سره دښمان شي.

بیدپای فیلسوف وویل:

– هـو دا خلـک رښـتیا وایـي او هغـه کیسـې ډېـرې او مشـهورې دي چـې د درواغجنو او چلناکو وګړو ورانی په کې ښودل شوی دی.

دده خبرې ته د پاچا پام شو او ورته یې وویل:

– له دغو کیسو نه خو یوه کیسه را واوروه چې زما له پاره هم پند او درس شـي، ځکه زه هم وېرېږم چې ځینې درواغجن او چلیان زما او زما د دوستانو دوستي ورانـه او ویجاړه نه کړي.

بیدپای ورته وویل :

– د هندوستان په "دستاوند " ښار کې یو سړی و چې تر ډېره پـورې ژونـدی و تر څو چې زوړ او ضعیف شو. درې زامن یې درلودل چې هېڅ کسب او کار یـې زده نـه و چې ځان یې پرې چلولی وای. ده چې خپل زامن ولیدل چې خپل مـال او شـته بـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځایه بې ځایه لګوي، نو را تهول یې کړل او ورته یې وویل چې ای زامنو زما عمـر اوس لړ پاتې دی او نږدی ده چې ومرم ما خو زیار ایسته او ستاسو لپـاره بـه مـې شـته پیـدا کول نو اوس له دې وروسته تاسو په خپل ځان تکیه وکړئ، لـه مـا څخـه تمـه پـرې کړئ او په دې پوه شئ چې هر څوک په ژوند کې درې شـیان غـواړي: غـواړي چـې شتمن او د مال څښتن وي، غواړي چې په خلکو کې د قدر او عـزت خاونـد وي او پـه اخرت کې خدای ته منلی او نژدې وي. خو دا تهول بې زیار او زحمته سړي ته پـه لاس نه ورځي نو ښه دا ده چې سړی په روا او ښو لارو زیار و کاږي ، مال او شته پیدا کـړي نه چې په تګی، غلا او نورو ناروا لارو یې پیدا کړي. او کله چې څوک مال پیـدا کـړي او ویې نه ساتي او په وده کې یې زیار و نه ګالي مال او شته ببرتـه تـرې ځـي ، تـش لاس پاتې کیږي او بې وزله کیږي.

شتمن سړی خلکو او خدای ته تر هغې نه ګرانیږي چې له خپل مالـه بـې وزلـو ته څه ورنه کړي او دوستانو ته یې ورنه کړي، اشنایانو ته یې ورنه کـړي او د خیـر پـه نورو کارو کې یې و نه لګوي.

هغه څوک چې مال پیدا کړي او په ځان او نورو یې ونیسي نو هم به پـه خپلـه بدمرغه شي او هم به د خلکو او خدای په نظر کې څه قدر او عزت و نه لري . سـربېره پر دې کېدلای شي چې مال ته یې پېښه وشي او له لاسه یې ووځي: مثلاً غله به یـې یوسي، و به سوځي، غرق به شي او یا به په زلزلو په ځمکه ننوځي.

زامنو چې د خپل پلار خبرې واورېدې نو ویې ویل چې ریښتیا وایـي. پـلار تـه یې وویل چې موږ ستا خبرې واورېدې، نور به داسې نه کوو چې کول مـو او پـر خپـل ځان به تکیه او بسیا یو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله ورځ د سړي مشر زوی د حلالې او روا روزۍ د پیدا کولو لـه پـاره لـه خپلـو مریانو او خدمتګارانو سره په یوه ګاډۍ کې سپور شو چـې دوو غوایـانو راښـکله . د یـو غوایي نوم برګی او د بل نوم چغر و.

دوي په خپل کار پسي روان وو چې په لار کې په یوه پسته ځمکه کې په ختـو او چکړو ور پېښ شول، د برګي پښې په ختو کې لاړې او چې هر څومره زور یې وکـړ پښې یې له ختو نه را ونه وتلې. خاوند او ملګري یې را کښته شول چې برګی لـه ختـو څخه را وباسي خو را ویې نه ایستلای شو.

یوه خدمتدګار ته یې وویل چې ته دلته د برګي سره اوسه او هر کله چې ځمکه لږه وچه شوله او برګی ترې راوواته نو بیا راپسې راځه! دوئ یې پرېښـودل او مریـانو او خدمتګارانو یو پلو او چغر بل پلو ګاډۍ ځان پسې راښکله. څو ورځې وروسته خـدمتګار په تنګ شو، برګی یې په ځای پرېښوده ، خپل بادار پسې ولاړ. چې په لار کې بادار ته ور ورسېده نو بادار یې ترې پوښتنه وکړه چې برګی دې څه کـړ، ده ورتـه وویـل چـې هغه خو مړ شو.

خاوند چې د برګي له مرګه خبر شو نو ډېر خپه شو. خادم یې د تسلی لپاره ورته وویل:

– اې باداره! د خدای قضا او قدر و چې برګی مـړ شـو. او هېڅـوک د خـدای د قضا او قدر نه ځان نه شي ژغورلای. که خدای دده د هلاکت اراده نـه وای کـړې نـو ولی به د کال په دې موسم کې راوتلو او بیا به په دې چکړه او ختنه لار راتللو.

بل خادم وویل:

– ای باداره! رښتیا وایی او ماته د هغه سړي کیسه را یـادوي چـې لـه قـدر نـه تښتېده او بیا هم چې څه خدای ورته مقرر کړي وو ورورسېدل.

بادار وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– برګی په ما باندې ډېر ګران و، وړوکی خوسکی مې لوی کړی و، ډېر قوي او کلک غوايي و او ډېر پسې خپه يم خو څه به وکړم؟ اوس د تسلۍ لـه پـاره راتـه هغـه کيسه وکړه چې لږ ساعت مو تېر شي.

خادم وويل:

– وايي يو سړی په يوه لاره روان و چې په دغه لار ډېر ځناور وو. چـې څـه لار يې ووهله نو يو زورور لېوه يې وليده ، وويرېده چـې کـه دا لېـوه را سـره مخـامخ شـو خوري مې نو چاپېره يې وکتل او د يو سيند بلې خواته يې يو کلی وليده. له ځـان سـره يې وويل چې دغه کلي ته به ور پورې وځم او د دې کلي د خلکو په مرسـته بـه د دې لېوه څخه ځان خلاص کړم. خو کله چې سيند ته ورسېده پول يې ورباندې ونه مونـده. حيران شو ، وېره يې نوره هم زياته شوله. کله چې لېوه ورته را نـژدې شـو، ځـان يـې اوبو ته ور واچاوه د سيند له ژوروالي نه هم خبر نه و، لامبو يې هم زده نـه وه، نـو پـه زوره يې چيغې کړې:

– آه! آه! ومې ژغورئ چې ډوبېږم! ومې ژغـورئ! ومـې ژغـورئ چـې ډوبېـږم! ډوبېږم!

د سيند په غاړه دوه سړي په لاره تېرېدل، چې دده چيغې او فرياد يـې واورېـده را منډې يې کړلې ځانونه يې اوبوته ور واچول، ځان يې ورپسې وروړساوه ، له سيند نـه يې را وويست او تر هغې ورسره وو چې په سد شو دواړو نه يې تشکر وکړ نـو بيـا يـې وکتل د سيند په غاړه يوه کوټنۍ په نظر ورغله. ځان سره يې وويل: چې دغـه کـوټنۍ ته به ورشم او شپه به په کې تېره کړم او سبا به ځم. د لېوه او ډوبېدلو نه خـو ښـه دی خلاص شوم. چې کوټنۍ ته ورسېده په يو سوري کې يې دننه کوټنۍ ته وکتل ګـوري داړه ماران دي ، څوک سوداګر يې شکولی دی او مال يې ترې اخستی دی، اوس يـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل منځ کې سره وېشي. ووېرېده چې که کوټنۍ ته ورننوځي نو هغه څه به ورسره وکړي چې له سوداګر سره يې کړي دي ، د ګوتو په څوکو شو او غلی غلی وتښتېده.

کلي ته سترى ستومانه ورسېده او له تللو نه ولوېده. د دمې جوړولو له پاره يې دېوال ته تکيه وکړه او ويې ويل چې ښه ده، غله راباندې ړانده شول. که يې ليدلی وای نو له لېوه او ډوبېدلو نه خو وژغورل شولم خو دوی بې وژلو نه پرېښودلم. بيا په ډوب خوب ويده شو. دېوال ورباندې را ونړېده او دستي مړ شو.

نو بادار وويل:

– رښتيا هم څه چې سري ته پېښه وي هغه ورته رسېږي او ځان ترې نشي ژغورلای.

بيدپای چې د کيسې دې ځای ته ورسېده نو دابشليم ورته په خوښۍ وکتل او ويې ويل:

– ای هوښياره فيلسوفه! ستا هره خبره ګټوره ده، پوه او نا پوه ترې ګټه اخستلای شي. زه ستا په ملګرتيا ډېر خوښ يم او ستا د فضل او عقل نمانځنه کوم. لکه څرنګه چې خادم وويل برګی رښتيا مړ شوی و؟

بيدپای ځواب ورکړ:

کله چې ختې لره وچه او کلکه شوله نو برګي ترې خپلې پښې راوکښلې او ولاړ. ځمکه تکه شنه وه، واښه ډېر وو. هر ځای به آزاد ګرځېده او واښه بې يې خوړل . ښه څرب او غوښن شو او په خپل زور او قوت پوه شو.

برګی په رنباړو سر شو او مستي به يې کوله. کله به يې يو ځای ته ښکرونه اړمول او کله بل ځای ته او هر هر ځای کې به يې چې خوښه شوله ګرځېده به.

دی ځای ته نژدې يو ځنګل و چې ډېر ځناور او نور وحشي حيوانات پکې وو. يو زمری و چې د ډېر زور او قوت خاوند و او ددې ځناورو او ځنګل پاچاهي د ده وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې زمري د غوايي رمباړه واورېدله ډېر وویرېده ځکه ده نه کله داسې اواز اورېدلی و او نه يې کله غوايي ليدلی و. ګومان يې و کړ چې دا د رمباړو خاوند خو بـه د ډېر قوت او زړوتيا څښتن وي. نو له همدې ورځې څخه په خپله کوټه کـې لـه وېـرې غلی کښېناست او په نورو ځناورو يې مقرره کړه چې د ده مړی ده ته همدلته راوړي.

له هغو ځناورو څخه چې د زمري په دروازه کې د خـدمت لـه پـاره ولاړ وو دوه ګيدړان ورونه وو چې د يوه نوم کليله او د بل دمنه و. دواړه د عقل او پـوهې خاونـدان وو، کليله د ښه خوی خاوند و خو دمنه ډېر مکار او کينه کښ و.

کله چې په کور کې د زمري اوسېدل اوږده شول نو دمنه خپل ورور ته وويل :

– زه دې زمري ته حيران يم چې څرنګه يې ځان په کور کې بند کړی او زمـوږ لاس ته ناست دی. ده به موږ ته مړی راکوله اوس موږ ته ګوري.

کليله ورته وويل :

– ته يو وړوکی او بې وزله خادم يې. ستا يې د لويانو په کارو کې څه؟ تـه خبـر نه يې چې څوک چې د لويانو په کارونو کې ګوتې وهي د هغه شادي کانه به وربانـدې وشي چې د نجار په کار کې يې ځان ورګډ کړ؟

دمنه خپل ورور ته وويل :

– ته خو تل داسې کيسې کوې چې د لويې او پرمختګ مخه نيسي. خو ښـه دا ده چې زړه دې يخ شي نو ووايه چې د شادي کيسه څرنګه وه.

کليله وويل:

– زه د خپل ځان د خوښۍ له پاره دا کيسه تا ته نه کوم. د دې له پاره يې درتـه کوم چې ته ترې پند واخلې. شادي يو نجار وليده چې يوه ګرګه يې اره کوله. د دې لـه پاره چې د اره کولو کار اسان شي نو په ګرګه کې يې يوه پانه تـک وهلـه. د شـادي د نجار کار خوښ شو. چې نجـار کـور تـه ولاړ دا ورپاڅېـده، تـوپ يـې کـړ، پـر ګرګـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښېناست او په اره کولو یې پیل وکړ. دی لا په همدې کار بوخت و چې لکۍ یې د لرګي په چاود کې ننه وتله او د لرګي نه پانه وختله. شادي کلک له لکۍ په چاود کې ونښت، ډېرې چیغې یې و کړې تر څو چې بې سده شو. نجار چې له کوره راغی امسا یې راواخیسته او شادي یې کلک کلک وواهه. دا کیسه مې د دې له پاره درواوروله چې ته د لویانو په کار کې د ځان له وراچولو نه وېره وکړې. زه او ته د پاچا له نزدیکانو څخه نه یو چې پوښتنه ترې وکړو یا هغه له موږ سره په کوم کار کې مشوره وکړي. زه او ته بېچاره او بېوزله خادمان یو.

دمنه وویل:

– ما له پوهانو اورېدلي چې تر څو چې سړی رېړونه و نه زغمي تر هغې خپلو هیلو ته نه رسېږي او تر څو چې ځان هلاک ته ورنه کړي تر هغو د خپلو مقصدونو په لاس ته راوړلو نه بریالی کېږي. ما ته یوه ورځ ژوند چې په قدر او عزت وي تر تول عمر ژونده ښه ښکاري چې په خوارۍ او بې عزتی تېرېږي. زه هره رېړه پر ځان منم خو دا نه منم چې تول عمر د پاچا په در وازه کې خوار او زار ولاړیم.

کلیله په داسې حال کې چې د ده د فکر له سمولو نه نهېلی و، ورته وویل:

– ورځه، په مخه دې ښه، بریالی اوسې.

دمنه زمري ته ورغی او سلام یې واچاوه. زمری ناست و ملګرو ته یې وویل:

دا څوک دی؟ او زما په رعیت کې څه کاره دی؟

هغوئ ورته وویل چې ستا خادم دمنه د ګیدړ خان زوی دی او ستاسو په دروازه کې خادم دی.

زمري وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ښه راغلی دمنه! پلار دی خدای وبخښه زما له ډېرو نژدی ملګرو او مخلصانو څخه و، راځه، څه اړه لرې چې درته پوره یې کړم؟ ځکه چې ته خو دې د پلار د دوستی له کبله پر ما حق لرې.

دمنه وویل:

– سرلوړی اوسی. زه راغلم چې ځان در وښیم چې ستا په دروازه کې یو خادم یم او تل خدمت ته تیار ولاړ یم. ځکه چې د پاچاهانو په دروازو کې ځینې پېښې کېږي چې وړو ته په کې هم لکه د لویو اړه پېښېږي . هر څه ګټه او فایده لري تر دې چې یو پربوتی خلی هم د اوربلولو لپاره په کار راځي.

کله چې زمري د دمنه خبرې ونغوړلی د ده عقل او ژبې ته ډېر په تعجب شو ، پوه شو چې دی به په خپله هوښیارۍ او رایه ګټه را واړوي نو ورسره ناستو ملګرو ته یې وویل:

– هوښیار سړی په عقل او فکر پورته کېږي. هر څومره چې په خلکو کې پټېږي لکه د شمعې لمبې یې پورته کېږي. لکه شمع چې سړی ښکته ټیټوي د هغې لمبه پورته کېږي. دا دمنه د نورو خادمانو سره په دروازه کې ولاړ و او د خلکو په نظر کې لکه د نورو خادمانو غوندې جاهل ښکارېده خو اوس یې له خبرو عقل او زیرکي ښکاره شوه نو زموږ له خوا دی د ډېرې نمانځنی وړ دی.

دمنه زمري ته را وړاندې شو او پښې یې ورښکل کړې او ویې ویل:

– نېکمرغه، سرلوړی او نمانځلی اوسې. پاچاهان هغه څوک ځان ته را نږدې کوي چې ګټه او اخلاص یې په کې لیدلی وي. او هغه څوک چې پاچا ته نږدې وي ښایي چې هېڅکله د پاچا په خدمت کې خپل وس او توان ونه سپموي. اوس خو تا خپله خوښې له مانه ښکاره کړه نو پر ما هم لازمه ده چې ستا په خدمت کې ځان ستړی او قربان کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري وويل:

– د پاچا له لويو او سترو خطاګانو او عېبونو څخه دا دي چې پوهـان لـه ځانـه ليرې کا او ناپوهان ځان ته را نژدی کاندي ځکه چې په دې ډول يې پاچاهي له منځه ځي ، ورانېږي او کار ورنه پاتې کېږي. او، دمنه، تا خو خپـل فضـل، اخـلاص او عقـل راوښوده نو زه هيله کوم چې له دې وروسته به راځې او زموږ په کارو کې به مـوږ سـره مشوره کوی.

دمنه ډېر خوشاله شو ، خپل ورور ته وروګرزېده او څه چې د ده او پاچا پـه مـنځ کې تېر شوي وو له ټولو نه يې خبر کړ ، ورته يې وويل:

– اوس پوه شوې چې زه په هغه څه کې چې ځان ته مې غوښتل په حقـه وم؟! او پوه شوې چې موږ ډير سپک او ذليل ژوند تېر کړی دی چې يوه ورځ هم پـه کـې د تېرولو نه وه؟!

نو کليله ورته وويل:

– تا خو ځان تر پاچا وررسولو او د پاچا مخ دې ځان تـه راواړه خـو سـره ددې هم زه پر تا وېرېږم ځکه چې د پاچا نژديکت ډېر خطرونه لري. پوهانو پاچا د جګ غره سره مشابه کړی دی چې ورختل سخت وي او په سر باندې يې مېـوې، ښـکلې ونــې، قيمتي تيږې او ملغلرې وي خو بيا هم په کې د څيروونکو ځناورو ځای وي، نو ورختـل ګران او اوسېدل په کې لا ګران وي.

زمری له دمنه څخه ډېر خوښ شو او ورځ په ورځ به يې ځان تـه نـژدې کـاوه. يوه ورځ دمنه زمري ته ورغی ، هېڅوک ورسره نه وو نو ورته يې وويل:

– زه دې ګورم چې دا ډېره موده دې ځان په کور کې بند کړی دی تر دې چې ضعيف او خوار شوی يې دا ولی، او په څه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوا له دې چې زمری دمنه ته ځواب ورکړي غوايي رمباړې کړلې . زمري لـه ویرې سره ورېږدېده او چوپ شو . ویره یې په مخ کې ښکاره شوه، نو د زمـري پـه زړه کې چې څه وو دمنه، په خپله پوهه، پر ټولو پوه شو او ورته یې وويل :

– باداره ته د دغه اواز له خاوند نه ویرېږې؟

زمري وويل :

– هو، دا ډېره مـوده کېـږي چـې دا ډاروونکـی اواز اورم او زړه مـې لـه ويـرې رپېږي. ځکه ما ګومان کاوه چې له ما څخه به بل قوي او زړور ځناور نه وي خـو چـې اوس دا آواز اورم نو خیال کوم چې د اواز خاوند به د غره په شان لوي او قوي وي.

دمنه وويل:

– باداره، دا ګومان دې په حقه نه دی، داسې نـه ده چـې هـر اواز د خاونـد پـه قوت دلالت کوي. یو ګیدړ و د یو ډول آواز یې واورېده چې په ونه کې ځوړند و کله بـه چې ونه باد ښوروله نو لښتې به یې په ډول لګېدلې او آواز به یې پورته کېده.

ګیدړ ګومان وکړ چې دا آواز خو د یو لوی تیار غوښن جسم دی. ورغـی پـه دې هیله چې اوس به پر زړه پورې خوراک واوړي. خو کله یې چې ورټوپ کـړ او پـه ډېـر ربړ یې ډول څیرې کړ ګوري چې هیڅ نشته نو په ډېر درد یې ډول تـه وکتـل او ویـې ویل: ډیر ځله بې ګټې او بې نفعې شیان لوړ آواز لري او غټ خېټي وي. باداره دا کیسـه مې درته ددې له پاره وکړه چې که چېرته د آواز خاوند وګورو نو لکـه څرنګـه چـې تـا ګڼلی دی دومره چندان شی نه دی. او که دې خوښه وي نو زه به ورشم او له حقیقـت نه به یې ځان خبر کړم او ډېر ژر به بېرته راشم.

زمري ورسره ومنله ، د تللو اجازه یې ورکړله چې ځان خبر کړي چې خبره څـه ده او د آواز خاوند څه شی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې دمنه ولاړ، نو زمري له ځان سره فکر وکړ او په زړه کې د دمنه په لېږلو پښېمانه شو چې ښه مي ونه کړل چې دمنه مې ولېږه؛ ځکه چې څه باور پرې په کار دی او څوک ویلای شي چې ما سره به ټګي او خیانت نه کوي ځکه چې ډېره موده ظلم مېورباندې کړی دی چې د نورو خادمانو سره مې په خواره او ذلیله وظیفه مقرر کړی و. کېدلای شي چې د دغه ظلم له کبله یې ما سره کینه وي او زما د دښمن سره لاس یو کړي ، یا مې عیبونه او بې زړتوب ورته ووایي او یا ورته له مانه قوي ښکاره شي او ورسره هملته پاتې شي.

زمری حیران ولاړ و او رېږدېده چې د وړاندې یې ولیده چې دمنه را روان دی نو خوشاله شو او د زړه سودا یې ووتله.

دمنه راغی ، زمري ورته هر کلی ووایه او ورته ویې ویل:

– څه دې وکړل او څه دې ولیدل؟

دمنه وویل :

– د آواز خاوند خو غوایي و.

زمري وویل:

– څومره قوت او زور یې درلود؟

دمنه وویل:

– نه زور لري او نه قوت زه ورنژدې شوم خبرې مې ورسره وکړې او هېڅ ترې نه وېرېدم او نه په کې د وېرې او ډار څه وو.

زمري وویل:

– البته چې هغه خپل زور او قوت تاته ونه ښوده ځکه چې ته یې کم په نظر ورغلی یې که یې قوي په نظر ورغلی وای نو بیا به دې یې زور لیدلی وای. دده مثال

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه باد داسې دې چې په وړو وښو او بوټو باندې ښوی تېرېږي خو چـې لویـو ونـو تـه ورشي نو بیا خپل زور ښکاره کړي او لوي مندان په کې مات کړي.

دمنه وویل:

– نه باداره دا واښه خور غوایي دومره نه دې لکه چې ستا په خیال درغلـی دی او که غواړې چې درته یې راولم چې اخلاص من او خـدمتګار دی شـي نـو اوس یـې فوراً درته راولم.

زمري وویل:

– همدغه غواړم مهرباني وکړه او ژر کوه.

دمنه په ډېر غرور او کبر غوایي ته ورغی او ورته ویې ویل :

– ای غوایي زما بادار خو تاته ډېر په غصه دی ځکه چې ته د ده په ملـک کـې بې د ده له اجازې اوسې. نو زه یې درپسې رالېږلی یم چې ورشې او ما سره یـې وعـده کړې ده چې که چېرته تاسره راغی نو زه ورته څه نه وایم.

غوایي په ډېر غرور ګیدړ ته وکتل او ورته یې وویل:

– بادار دې څوک دی چې ته یې دلته رالېږلی یې؟ چېرته اوسي، او له مانه څـه غواړي؟

دمنه وویل:

– د خیرووُنکو ځناورو پاچا دی ، په دې ځنګل کې اوسي او د ځناورو او زمریـانو لوی لښکر لري، رعیت، خدمتګاران او اتباع لري . دلته چې څه کېـږي د ده پـه اجـازه کېږي. زه هم د ده یو وړوکی خدمتګار او عسکر یم.

غوایي چې له دمنه نه د زمري نوم واورېده نـو سـره ورپېـده او زېـړ شـو. دنیـا وربانـدې تنګه شوه، له ځانه سره یې وویل: ای برګیه! چې د ختو او چکړو نـه خـلاص شوې نو مرګ دې راغی، اوس څه وکړم؟ وتښتم که چېرته یـو انسـان رابانـدې پـېښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي چې ومې نيسي او د ځناورو له شره مې خلاص کړي. انسان به رابانــدې يېــوې او څپر کوي، دا خو له مرګ نه اسان دي. چېرته يو ځای کې پټ شم که څــه وکــړم؟ آه! آه! دا ټول ماته ګټه نه شي کولای او نه مې له زمري نــه خلاصــولای شــي. غوښــه او وازده به مې د زمري او د ده د ملګرو خوراک شي؟

وروسته له چورته برګې خپل ډار پټ کړ او ګيدړ ته يې وويل:

– ومې منله چې زمری زورور دی او ته يــې اســتازی يــې چــې ماپســې يــې را استولی يې. خو له تا نه دا خبره هېره ده چې پوهان وايــي چــې: ســړی دی پــه خپلــه خوښه ځان په هلاکت کې نه اچوي؟ زه واښه خورم او تاسو غوښې خورئ ، څرنګــه زه تاسره ولاړ شم او څوک به زما ضمانت وکړي چې زه به روغ بېرته دلتــه راشــم؟ ځکــه چې زما غوښه خو ستاسو په زړه پورې مړی ده، که زه زمري ته ورغلم نــو مــردم. خــو ښه داده چې همدلته پاتې شم او خپل ځان وساتم او که څــوک رانــژدې کېــږي هغــه سره به جنګ وکړم، ځکه څوک چې ځان نه ساتي خير پکې نه شته.

دمنه وويل:

– ای غوايي، ته نه غواړې چې په ځناورو کې ملګری او دوست پېدا کــړې؟ مــا خپل ګران ملګری وګڼه ځکه زما ستا په مرګ کې څه ګټه ده؟ او لکه تــه چــې وايــې که زمرې دې مړ کړې نو ستا غوښه او هډوکې ما پورې نه رارسېږي، ځکه چــې قــوي ځناور زما غوندې ځناور هېڅ نه پرېږدي. که زه پوه شم چــې زمــری ســتا د وژلــو اراده لري نو زه به دې د خلاصولو چاره هم وکړم. ته مه خپــه کېــږه او زړه دې جمــع کــړه. ځکه چې خپل فکر خراب کړې او ډار وکړې نژدې ده چې په هغه شر کې به ولــوېږې چې ته ترې ځان ژغورې.

برګې د دمنه خبره واورېده او ځواب يې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زه خو درسره نه ځم ورشه بادار دې خبر کړه چې که يې خوښه وي دلته دې راشي. زه خو خپل ځان هرو مرو ساتم ځکه چې خدایؑ ماته ښکرونه د ځان ساتنې له پاره راکړي دي او همدا وخت د ځان ساتنې دی.

کله چې دمنه پوه شو چې تهدید او ډارولو خو څه کار ورنه کړ نو په چل او مکر يې لاس پورې کړ او ويې ويل:

– ته ولې دومره کینه کوې؟ ولې دا خراب فکرونه کوې؟ زما بادار غواړي چې ته يې په رعیت کې وشمېرل شې او ستا قدر عزت وکړي. که ته له ما سره ولاړ شې او د هغه اطاعت وکړې نو بيا به د هغه سره په ډېر قدر او نمانځنه ژوند کوې. خو که سرتمبګي دې وکړه او له تللو نه ډډه وکړې نو زمری خو تاته نه راځي، نور زمريان، پړانګان لېوان او کاږه به درپسې راولېږي او درنه به تاو شي بيا به نه پوهېږی چې ځرنګه خپل ځان وساتې، د تېښتې لار به هم درنه ورکه شي.

وروسته له فکر کولو نه برګي وويل:

– تاسو خو زما غوښې او وازدې پسې یاست او غواړئ چې ما وخورئ نو که زه درسره ولاړ شم څوک به زما ضمانت وکړي چې زمری راته څه ونه وايي او مخکې له مخکې نه به مې لېوان اوکاږه و نه نيسي او زمري ته به ونه رسېږم؟

دمنه په زړه کې خوشاله شو ځان يې برګې ته غټ کړ او ورته يې وويل چې: زه ستا د سر سلامتۍ ضمانت کوم او وعده درکوم چې د زمري سره به په ډېر قدر او عزت اوسېږی.

برګي او دمنه لا دلته سره خبرې کولې او زمري په خپل ځای کې له ډاره رپېده. کله به يې په زړه کې ويل چې څه دمنه خو يو امين او مخلص شخص دی نو مابه نه غولوي او تګي به راسره نه کوي او کله به يې ويل چې: ګيدړان ډېر ټګان او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکرجن دي او دمنه هم ګیدړ دی، نو کېدای شي چې د غوايي سره لاس يو کړي او زما په راز او ضعف باندې يې خبر کړي او را پسې په جنګ راشي او تخت رانه ونيسي.

زمری لا په دې فکر کې و چې له ورايه يې دمنه وليده چې راځي چې يو سور رنګی غټ حيوان ورسره دی او لوی لوی ښکرونه لري خو په عاجزئ او وېره ورسره را روان دی او پښې ځان پسې را کاږي. نو پوه شو چې دا خو غوايي دی او ګيدړ يې زړه له ډاره ډک کړی دی، نو په خپل ځای آرام کښېناسته او لکه چې پاچاهان د ملاقات کوونکو په مخکې سره ځان وېړسوي ده هم ځان ډېر غټ ښوده او په غرور ناست وه.

لومړی دمنه راغی او پاچاته يې ځمکه ښکل کړه او بيا يې برګي ته د راننوتلو اجازه واخستله. نو دمنه بېرته ولاړ چې برګي ته د پاچا د حضور آداب وروښيي.

غوايي راغی او خوله يې د پاچا په مخکې په خاورو کې ښخه کړه او ښکرونه به يې په خاورو ننه ايستل او تر هغه په همدې حال و چې تر څو ورته پاچا د سر پورته کولو اجازه ورکړه. نو را پاځېده او عاجز ودرېده نه يې خبرې کولې او نه خوځېده.

نو پاچا وغوښتل چې ځان سره يې زړور او بلد کړي ، ورورانـدې شـو او ورتـه ويې ويل چې څرنګه راغلی يې نو برګي ورته خپله کيسه وکړه. د زمري زړه خوشاله شو او ورته يې وويل:

– مه خپه کېږه پس له دې ته زما له نزديکانو څخه شوې ځکه چې ته هوښيار ادبناک او حياناک يې او هوښياران وايي چې: هوښياران او ادبناک خلک د نزديکت او نمانځنې حق لري ځکه له دوی څخه تل ښه اورېدل کېږي.

غوايي په دې خبره خوښ شو او بيا يې د احترام له پاره ښکرونه ورته په خاورو ښخ کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې ورځې تېرېدلې او برګی به زمري ته ته او راته ، په کارونو کې به یې ورسره مشوره او مصلحت کاوه. چې ورځ به تېرېدله د برګي قدر زیاتېده تر څو چې له ټولو وحوشو څخه زمري ته نژدې شو.

کله چې دمنه د برګي قدر او منزلت له زمري سره ولیده نو قهر او غصه ورغله او خپل ورور کلیله ته ورغی او وویې ویل:

– اې وروره زه څومره بې عقل او بې فکره وم؟ د زمري په نفع او ګټه کې مې کوشش وکړ او هغه ویره چې د ده په زړه له غوایي نه ناسته وه ما وایستله او غوایي مې ورته راوسته اوس یې غوایي په زړه کې ځای نیولی دی ، زه یې پر ځای پرېښودم او هېر یې کړم.

نو کلیله ورته وویل:

– هو تا ځان او نورو ټولو ځناورو ته تاوان وروااړاوه او زه ګومان نه کوم چې څه درنه وران شوي بېرته به یې سم کړې ځکه چې غوایي اوس د زمري په زړه کې ځای نیولی دی او بل چاته یې په کې ځای نه دی پرې ایښی. تر دې چې پاچا د ده په حق کې یوه خبره هم نشي اوربدلای، که څه هم ربښتا خبره وي، نو ستا دروغ به څرنګه د ده په حق کې واوري او ستا خبره به رښتا وګڼي او که رښتا ووایم نو زمری مجبور دی چې غوایي ورته له مور نورو حیواناتو نه ګران وي ځکه له مور ټولو نه پوه او هوښیار دی او اخلاص یې زمري سره ډېر دی. مور رښتیا غوایي سره کینه لرو خو دا مو هېره کړې ده چې له کومې ورځې چې غوایي راغلی دی د پاچا ټول کارونه ښه شوي دي او چه د پاچا کارونه ښه شي نو د رعیت کارونه هم ښه کېږي او که پاچا خراب شي او ظلم وکړي نو په ښارونو کې ورانی او فساد پېښېږي او رعیت ضایع کېږي او بربادېږي. نو زمری او غوایي پرېږده او په منځ کې فتنه او فساد مه غورځوه.

دمنه ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زه تاته تعجب کوم ای کلیله چې ته دومره د خپل ځان په سپکه او ذلت راضي يې! ته خوښ يې چې يو واښه خور پاچاته له موږ نه نژدې وي؟

– ته به پر غوايي څه وکړې، ای دمنه؟ په داسې حال چې هغه د قوت او پوهې خاوند دی او ستا بې له مکر او حیلې نه نور څه شته؟ پرېږده د خلکو په کارو کې کار مه لره.

– تا رښتیا وويل ای کلیله چې زه بې له مکر او چل نه نور څه نه لرم خو هوښيار سړی کولای شي چې پر قوي خلکو باندې په خپله پوهه غالب شي.

خلک کیسه کوي چې يو کارغه و چې د يوې ونې په منډانو کې يې ځان ته ځاله جوړه کړې وه کله به يې چې بچي وايستل او لږ به غټ شول نو يو تور مار به راغی او د ده بچي به يې تېر کړل. نو د کارغه زړه ورته تنګ شو او غوښتل يې چې يوه چاره يې وکړي نو د مصلحت لپاره خپل دوست ګيدړ ته راغي ورته يې وويل چې ما قصد کړی دی چې دغه مار پسې ورشم او چې ویده وي سترګې يې په ټونګه ووهم چې ړندې شي او نور زما ځاله ونه ګوري ، له لوږې مړ شي! ملګري ګيدړ ورته وويل چې دا فکر خو دې ښکاره غلط او بې ځايه دی ځکه چې ته پخپله خپل ځان هلاکت ته وړاندې کوې ته به پخوا له هغې چې خپل مطلب ته ورسېږې هلاک شې او ستا کار به لکه د هغه ماهي خور شي چې د چنګاښ د وژلو اراده يې کړې وه او ځان يې په خپله وواژه.

نو کارغه وويل چې: تشکر چې پوه دې کړلم د هغه ماهیخور کیسه څرنګه وه. ګیدړ وويل چې د ماهیخور کور د يوې بحیرې په غاړه و چې ډېر ماهیان پکې و او ځاله به يې ددې بحیرې د غاړې په ونو کې اچوله . چې ورځ کېده به خپله غذا او خوراک به يې له ماهیانو څخه برابرول. خو کله چې زوړ او ضعیف شو او د ماهیانو ښکار يې نه شو کولای نو وږی او خپه شو . يوه ورځ ورباندې چنګاښ چې په همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهیره کې اوسېده تېرېده نو کله چې یې غمجن ولیده پوښتنه یې ترې وکړه چې ولې غمګین یې؟ ماهیخور ورته وویل چې ځرنګه غمګین نه شم. ما بـه دلتـه تـل ماهیـان خوړل او ښه ژوند مې درلوده. او نن مې دوه تنـه ښـکاریان ولیـدل چـې پـه دغـه لار تېرېدل او یوه بل ته یې ویل: دا بحیره ډېر ماهیان لري راځه چې څه ماهیان چـې پـه دې بحیره کې دي چې دا خو ښکار کړو. نو هغه بل ځـواب ورکـړ چـې هـو ریښـتیا دا بحیره خو ډیر ماهیان لري خو هغه لومړی بحیره کې له دېنه ډېـر ماهیـان وو او اوبـه یې ژر وچېدلې راځه چې اول هغه ونیسو او بیا به دا ونیسو نو زه په دې خپـه یـم چـې که دا ښکاریان راشي او ټول ماهیان ونیسي نو ماته خو هېڅ نه پاتې کېږي ځکـه چـې ددوي جال واړه او غټ ټول ماهیان نیسي او بېرته څه نه پرېږدي.

چنګاښ دا کیسه واورېده او ماهیان یې ورباندې خبر کړل.

ماهیان راغلل چې د ماهیخور سره د ځان په خلاصي کې مشـوره وکـړي چـې ځرنګه به له ښکاریانو خلاص شي. ماهیانو ماهیخور ته وویل چې: موږ راغلي یـو چـې تا سره سلا مشوره وکړو ځکه چې د ښکاریانو زور هم موږ ته راځي او هم تاتـه او کلـه چې مصیبت او غم دواړه دښمانو ته یو برابر رسېږي نـو لازم دي چـې لاس سـره یـو کړي او د خلاصی لار پیدا کړي. نو ته پـه هغـې کـې چـې لـه ښـکاریانو څخـه دې اورېدلي دي څه وایي ؟

ماهیخور حیران پاتې شو، سره ولړزېده او ویې ویل چې زه ګومان نه کـوم چـې موږ به ګوندې له دوی او د دوي له جاله څخه ځان وژغورلای شو. ماته یوه بله نـژدې بحیره مالومه ده چې ونو اودورمو پټه کړې ده ، ښکاریانو یې لاره نه ده لیـدلې نـو کـه تاسو هلته راشئ په امن او سلامتي به هلته ژوند وکړئ.

ماهیانو ورته وویل چې: دا خدمت خو پرته له تا بل څوک نه شي کولای، لطـف وکړه او موږ له دې ځایه هلته یوسه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماهیخور دوی ته وویل چې که څه هم دا کار خو ډیر ګران دی خو بیا هــم لــه دې کبله چې تاسو سره مینه لرم بایــد دا تکلیــف وزغمــم او تاسـو لــه دې بــلا څخــه خلاص کړم نو هره ورځ به یې یو یا دوه ماهیان وړل او یو نژدې غره ته به ورته هلتــه به کښیناسته او وبه یې خوړل. په دې کې ډېره موده تېره شوه او د ده پــه چــل څــوک پوه نه شول تر دې چې نژدې وه چې د بحیري ماهیان خلاص شوي وای.

نو یوه ورځ چنګاښ راغی او ورته یې وویل چې: ملګري مي ټول ولاړل زه نــور ژوند دلته نه غواړم مهرباني وکړه ما هم خپلو ملګرو ته ورسوله.

ماهیخور د ده ومنله ، خوشاله شو ویې ویل چې ښه خوندوره خوراکــه یــې پیــدا کړه او چنګاښ یې غره ته والوزاوه . کله چې هغــه ځــای تــه چــې مــاهیخور پــه کــې ماهیان خوړلي وو ورنژدې شول نو چنګاښ د ماهیخور د خوړلو ماهیانو هډوکي سر پــه سر ولیدل او د ده په نیت پوه شو نو سمدلاسه یې له غاړې تاو شو او مړ یې کړ.

بیا ګیدړ کارغه ته وویل چې: دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چــې چلیــان او مکرجن کله کله په خپله په خپل مکر وژل کېږي او مرې خو زه بــه درتــه یــو چــل وښیم که دې له لاسه وشو نو د مار له شره به خلاص شې.

کارغه وویل چې: زه خو همدا د مصلحت لپاره درتــه راغلــی یــم نــو اوس چــل راوښیه چې هغه څه دی؟

– زه وایم چې لاړ شه د خلکو کورو ته وروالوزه او ګوره که څه دې ومونډل نــو را تښتوه یې او د مار په سوري یې وراچوه.

کارغه په خپله پوهه د ګیدړ په مطلب پوه شو او دستي والوته او په یو لــور او بل به تېرېده تر څو چې یوه نجلۍ یې ولیدله چې د سرو غاړکۍ یې له غــاړې خلاصــه کړې ده او په خوا کې یې ایښې ده ، خپل سرمینځي. کارغه په غاړه کۍ ورغوټــه شــو او د سترګو په رپ کې یې وتښتوله. نجلۍ چیغې کړې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– هلئ، غاړه کۍ مې کارغه وتښتوله.

خلکو د دې چېغې واورېدې او کارغه پسې يې منډې کړې. کارغه په هـوا روان و، غاړه کۍ يې په پنجو کې نیولې وه. دی مخکې او خلک ورپسې وو. تـر څـو چـې د مار سوړې ته ورسېده او غاړه کۍ يې د مار په سوړه ورګوزار کړه. په خپلـه ولاړ لېـرې سیل ته کېناست چې څه کېږي.

کله چې خلکو غوښتل چې غاړکۍ راواخلي مار يې ولیده، وربانديې راټول شـول، په تیږو او کوتکونو يې مړ کړ.

* * *

کله چې دمنه له دې کیسو نه خلاص شو نو کلیله ته يې مـخ ورواړاوه او ويــې ويل:

– اوس پوه شوې چې انسان څرنګه په چلونو په خپلو هیلو بريالی کېدای شي؟

کلیله جواب ورکړ:

– حیله او چل هلته فایده لري چې دښمن دې ناپوه او غبـي وي. سـتا حیلـه او چل به څرنګه په غوايي و چلېږي چې له تا نه يې عقل او پوهه زياتـه ده. د دې دلیـل چې غوايي هوښیار دی دا دی چې زمري ازمايلی او په دې ازموينه کې بريـالی شـوی دی نو ځکه يې خپل ملګری کړی او نمانځلی دی.

د منه وويل :

– هو، منم چې غوايي، لکه ته چې وايې، هوښیار او ذکي دی خـو سـره لـه دې هم زما په فضل او پوهه قايل دی ځکه چې ما تر زمري رارسولی دی او زما له برکتـه له زمري نه په امن شوی دی نو اوس هم پر ما باور لري [.څه چـې ورتـه وايـم منـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې. زه باور لرم چې هماغسې به دی له منځه يوسم لکه سويې چې زمـری لـه منځـه يوړ.

کلیله وپوښتل:

– هغه څنګه وو؟

د منه ځواب ورکړ:

– په يوه ورشو کې چې ډول ډول واښه يې درلودل يو زمري پاچاهي کولـه. پـه دې ځای کې ګڼو ژويو ژوند کاوه خو زمري به حق ناحقه نور حيوانات ځـورول او وژل به يې] نو وحشيانو حيواناتو په خپلو غارونو کې ځانونه بنـد کـړل او د دې ځمکــې لـه مېوو او وښونه ئې له له وېرې استفاده نه شوه کولای. او که شيبه نيمه به راوتل او څه نا څه به يې خوړل ، بېرته به غارو ته ورتلل. د زمري د ناڅاپه راپېښېدلو نه به وېرېـدل. ډېره زمانه تېره شوله، او حيوانات په تنګ شول نو ويې غوښتل چــې لـه زمـري سـره سوله وکړي او ده سره په يو کار اتفاق وکړي. نو د حيواناتو جرګه زمري تـه ورغلـه او ورته يې وويل:

– زمريه! ته موږ ډاروې او ځوروې مو او ته هم که له موږه کوم يو نيســې هغـه په ډېر تکليف وي او په اسانۍ ځان نه درکوي. نو خوښه دې نه ده چې موږ درته هـره ورځ يو حيوان راونيسو چې ته هم له خوارۍ او تکليف نه خلاص شې او موږ به هم په ارام شو او واښه به خورو!

زمري ځواب ورکړ:

– زه خو په دې سوله خوښ يم خو که وعده خلافي مو وکړه نـو بيـا بـه خپـل حال وګورئ.

چې جرګه بېرته ولاړه او وحوش يې خبر کړل نو دوئ به پچه اچولـه او چــې د هر چا پچه به وختله هغه به زمري ته د يو استازي په لاس ور استول کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي ډېره موده همدا کار کاوه تر څو چې د سويې پچه وختله نو سويې وويل :

– زه تاسو ته يو اسان سوال کوم که مو زما سوال ومانه نو له زمري نه به مو د ټول عمر له پاره خلاص کړم.

حېواناتو وويل:

– ووايه څه غواړې؟

سويې وويل چې: زه غواړم چې تاسو استازي ته ووايې چې په لار کې له مانه يوه ګړۍ ستون شي. حيواناتو وويل چې دا خو اسانه خبره ده ستون دې شي.

سويه زمري ته ورغله. د هغه د مړۍ وخت تېر شوې و. زمرى ډېر په غصه و سترګې يې درنې وې او غاښونه يې چيچل.

سويه ورنژدې شوله سلام يې واچاوه او ويې ويل چې:

– باداره وبخښه! زه د وحوشو استازې يم او زه يې د يوې څربې سويې سره تاته را واستولم خو په لار کې يو بل زورور زمرې را پېښ شو او سويه يې رانه ستنه کړله او تاته يې ډېرې ښکنځلې هم وکړې او ويې ويل چې په دې ځمکه کې بل څوک نشته چې پاچا وي. پاچا همدا زه يم بل لا څوک دى. نو زه راغلم چې تا له واقعې نه خبر کړم.

زمري چې دا کيسه واورېدله نو ويې منله ، په غضب شو او ويې ويل:

– دا زمرې چېرته دې راځه را ويې ښيه!

سويه ورسره ولاړه ، يو ډېر ژور کوهي ته ورسېدل چې سپينې رڼې اوبه په کې وې. سويې کوهي ته وکتل او زمري ته يې وويل:

– صاحبه! زمرى دلته اوسېږي او هغه سويه هم ورسره ده او لا خوړلې يې نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري د کوهي اوبو ته وکتل، نو خپل صورت يې په کې وليده او د سويې صورت يې هم په خوا کې و نو د سويې خبره يې ومنله او کوهي ته يې ورټوپ کړ چې سويه له زمري نه خلاصه کړي. سمدلاسه په اوبو کې ډوب شو او سويه بېرته وحوشو ته خوشاله راغله او له دغه ښه خبر نه يې خبر کړل.

نو کله چې کليله کيسه واورېدله ويې ويل:

– ما خو درته ډېر نصيحت وکړ خو تا قبول نه کړ. نو نور دې چې څه په غوايي لورېږي هغه کوه خو پام کوه چې زمري ته ضرر ونه رسېږي ځکه چې زموږ پاچا دی او بې له ده رعيت ته بل څوک نه پکارېږي.

څو ورځې دمنه زمري ته حاضر نه شو. بيا يوه ورځ خبر شو چې زمری يوازې دی ، بل څوک ورسره نشته نو ورننواته او ځان يې ورته غمجن وروښود. کله چې زمري وليده ورته يې وويل:

– چې دمنه چېرته وې او ولې خپه ښکارې؟!

دمنه ځواب ورکړ:

– باداره! ځار دې شم، ځينې خبرې دي چې ځوروي مې . تاته يې ويلای هم نه شم. نو همدا وه چې ستاسو حضور ته نه درتلم.

زمري وويل:

– ما خبر کړه دمنه، چې ته ولې خپه يې ځکه چې ته پر ما حق لرې چې ستا له حاله خبر اوسم او کومک درسره وکړم. که ناروغه يې چې طبيب درته را وغواړم ، که چا درباندې ظلم کړې وي چې پوښتنه دې و کړم او غم دې وخورم ، که پور در باندې وي چې هم ترې دې خلاص کړم او که نور څه وي هم اسان به شي.

کله چې دمنه دا خبرې له پاچا نه واورېدلې احترام يې ورته وکړ او ويې ويل که زما خپل غم وای خو پروا نه وه خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دمنه خپله خبره پای ته ونه رسوله. او ځان یې خپه ښکاره کاوه نو زمري وویل چې ووایه او که کار ما پورې اړه لري هم خبر دی.

دمنه وویل:

– هوښیارانو ویلي دي چې د لئیمانو او بدانو سره ښه کول بدي زېږوي او څوک چې د دوستانو او مخلصانو خبرې ته غوږ نه نیسي هغه تل پښېماني او حسرت خوري: زه په دې غوایي غولېدلی وم او خوشاله وم چې تاته مې رانژدې کړ او خبر نه وم چې خوشې لئیم او خسیس دی او ښه ورسره پکار نه دي.

زمري په هیبت سره وویل:

– دا ته څه وایې؟ غوایي یانې برګی ښیې چه ښه ورسره پکار نه دي؟ څه خبره ده ووایه ؟ دا خو عجیبه خبره ده.

دمنه وویل:

– ته مه په غضب کېږه کله انسان اړ کېږي چې هغه خبرې ته هم غوږ کښېږدي چې خوښه یې نه وي ځکه چې ګټه یې پکې وي لکه ناروغه چې ترخه دوا او بدبوی دارو د روغتیا له پاره خوري تا په برګي باور کړی دی او دی زیار باسي چې ځان درنه په مکر او حیله خلاص کړي.

– برګی له ما څخه ځان خلاصول غواړي؟ چا سره مصلحت لري.

– هو! برګی درته چلونه جوړوي. ماته یوه رښتیني سړي، چې هېڅ دروغ نه وایي، ویلي دي چې برګي ستا له رعیت نه یو څو کسان را ټول کړي وو ، ستا عیبونه یې ورته بیانول او ستا په متابعت یې ملامتول. هغو هم په خپله خطا اقرار وکړ او له ده څخه یې د ځانونو د خلاصولو چاره وغوښتله.

زمري وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

– عجيبه ده. برګی خو پرون ماسره و او ځان يې ډېر راته ښوی ښوی او نـژدې نژدې کاوه. دومره يې دا مکر پوخ کړی دی چې پرې پوه هم نه شوم. دی به نـو څـه وکړي په داسې حال کې چې دی زما يوه مړی ده.

– باداره! هوښيار بايد د چا په ظاهر ونه غـولېږي او خپـل دښـمن وړوکـی ونـه ګڼي ځکه که برګی په خپله تا ته ضرر نشي رسولای نو کولای شي چـې پـه مکـر او حيله نور ځناور او وحشيان درپسې را وپاروي او ماته هغـه رښـتيني خبـر رسـوونکي دا هم وويل چې: نژدې ده چې خپـل مطلـب تـه ورسـېږي. هوښـيار بايـد د پېښـې لـه پېښېدونه مخکې ځان ورته تيار کړي چې وربانديې د هغه ماهي ټوکـه ونـه شـي چـې ضعيف او متردد وه.

نو زمري وويل: د ماهي کيسه څرنګه وه او څه پرې وشول؟

دمنه ځواب ورکړ چې د ماهي کيسه ډېره ګټوره او د اورېدلو کيسه ده ، هوښـيار د نورو له پېښو نه عبرت او پند اخلي:

په يوه ډنډ کې درې تنه ماهيان وو چې ډېر په ناز او نعمت يې ژوند کـاوه. يـوه ورځ دوه تنه ښکاريان په دې ډنډ تېرېدل نو يوه وويل:

دا څومره نېږدې ډنډ دی او ښه ماهيان په کې دي او موږ لا تراوسه تـرې خبـر هم نه يو او يو ماهي مو لا تر اوسه له دې ډنډ څخه نه دی نيولی.

بل وويل چې: راځه چې جال راوړو او چې څه په کې دي ټول ښکار کړو.

د دغو درېواړو ماهيانو عقل او تدبير سره برابر نه وو. کله يـې چـې د ښـکاريانو خبرې واورېدلې نو يو چې پوه و ولاړ او د کانال له لارې لوی بحر ته ورننواته . دوهـم: د ښکاريانو خبره دروغ وګڼله او ځان سره يې وويـل چـې نـن خـو ښـکاريان ولاړل او سبا ته به د وخته راشي نو زه به هم په قراره د شپې ولاړ شم درېيم ماهي د ښـکاريانو په خبره هېڅ چرت خراب نه کړ، په آرام يې خپل خوراک او کار کاوه لکه چې هېڅ يـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي اورېدلي. لږ وروسته ښکاريان راغلل ، جال يې راوړ. نو دوهم ماهي پوه شو چې کار خراب دی او لکه چې په هلاکت کې ولوید . ځان سره يې وويل چې هوښيار انسان بايد په ارامۍ او پوره ډاډ د ځان ژغورلو لار پيدا کړي او که وارخطا شو نو بيا هيڅ نه شي کولای او په بلا ککړيږي. نو کله چې ځان سره له دې فکر نه خلاص شو ځان يې مړ واچاوه او کله به پړمخ او کله به ستونی ستاغ شو. ښکاريانو وويل چې دا ماهي خو مړ دی ، يو ښکاري دا ماهي واخيسته او د ډنډ او بحر په منځ کې يې واچاوه او شا يې واړوله.

ماهي چې پوه شو چې اوس د ښکاري پام نه دی په ټوپونو شو او لوی بحر ته يې ځان ورورساوه. دريېم ماهي په تردد کې شو کله به د ابو سرته ولاړ او کله به يې غوټه ووهله او ګومان يې کاوه چې جال به ورونه رسيږي چې اخر په جال کې ونښته او همدا يې مرګ و.

کله چې دا کيسه زمري واورېدله دمنه ته يې وويل چې: په خبره او مقصد دې پوه شوم خو زه برګي ته ډېر په تعجب کې يم چې څرنګه ماسره غدر او ټګي کوي او پر ما د حملې عزم لري سره ددې چې ما ورسره هيڅ بد نه دې کړي. څه يې چې غوښتي هغه يې کړي او منزله مې يې لوړه کړې ده؟!

نو دمنه ځواب ورکړ:

– دا څه د تعجب خبره نه ده ځکه چې برګی ډېر حقير او خسيس دی او د خسيس همدا کار وي چې رتبه او قدريې لوړ شي نو ځان ورته ډېر غټ ښکاري او که کوم اخلاص ښکاره کوي هغه هم له ډاره وي ، چې پوه شي چې په امن يم نو بيا هغه خپلې خسيسۍ او ټګۍ ته رجوع کوي نو برګي هم په همدې ډول تاسره خپل اخلاص ښکاره کاوه تر څو چې په خپل قدرت او زور پوه شو اوس درته پلمې جوړوي او غواړي چې تخت دې ونيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري وويل چې: زما خو ډېر بد راغی او که امان مې نه وای ورکړی نو سره بـه مې شکولی وای او خپل او ستاسـو خـوراک بـه مـې ګرځـولی وای نـو اوس بـه یـې راوغواړم او د خپلې ټګی او غدر په حساب به یې پوه کړم او بیا به یې وشـړم چـې هـر پلو ځي، ځي دې!!

دمنه ووېرېده که برګی را وغواړي او ددوي دواړو په مـنځ کـې خبـرې لانـدې باندې شي نو حقیقت به ورته ښکاره شي او دبرګی برائت او بې ګناهي به ښکاره شـي او په خپله به په غم ککړ شي ، بلا به ور باندې ولوېږي نو ویې ویل:

– زه درسره په دې رایه او فکر موافقه نه لرم. ځکه که ته یې راوغواړې نو ځان به درته تیار کړي یا به دې ووژني او که وتښتېده نو بیا به درته پلمې جوړوي او که لـه تا لیري وي ستا به وسه هم پرې نه کېږي. او هوښیار پاچاهان لکه تا خپل دښمنان په جزا رسوي چا چې ګناه اوجرم کړی دوي ته عذاب او جـزا ورکـوي او نـه یـې ښـکاره کوي نو دا غوايي خو په پټه تا ته پلمې جوړې کړي دي، نو ته هم په پټه جزا ورکړه او مه یې ښکاره کوه او ناڅاپه یې ونیسه.

زمري وویل:

– هوښیارانو ویلي دي چې ځوک چې چاته عذاب ورکوي او ګنـاه یـې نـه وي ښکاره او دلیل یې هم نه وي نو هغه ظالم او تیري کونکی دی او د ظلم پای په همده تمامېږي. زه څرنګه د برګي سره ټګي وکړم او په دلیل ورباندې دا خپله ګنـاه ور وانـه ړوم.؟

دمنه وویل: چې بې دلیله یې په جزا نه رسوې نو پام کوه او ځان سـاته چـې ژر به درته خبره ښکاره شي او د بد نیتۍ علامې او نخښې به په خپله په ده کې پـه خپلـو سترګو وګورې. زمري وویل چې ښه چې د ده د بدنیتی نخښـې مـالومې دي نـو پـروا نشته. دا نخښې نو کومې دي.؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمنه وویل: چې نخښې یې دادي چې راځي رنګ به یې الوتی وي اندامونه به یې رېږدي او کینې ښۍ خواته به ګوري ښکرونه به داسې ښوروي لکه چې په چا یې ورمنډې.

زمري وویل چې: دا خو پوره علامې دي نو زه به ورته هرکلی وکړم او ښه به ورسره کوم تر څو چې دا علامې په کې وګورم نو بیا به هغه څه ورسره وکړم چې ورسره وړ وي.

دمنه وکتل چې چل خو کار وکړ او د زمري زړه یې برګي ته وپړساوه نو ویې غوښتل چې برګي ته ورشي او د ده زړه زمري ته تناکې کړي. خو ډارېده چې بې د زمري له اجازې ورشي نو ویې ویل: که اجازه راکوي زه به برګي ته ورشم او ورسره به څه قدر کښېنم شاید چې نوې خبرې ترې واورم ځکه چې هغه خو پر ما باوري دی او ډاډ راباندې لري نو کېدلای شي چې د زړه حال راته ووایي.

زمري اجازه ورکړه او ورته ویې ویل:

– ته خو په خپله ښه پوهېږې. امید کوم چې راځې د برګي ټول خبرونه درسره وي چې جزا ورکړم.

دمنه برګي ته ورغی. برګي یې هرکلی او درناوی وکړ او مېلمستیا یې ورته مخکې کښېښودله او ورته ویې ویل:

– ګرانه وروره چېرته وې؟ دا ډېره موده نه وې ډېر درپسې خپه وم، ستا عادت خو دا و چې دومره به رانه نه لیرې کېدلې کومه ګناه خو به دې رانه نه وي لیدلی چې ستا د خپګان موجب او سبب شوی وي؟

دمنه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– نه برګیه له تانه به څوک څرنګه خپه شي ځکه چې ته مهربان او خوږ ملګری یې خوږه ژبه، پاک زړه لرې. له تانه تل دوستان خوښ وي. خو هغه څه پېښ شوي چې ما د هغه هیله او انتظار نه درلوده.

برګي وویل:

– څه درپېښ شوي؟ ما خبر کړه که کوم تکلیف او ربړ درته رسېدلی وی ځان خوبه درنه ځار کړم ووایه څه پېښ شوي دي؟

دمنه وویل:

– کاشکې چې پر ما بلا لوېدلی وای او هغه څه چې پېښ دي نه وای پېښ شوي خو اوس به څه وکړو؟ هوښیارانو ویلي دي: څوک چې د پاچاهانو سره تماس او ملګري لري هغه په امن نه پاتې کېږي او عزت او سلامتیا نه لري.

– دا ته څه وایې ای دمنه؟ داسې مالومېږي چې زموږ له عادل پاچا نه څه شوي دي؟ څه پېښ شوي؟ ژر کوه ما خبر کړه!

دمنه ځان غمجن او په غضب غوندې کړ ویې ژړل او بیا یې سر را پورته کړ او ویې ویل:

– زموږ په شان ضعیفان د غټانو په مخکې هیڅ حقوق نه لري. د پاچاهانو زړونه رنګ رنګ اوړي او را اوړي ته به ترې د ښې تمه کوي هغه به درته بده درواړوي. ماته یو رښتینی دوست وویل چې: ما له پاچانه واورېدل چې ملګرو ته یې وویل: «برګی خو، ښه غوښن او تیار شوی دی، او نور چندان څه په کار نه راځي نه ئې د فکر مزه شته او نه د رایې ځکه څه ښه فکرونه چې ده درلودل هغه ترې موږ زده کړل. نوره ښه دا ده چې په غوښو یې یوه مېلمستیا جوړه کړو، او خپل رعیتیان پرې ماړه کړو.» نو چې دا خبرې مې واورېدلې له دې جهته چې ما او تا سره د دوستۍ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروری لاس ورکړی دی راغلم چې اوس به نو څه کوو چې له دې ټګۍ او مکـر نـه ځان خلاص کړو.

برګی چې دا خبرې واورېدلی نو وډارېده او بې هیلې شو او ویې ویل:

– ګرانه ملګریه په دې کې موږ هم څه چاره لرو که نه؟ زه خو ډېر بې عقلـه وم چې پر زمري مې باور کاوه او د ده په کښېناسـتلو خوشـېدلم. مـا بایـد دا خـوب پخـوا لیدلی وای ځکه چې زه خو د ده او د ده د ملګرو خوراک یم. او که د ده خوښه نـه وي چې ما وخوري نو ملګري خو یې را پسې ځان وژني او زما غوښو پسـې مـړه دي. زه لا مخکې په دې پوهېدم چې اخر به مې څه وي ځکه چې ماله هغه کیسو او حکایاتو پند اخستی دی کومې چې ماته په خپله یادې دي. نو پرېږده چې پر مـا هـم د هغـه اوښ کانه وشي.

دمنه په فریاد او خواشینی سره ورته وویل چې د اوښ کیسه څرنګه ده ګونـدې ددې کیسې له اورېدلو نه د خلاصي لار پیدا کړلای شو.

برګي وویل: یو زمری و او کارغه، ګیدړ او لېوه یې تابیان و نـو ده بـه دوي تـه طعام ورکاوه او د هغوی به یې خدمت کاوه.

یوه ورځ یو اوښ له قافلې څخه وتښتېده او ځنګله ته ننواته چې ځان پټ کـړي د زمري په کاله ورپېښ شو. زمري یې ښه هرکلی وکړ او د کیسې پوښـتنه یـې تـرې وکړه اوښ وویل چې سوداګر راباندې ډېر مال بارکړی و او نژدې وه چـې ټـول قـوت مې له لاسه ورکړی وای نو چې فرصت مې بیا مونده ترې را وتښتېدم.

زمري ورته ډاډګېرنه ورکړه او ورته یې وویل چې نور بېغمه اوسه او دلته به موږ سره په ځنګل کې اوسې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ زمری ښکار ته ولاړ او د ده او د یو فیل په منځ کې ډېر سخت جنګ وشو، بېرته زخمي او سترې ستومانه ځای ته راغی او ډېره موده د خوځېدو نه و او ښکار یې نه شو کولای.

نو کله چې لوږه پر ده او خدمتګارانو یې سخته شوه نو راټول یې کړل او ورته یې وویل: ولاړ شئ په ځنګله کې چېرته طعام را پیداکړئ که نه نو نژدې ده چې زه او تاسو له لوږې مړه شو.

لړ په ځنګل کې ولاړل او یو فکر یې وسنجاوه. بېرته راغلل زمري ته. نو کله چې زمري دوی ولیدل خوشاله شو او ګومان یې وکړ چې ګوندې کوم تیار ښکار یې راوړی دی. خو دوي وویل چې: څوک چې ښکار کوي نو هغه په ځان کې څه زور او قوت ګوري او موږ له لوږې خوزېدلای هم نه شو ښکار به څرنګه وکړو.

زمري وویل: نو څه به کوو؟

کارغه وویل:

– آمر سختی کولو ته څه اړه نه لري دغه دی اوښ تیار شته نو ولې به لوږه تېروو.

زمري چې دا خبره واورېده نو په قهر شو او ویې ویل چې:

– ای کارغه دا څه وایې؟ اوښ وخورو. او حال دا چې ما امان ورکړی او دده د سلامتی ضمانت مې کړی دی.

کارغه وویل:

–ته مه په قهرېږه: خلک وایي: یو له کوره جار دی او کور له وطنه او وطن له پاچانه. ته ضعیف شوی یې او ژوند دې په خطر کې دی. نو ته حق لرې چې مرګ له ځانه د اوښ په خوړلو دفع کړی. موږ به چل جوړ کړو او حیله به وکړو چې ته د ټګی کولو له ګناه نه هم خلاص شې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زمري چې دا خبره واورېدله چپ شو او خبرې يې نه کولې نو کارغه پوه شو چې زمری زما په دې رايې راضي دی.

کارغه، لېوه، ګيدړ او اوښ زمري ته را ټول شول. او دده د روغتيا پوښتنه يې کوله. کارغه وويل:

– زه ګورم چې لوږه درباندې سخته ده او زه ستا له پاره ژوند کوم نو ما وخوره او خپله لوږه ليرې کړه.

ګيدړ وويل:

– په تا کې څه دي؟ خو بڼکې او هډوکي يې او څه فايده په تا کې نشته په ما کې له تا څخه غوښه ډېره ده ما دې وخوري!

لېوه وويل:

– ستا غوښه مرداره ده زه له تا نه پاک يم او غوښه او وازده را کې ډېره ده ما دې وخوري.

ګيدړ وويل:

– طبيبانو ويلي دي چې د لېوه غوښه سړی وخوري لېونی کوي يې نو ستا په خوړلو کې خير نشته.

په دې وخت کې اوښ فکر وکړ چې که زه ورته ځان وړاندې کړم نو دوی به لکه د ځان څخه يې چې دفاع وکړه له ماڅخه به هم دفاع وکړي او زمری به رانه خوشاله شي نو ويې ويل: نه ، نه زه له تاسو ټولو نه ښه يم او غوښه مې هر مرض ته دوا ده. ما دې وخوري.

نو ټولو نارې کړې. رښتياده رښتيا ده! پرې ورټوپ يې کړ او څيرې يې کړ.

له دې کيسې څخه وروسته برګي وويل:

– اوس په حقيقت پوه شوم چې اوس مې نو له زمري نه خلاصېدل نشته؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمنه ځواب ورکړ: نو اوس څه غواړې چې وکړې.

برګي وويل:

– څه چې خدای پېښه کړې وي هغه به وي خو نه غواړم چې داسې پــه اسـانه ځان په لاس ورکړم. جنګ او جدل ته هم تيار يم، نور چې څه کيږي هغه به کيږي.

دمنه وويل:

– زما خو داسې خوښه نه ده او په دې رايې درسره زه موافقه نه کوم. ته بايد له صبر او حوصلې نه کار واخلې. هوښيارانو ويلي دي انسان چې د سختيو سره پــه تنـدۍ مقابله کوي نو عقل يې الوزي او کار يې خرابيـږي. او کــه پــه صـبر او آرامــۍ ورســره مقابله وکړي نو بريالی کيږي، نو ښه داده چې ته صبر وکړې تر څو چې شــر د زمــري په سترګو کې وګورې نو بيا به په پوره مېړانه له خپله ځانه دفاع کوی.

برګي وويل:

– زه به نو څرنګه پوه شم چې د زمري سترګې راته سرې دي؟

دمنه وويل:

– چې ورغلــې او مخکــې پښــې يــې درولــې وې او داړې يــې چينګــې وې او سترګې يې سرې وې نو پوه شه چې په زړه کې يې درته ورانه ده.

برګي وويل:

– ښه دا خو پوره نخښې دي.

نو کله يې چې زمری غوايي ته وپاراوه او غوايي زمري ته نو خپــل ورور کليلــه ته ورغی او په ټوله کيسه يې په ټکي په ټکي خبر کړ.

کليله او دمنه دواړه ورغلل او د زمري په دروازه کې ودرېدل چې وګــوري چــې اوس به څه کيږي او د زمري او غوايي په منځ کې به څه پېښيږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ درنګ وروسته غوایی راغی او زمری هغسې ناست و لکه څرنګه چې دمنه ویلي وو نو په زړه کې یې وویل چې: څوک چې پاچاته ځان ورنـږدې کـوي او ورسـره ملګري کوي داسی دی لکه یو سړی چې د مارانو سره په یوه کور کـې اوسـېږي . نـه په خپل ژوند باور لري او نه په دې چې ګوندې ماران به ورباندې راونـه پـارېږي شـپه ورځ په همدې فکر وي. نو رنګ یې واوښته، اندامونه یې ورپېـدل او جسـم یـې سـره وخوځېده.

کله چې زمري غوایي په هماغه حال ولیده چې دمنه ویلي و نو ګومان یې وکـړ چې لکه چې راسره جنګ کوي نو سم د واره یې یو په بل ورټوپ کړل او بې لـه کـوم فکر او صبر نه یې سره په جنګ پېل وکړ زمري غـوایي پـه څپېـړو او خپـړو واهـه او غوایي به په خپلو ښکرونو سوغاوه له دواړو نه وینې وبهېدلې زمری په زګېرویـو شـو او غوایي په رمباړو.

نو کله چې کلیله زمری په داسې سختۍ او ربړ کې ولیده دمنه ته یې وویل:

– خوار شې ټګه، ناپوهه، او خاینه! تا خـو ماسـره وعـده کـړې وه چـې یـوازې غوایي وژنم او زمري ته ضرر نه رسوم تازه وغولولم او ټګي دې راسره وکړه تـا ماسـره هغه څه وکړل لکه شادیانو چې د هغه مرغه سره وکـړل چـې دوي تـه یـې نصـیحت کاوه:

یوه شپه ډېر ساړه شول، نو شادیان د اور په لټولو پسې ووتل چې ورباندې تاوده شي. یو سور مچ یې ولیده چې د اور د سپرغۍ غوندې ښکارېده پرې ورټوپ یې کـړ او را و یې نیوه. لرګي یې وربانديې کېښودل او په پوکولو یې پیل وکړ چې اور بـل شـي. ښه ستړي شول او اور بل نه شو نو یو مرغـه و چـې دوي یـې پـه دې کـار ولیـدل د نصیحت په توګه یې ورته وویل: دا خو یو الوتونکی حیوان دی اور نه دی په ده اور نـه بلېږي خوشې خواري مه کوئ او ځان مه ستړی کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دوئ د ده نصیحتونه وانه ورېدل او همداسې يې اور پـو کـاوه. مرغـه ورتـه نژدې شو او ورته يې وويل: چې دا اور نه دې خوشي خوارې مه کـوئ، نـو شـادي تـه قهر ورغی ورټوپ يې کړ ، را ويې نيوه او په ځمکه يې وواهه. دستي مړ شـو. سـتا پـه ګناه او خيانت چې زمري سره دې وکړ زه به هم په غم ککړ شم نو ښه دا ده چې نـور درسره ونه اوسېږم تر څو چې هغه کانه راباندې ونه شي چې په يـو سـاده او بـې پـروا ملګري د بل چلي او ټګمار ملګري له لاسه وشوله.

دمنه وويل: ددوي په منځ کې څه پېښ شول؟

کليله وويل: ساده او ټګمار ملګري سره په تجارت کې شريک شول او سفر تـه ولاړل په لاره تلل چې ساده ملګري د زرو روپو بکس بيا موند، را پورته يې کړ او پـټ يې کړ خو مکار او ټګمارورباندې پوه شو او ورته يې وويل:

– زموږ شرط خو دا و چې هره ګټه به نيموو او دا بکس هم په ګټه کـې شـمېر دی.

ساده په دې خبره راضي شو او بېرته راوګرځېدل، په وېـش يـې پيـل وکـړ نـو ټګمار وويل:

– راځه پربېږده ويش يې څه کوو، راځه چې لږې لږې روپۍ ترې واخلو نورې به ددغې ونې بېخ ته ښخې کړو او چې کله مو ورته اړه پېښېدله لږې لږې به ترې اخلو.

ساده ورسره ومنله ، لږې لږې روپۍ يې سره واخيستلې ، بکس يـې ونـې سـره ښخ کړ او ځای يې نخښه کړ. خپل ښار ته راغلل.

د شپې مکار راغی، بکس يې را ووېست، کور ته يې راوړ او هېڅ يې هلته پـرې نه ښودل.

څو ورځې وروسته ساده ملګري ته اړه پېښه شوه نو ملګري ته ورغی چې لـږې لږې روپۍ بيا له خپلې خزانې څخه راوباسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه ځای ته ورسېدل مکار د ځای په سپړلو پیل وکړ. دا ځای سپړي او هغه ځای سپړي خو هېڅ نه مومي. تسکوره یې و غورځوله، په جامو ځیرلو یې پیل وکړ، خپل مخ یې واهه، وېښته یې شکول، چېغې یې وهلې:

– خزانه. بکس روپۍ. مال مې ورک شو! آه! . ای ټګماره، ای خاینه، خزانه دې را نه غلا کړله.

ساده چې دا کار ولید په قسمونو یې پیل وکړ:

– ما نه ده غلا کړې، نه مې لېدلې او نه تر اوسه پورې دلته راغلی یم.

خو مکار ټګمار د ده خبره و نه منله، ویې ویل:

– له موږ سره هیڅوک هم نه وو، بل چا لیدلي هم نه یو نو پرته له تا بل چا دا کار نه دی کړی.

❋ ❋ ❋

مکار قاضي ته ولاړ، شکایت یې ورته وکړ. له قاضي څخه یې وغوښتل چې ساده دې ورته خپل مال بېرته ورکاندي. قاضي چې له ساده نه پوښتنه وکړه هغه قسم وکړ چې ما نه دی اخیستی او ما غلا نه ده کړې نو قاضي مکار ته وویل:

– شاهدان لرې؟

مکار ځواب ورکړ:

– هو! هغه ونه چې موږ ورسره مال ښخ کړی و پرده شاهدي بولي.

قاضي حیران شو چې ونه څرنګه شاهدي وايي او دوي ته یې وویل چې راځئ چې هغه ونې ته ورشو.

مکار خپل پلار ته ویلي و چې د ونې په لښتو کې ځان پټ کړي چې څوک یې ونه ګوري نو کله چې قاضي او ورسره کسان ونې ته راغلل له ونې څخه یې پوښتنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه او وويې ويل: ای امينې او رښتينې ونې، هغه دې ليدلی دی چې هغه مال چې تاسره ښخ شوی و، وړی يې دی.

نو د مکار پلار ځواب ورکړ هو قاضي صاحب. ساده يوه شپه راغی او مال يې له دې ځای څخه واخيسته او کورته يې يووړ.

نو قاضي ورسره په ښکاره دا خبره ومنله او ويې ويل:

– دا خو عجيبه ونه ده ، که نوره په همدې ځای پاتې شي نو خلک به يې د خدای په ځای عبادت کوي نو ښه دا ده چې خلک له دې ګناه څخه وژغورل شي. بايد دا ونه وسوځول شي چې خلک وربانديې ګمراه نه شي. ونې ته يې اور ورواچاوه.

د مکار پلار په ونه کې چيغې کړلې:

– ما وژغورئ چې وسوم! زه د مکار پلار يم او اقرار کوم چې بکس همده غلا کړی دی.

نو قاضي پلار او زوی ښه وډبول او پر مکار يې حکم وکړ چې ورشه مال راوړه او ساده ته يې وسپاره.

بيا کليله وويل: دا کيسه مې درته د دې له پاره وکړه چې ته پوه شې چې غدر او ټګي په خپله ټګمار او غدار ته ورګرځي او ضرر يې همده ته وراوړي.

نور نو سر له نن څخه تا سره په اوسېدلو کې فايده نشته.

دوی چې له خبرو څخه خلاصېدل نو زمری د غوايي له وژلو څخه خلاص شوی و. دمنه کليله ته جواب ورنکړ او په منډه زمري ته ورغی او ويې ويل:

– پر دښمن برياليتوب دې مبارک شه ښه ده چې بريالی شوې.

خو زمري د دې په ځای چې خوښي ښکاره کړي ډېر خپه و او ويې ويل:

– زه خو د برګې په وژلو ډېر خپه يم ، د ده د پوهې او اخلاص او مينې تاوان مې وکړ، او په رعيت کې بل څوک نشته چې د ده ځای ونيسي. دا هم کېدلای شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په ناحقه مې وژلی وي او ظلم به مې وربانـدې کـړی وي او چابـه ورپـورې دروغ تړلي وي.

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

رښتیا چې درواغجن، چلي، ټګمار کولای شي چې دوستان سره جلا کـړي، نـو بیا دمنه ته د زمري قرب حاصل شو او په خپل مطلب بریالی شو؟

بیدپای فیلسوف ځواب ورکړ: کله چې زمری د برګي له وژلو نه خـلاص شـو او قهر یې غلی شو نو هغه د خوښۍ ورځې وریادې شولې چې د برګي سره یې تېرولــې او د برګي اخلاص، عقل او لوی لوی خدمتونه وریاد شول ډېر غمجن شو او له ځان سـره یې وویل: د برګي په وژلو کې مې تادي وکړه داسې کوم دلیل هم نه و چې د ده ګنـاه یې ثابته کړې وای او پرته له دمنه څخه مې د ده په باره کې له بل چا نـه هـم کومـه خبره نه وه اورېدلې چې دده په عیب او خیانت یې دلالت کړی وای. دمنه بـه ګونـدې راته رښتیا ویلي وي؟

په دې ډول زمري د برګي په بېلتانه کې په غم ورځې شپې تېرولې تر دې چـې خوراک او څښاک نه یې هم بد راتلل. جسم یې خوار شـو او رنـګ یـې والـوت. خپلـو خپلوانو او دوستانو سره په ډېره نرمه چلېده.

له برګي څخه پرته کوم هوښیار او عقلمند دوسـت چـې یـې درلـوده هغـه یـو پړانګ و. یواځې همدا پړانګ و چې ده ته ورتلای شو او دده د تسلۍ له پاره به یــې ده ته کیسې او حکایات ویل چې زړه یې له زاړه ملګري برګي څخه صبر شي.

یوه شپه پړانګ او زمری تر ډېره بې خوبه ناست و ، شپه نیمې ته نـژدې شـوله نو پړانګ له زمري څخه اجازه واخیستله او ولاړ.

پړانګ خپل کور ته پر هغې لارې ته چې د کلیله او دمنه په کاله تېرېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له کلیله څخه یې واورېدل چې دمنه یې ملامتاوه او ورته یې ویل: ورور ما خو درته ډېر نصیحت وکړ چې مه کوه او دا د زمري او غوايي په منځ کې مه ورلوېږه او دا دوستي یې مه ورانوه خو زما خبره دې ونه منله.

اوس زمری د بړگي په مرګ کې په خپله غلطۍ او خطا پوه شوی دی او ارومرو هغه ورځ راتلونکې ده چې ستا هغه فکرونه او چلونه، ټګۍ برګۍ به په کې څرګندېږي چې تا پرې زمری د خپل ګران ملګري له ناستې ولاړې او خېرخواهۍ څخه بې برخې کړی دی. په دې وخت کې به در څخه د بړګي پوره کسات او انتقام واخلي او د خپل رعیت په مخکې به دې ښه وشرموي. ځکه چې ته ډېر دروغجن ټګمار او نمام یې. که زمری دې ووژني ټول به دې په مرګ خوښ او خوشاله شي. او که دې مړ نه کړي نو ټول رعیت خو به درته په سپکو سترګو ګوري. خپل دوستان او خپلوان به در څخه تښتي او ژوند به دې ډېر په شرم او ننګ تېرېږي. خو ډېر په دې وېرېږم چې که خبر شي چې زه هم له تا سره ناسته ولاړه لرم نو ستا مصیبت به ماته هم ورسېږي او په عذاب او درد به درسره ککړ شم. له همدې وخته زما او ستا سره نور بس دی ، کور دې نور ستاوي زه به یو بل ځای ځان ته پیدا کړم چې څو شپې په کې تېرې کړم او له هغه مصائبو او ربړونو څخه ځان وژغورم چې در باندې راروان دي.

د کلیله او دمنه دا خبرې ټولې پړانګ واورېدلې او د بړګي قصه یې تر پایه تر غوږه کړله پوه شو چې برګی په ظلم او د دمنه په مکارۍ او خیانت وژل شوی دی.

پړانګ کورته ولاړ نه شو او برابر د زمري د مور کورته راغی، اجازه یې وغوښتله او ننواته. د زمري مورته پړانګ سلام ورواچاوه او ورته یې وویل:

– محترمې بادارې عذر غواړم چې د شپې په دې ناوخته وخت درته راغلم چې نه دا د ملاقات وخت دی او نه د اجازې غوښتلو. خو که یو لوی خطري کار نه وای

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښ شوی نو په دې وخت درته نه راتللم. دا راته ښه ښکاره شوه چې په مناسب وخت دې ورباندې خبره کړم.

د زمرې مور وویل:

– زما د کور دروازه خو زما اولاد ته تل ښېرته ده اوستا اخلاص چې پاچا سره یې لرې او درته ګران دی د دې باعث ګرځي چې هر وخت راشې شپه وي او که ورځ. اوس هم پوهېږم چې د داسې کار په باره کې راغلی یې چې پاچا پورې اړه لري. خبره همداسې ده کنه، اې پړانګه؟

– ګرانې مورې لکه څرنګه چې وایې همداسې ده. ته خو ګورې چې د پاچا حال څومره خراب او بد دی. د بړګي له مرګه وروسته یې ښځې صحت ګډود دی او ورپسې ډېر غمجن دی. اوس نو زه په هغو ټولو خبرو او مکاریو خبر شوم چې د بړګي د مرګ او د پاچا د خوابدۍ سبب شوې. بړګی مظلوم وژل شوی دی. که پاچا په دې حقیقت پوه شي او له چا څخه چې د بړګي د مرګ سبب شوی انتقام واخلي، نو د غم ټول اسباب به ورڅخه لیرې شي او خوښ به شي، بېرته به خوښ اود نېکمرغه ژوند خاوند شي.

د زمرې مور چې دا خبرې واورېدلې ډېره خوشاله شوله او ویې ویل:

– ای پړانګه، ووایه څه خبره ده . ما خبره کړه! پاچا به نو بېرته د پخواني ژوند خاوند شي؟ کاشکې داسې وشي!

پړانګ وویل:

– هو مورې! هیله کوم چې بېرته پاچا د ښه ژوند او خوښۍ څښتن شي. خو هیله کوم چې څه چې مانه اورې باید زما او ستا په منځ کې وي او هېڅوک درنه خبر نه شي او ته په یو چل پاچا په دې خبر کړه او زما نوم مه اخله.

د زمرې مور وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ډاډه اوسه، څه چې دي زما او ستا په منځ کې دي تر دې چې پاچا بـه هـم را څخه خبر نشي. او زه د پاچا په شرف او د نورو څیرووνکو په شـرف قسـم خـورم چـې هېڅوک به خبر نه کړم.

پړانګ هغه تږله کیسه چې له کلیله او د دمنه څخه یې اورېدلې وه د زمري مور ته ټکي په ټکي وویله. کله یې چې دا کیسه واورېدله نو حیرانه او هکه پکه پاتې شوله او ویې ویل:

– دمنه! هغه دمنه چې خوار زار او ذلیل به د پاچا په دروازو کې پروت و او تږلـو به ورته په سپکه سترګه کتل پاچا ته ځان رانژدې کړ تر دې چې د ده په لوړه مرتبـه د رعیت لویانو حسد کاوه او ځان پورې به شرمېدل. دمنه دا پلمې جوړې کړلې او د پاچـا د بدمرغۍ سبب شو . د ده او د ده د ګران دوست په منځ کې د دښمنۍ پېداکولو باعـث شو. ارمان دی ټګۍ او خیانته! او ارمان دی د درواغو چلونو!

پړانګ اجازه واخیستله او خپل کور ته ولاړ. د زمري مور په کور کې پاتې شـوله تر سبا پورې اوښتله را اوښتله سترګې یې نه پټېدلې تر څو چې سبا شـو نـو زمـري تـه ورغلله چې ګوري په غم کې ډوب ناست دی او چرت وهي نو ورته یې وویل:

– تر اوسه لا په غم کې یې؟

زمري وویل:

– هو مورې څه وکړم، ګران او پوه ملګری مې له لاسه وواتـه او ګنـاه او غـدر مې ثبوت ته ونه رساوه او ومې واژه.

دې وویل:

– زویه په خپل ځان دې په خپله شاهدي وویله او په خپله ګناه او ګناه تـه پـه سزا کې پر تادۍ دې اقرار وکړ. ډېره رښتینې شاهدي پـر خپـل ځـان شـاهدي ده نـو ګوره اوس د ځان سره څه ډول حساب کوې. که د راز ښـکاره کـول لویـه ګنـاه او بـد

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي نه وای نو چې زه پرې پوهېږم په هغې به مې ته هم خبر کړی وای چې پوه شوی وای چې تا د برګي په حق کې ډېر لوی ظلم او سخت زړي کړی ده.

زمري وويل:

– په هر وخت کې خو سِّر ښکاره کول بد نه دي. کـه د راز پټـول د مظلـوم حق پټوي او د مجرم سره په ظلم او جرم کې کومک کوي نو دا ډول راز ساتل بد او نا روا دي او خپرول يې واجب دي. او ته خو پوهېږې موږې چې زه د برګـي د مـرګ پـه سبب کې شکمن يم، نو تاته چې حقيقت مالوم دی بايد ما ورباندې خبر کـړې تـر څـو چې ګناهکار په جزا ورسوم، چې د خپلې تګۍ او غدر خوند وګوري او د خپل مطلب په کاميابۍ خوشاله پاتې نه شي.

د زمري مور خپل زوی په هر څه چې له پړانګ څخه يې اورېـدلي وو خبـر کـړ خو د ده نوم يې ورته ونه ښوده او په دې يې هم خبر نه کړ چې څرنګه دا پـوه شـوه او څرنګه يې دا خبرې اورېدلي دي. ورته يې وويل:

– زه د سِّر او راز ښکاره کوونکی په ګناه او عـذاب ناپوهـه نـه يـم. خـو زه پوهېږم چې ستا او ستا د رعيت صلاح په لاس نه راځي تر څو چې په راز خبر نه شـې. نو ته مې ورباندې خبر کړې.

زمري خپل لښکريان او سړي را ټول کړل. محافظ او پيره دار ته يې وويل چـې دمنه مجلس ته راوغواړي. کله چې دمنه راغی ډېر خلک او د پاچا ډېر غم يې وليده نو يو ولاړ نفر ته يې وکتل او ويې ويل:

– پاچا ته څه رسېدلي دي؟ او ولې پاچا خپه دی.

د زمري مور وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– هغه څوک پاچا خپه کوي چې ستا یوه ګړۍ ژوند غواړي. تر څو چې ته ونه وژل شې او غوښه دې د بدترینو مرغانو او ځناورو خوراک نه شي د پاچا غمونه به تل وي او ولاړ به نه شي.

د ناستو خلکو مخ ته دمنه وکتل او ویې ویل:

– هوښیارانو رښتیا ویلي دي: هغه څوک چې د شر له پېښېدلو نه ډار کوي او زیار باسي چې ځان ترې وژغوري کله کله له نورو نه ده ته شر ډېر نژدې وي. دا دی ما غوښتل چې پاچا سلامت او په امن وي او د ده په خدمت کې مې اخلاص وکړ او غوښتل مې چې ځان ته ګټه او خیر واړوم خو په هغه کې ولوېدلم چې ترې تښتېدلم . ما ځان ته خیر غوښته هغه په شر واوښتلم.

بیا یې د زمري مورته وکتل او ورته یې وویل:

– ای باداري، که د یوې سا په ځای مې زر ساګانې وي خو چې پاچا پرې خوشالېږي او غمونه یې پرې لیرې کېږي زه به یې ترې ځار کړم او د یو تشکر تمه قدر به هم ترې ونه کړم. زه ځان نه ساتم او له مرګ څخه نه تښتم، ځکه چې له مرګ څخه څوک نه شي تښتېدلای خو زه نه غواړم چې د داسې ګناه په سبب چې دلیل او برهان پرې نه وي قایم شوی زمری پر ما حکم وکړي. د دې له پاره چې رعیت یې بیا په ظلم او قساوت تورن نه کړي.

یوه لښکري وویل:

– دمنه دا خبره ددې له پاره نه کوي چې ګوندې د پاچا سره مینه لري بلکه په دې خبر ه ځان خلاصول غواړي.

نو دمنه ده ته وکتل او په مسخره یې ورته وویل:

– څه خوار شې، تا ته خو سکوت او چوپوالی ښه و، خو خبرې دې وکړې او خپل جهل او ناپوهي دې خلکو ته وښودله، نه فکر لرې او نه رایه. ځان ساتل نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوندې عيب دی؟ چې ځان سړی ونه ساتي نو څه به ساتي؟ په چا کې چې د ځان لـه پاره خير نه وي نورو ته هم په کې خير نه وي او تا په دې خبره چې زه يې د ځـان لـه پاره وايم، په دې برهان او دليل راوړ چې ته د خپل ځان دښمن يـې. او څـوک چـې د ځان دښمن وي هغه د ټولو خلکو دښمن دی، نه د خلکو سره مينه لري او نـه دخلکـو په خير او ښه راځي. ته په دې فکر د دې وړ نه يې چې د چارپايانو په ډله کې ودرېږې نو څرنګه زړه کوې او پاچا ته ځان نژدې کول غواړې؟

خو د زمري مور د ده په خبرو ونه غولېدله، دمنه ته يې وکتل او ويې ويل:

– درته هکه پکه شوم ای چلي او دروغجنه! څرنګه خبرې ته رنـګ ورکـوی او دروغ رښتيا او باطل حق ښکاره کوې، او هغه څوک چې تاته رښتيا خبرې کوي ته پـه دومره بده او نا وړه لهجه ځواب ورکوې او خبره يې ردوې په داسې حال کې چـې تـه درواغجن او هغه ريښتينی دی.

دمنه ځواب ورکړ:

– زه درواغجن او چلي نه يم، خو ته راته پـه يـوه سـترګه ګـورې چـې هغـه د دښمنۍ او کينې سترګه ده نو ځکه زما هر ښه تا ته بد ښکاري او هر رښـتيا مـې درتـه درواغ. وفا او اخلاص مې درته مکر او ټګي برېښي. نه چل لرم او نه ګناه. څرنګه چـې د خدایﷻ خوښه وي هغه به راته پېښېږي که خدایﷻ چاته بده مقـرره کـړي څـوک ترې ځان نشي خلاصولای.

د زمري مور ناستو خلکو ته مخ وروااړاوه او ويې ويل:

– زامنو ګورئ څرنګه دا مجرم او بـدبخت غـواړي چـې ځـان پـاک را وښـيي، لازمه ده چې تاسو د خبرې بيخ ولټوئ او دده پټ اعمال را برسېره کړئ تـر څـو چـې ژبه يې ګونګه او درواغ يې بند شي.

دا خبره يې وکړه او په غضب يې مجلس پرېښود ، کور ته ولاړله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا قاضي راوغوښته او ورته يې امر وکړ چې د دمنه د محاکمې لپاره مجلس داير کړي. لښکريانو ته يې وويل چې ځئ دمنه په بندي خانه کې واچوئ تر څو چې محاکمه يې تېره شي.

لښکريانو يې په ورمېږ کې غټ غټ زنځيرونه ور واچول او تر بنديخانې پورې يې راښکوده.

کله چې شپه نيمه شوله، نو کليله پوه شو چې دمنه په بندي خانه کې دی. په پټه ورته راغی، کله يې چې په زنځيرونو کې بند په تنګ ځای کې وليده نو ورته يې وويل:

– زه خو له دغې ورځې څخه وېرېدلم، ډېر نصيحت مې درته وکړ خو تا وانه ورېده او له خپل کبر او غرور څخه وانه وښتلې تر څو چې په دې غم ککړ شولې. پوهانو رښتيا ويلي دي: چلي او محتال پخوا له وخته مري ځکه چې په خپلو چلونو او ټګيو ځانته د مرګ مخ را اړوي.

دمنه ځواب ورکړ:

– کليله، څه چې تا ويل هغه ټول رښتيا وو خو له بده مرغه ماونه منل اوس به د مخالفت او نه منلې دا خوږې مېوې خورم. پوهانو ويلي دي چې په خپله دې ځان په غم ولاړه نو بيا ورته ځان ټينګ کړه او مه خپه کېږه. ځکه چې د خپله لاسه به دې وي.

نو کليه وژړل او ويې ويل:

– زما اوس درباندې زړه نه خوږېږي ځکه چې مادرته خدای کړي ويلي و او که دا نه وای نو اوس به درباندې خپه او غمجن وم.

نور يې پرېښود او خپل کور ته ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمنه سره په محبس کې يو ذکي او هوښيار چيتا و چې ځای يې کليله او دمنه ته نژدې و. دوی دواړه يې ليدل او د دوي خبرې يې اورېدلې خو دوي دی نه ليده. نو چيتا هر څه چې دوی دواړو سره وويل ټول ټکي په ټکي واورېدل، پوه شو چې دمنه خو په خپله ګناه مقر دی. څه يې چې اورېدلي و ټول يې په زړه کې د شاهدۍ ادا کولو له پاره وساتل.

سبا دوخته د زمري مور خپل زوی ته ورغله او ورته يې وويل:

– ښه داده چې د دمنه په محاکمه کې تادي وکړې چې ګناهکار په خپله جزا ورسېږي او بېګناه ته خپل حق وسپارل شي. نو د دمنه په محاکمه تادي کوه.

کله چې زمري د مور خبره واورېدله نو پړانګ يې راوباله – چې د قضا او حکم متولي همدې و– ورڅخه يې وغوښتل چې د دمنه د محاکمې مجلس جوړ کړي او لښکريان او رعيت راوغواړي چې که له دمنه څخه يې څه ليدلي وي شاهدي پرې ولولي.

پړانګ وويل:

– ستا امر مو منلی دی.

مجلس يې جوړ کړ ، ډنډورچي رعيت مجلس ته راوغوښته. کله چې د جلسې ميدان له خلکو ډک شو نو دمنه را حاضر کړل شو او پړانګ وويل:

– ورونو، پاچا دمنه د برګي د وژلو د پلمې جوړولو په ګناه تهمتي او تورن کړی دی او د برګي په وژلو ډېر خپه او غمجن دی خو نه غواړي چې پر دمنه ظلم وکړي. نو څوک چې له حقيقت څخه خبر وي ودې وايي او حقيقت دې نه پټوي.

دمنه دوي ته وکتل او ورته يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– وواییځ او څه مه پټوئ او پوه شئ چې ما سره د هرې خبرې ځواب او رد شته. ځوک چې څه وو ایي او وربانديې خبر نه وي، په هغه څه به واوړي چې هغه جاهل طبیب پرې اوښتی و.

خلکو ورته وویل په څه اوښتی و؟

ده وویل:

– د یو پاچا لور ناروغه شوله نو یو بې عقله سړی راغی او ویې ویل چې زه طبیب یم او د پاچا له درملتون څخه یې هغه دوا راووېستله چې په حقیقت یې هېڅ پوه نه و چې څه شی دی. نجلۍ ته یې ورکړه. کله چې نجلۍ دوا وڅښله دستي مړه شوه.

چې پاچا دا حال ولیده نو له همدې دواڅخه یې په ده بانديې یو کاسه دوا وڅښله او دی هم مړ شو.

په حاضرینو کې د خوګانو مشر و چې د زمري دوست او ورته نږدې و. د خوګانو مشر وویل:

– ښاغلو، پوهان د سړي حقیقت له هغو علامو څخه مالوموي چې د ده له مخ څخه ښکاري او د دې بدبخت دمنه په مخ کې ډېرې تخنښې دي چې د ده په مکر، ټګۍ او خیانت دلالت کوي او پرده د حکم له پاره همدا علامې بس دي.

پړانګ وویل:

– رښتیا ده، د خوګانو مشره، چې د صورتو او اشکالو په پېژندنه ښه پوهېږې، او ستا په څېر په دې کار کې بل ځوک مهارت نه لري تا د دمنه په مخکې څه علامې لیدلې دي؟

د خوګانو مشر وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– پوهان وايي چې د چا چې چپه سترګه له ښې سترګې نه وړه وي او پوزه يې ښې طرف ته کږه وي هغه بدبخت خبيث ، مکار او ټګمار وي. او تاسو په خپله دا صفتونه هغه دي په دمنه کې وګورئ.

دمنه ورته وکتل او ورته يې وويل:

– ناپوهه، جاهله. ستا په حال تعجب کوم. ته ما په دې صفاتو ستايې او حال دا چې ناولی، بدرنګ، ګوډ، غټ خېټی او چاود شونډی يې! او که ستا غوندې خلک دباغي او جاروکښي وکړي هم پرې ډېر دي، خو ته له خپلې بې عقلۍ او غرور څخه د پاچا مجلس ته راځې او مړی يې خورې. که پاچا دې په ناولتوب خبر شي له مجلسه به دې وشړي او خپل نژديکت به دربانديې حرام کړي. که زه خبيث او مکار وای، لکه ته چې وايې، نو ما به هم پاچا ستا په دغو ناولو صفاتو خبر کړی وای. خو نه، زه پاک او سپېڅلی يم، نو ما زمري ته ستا هغه څه ونه ويل چې له تا څخه د ده د خوابدۍ باعث شي.

کله چې د خوګانو مشر دا سخته خبره ونغوړله، زړه يې مات شو ، خجل شو، وشرمېده او د جلسې له ډګر نه وواته.

دا ورځ تېره شوه، مجلس پورته شو او دمنه بېرته محبس ته وروستل شو.

په مجلس کې د زمري يو دوست ګيدړ و . دايې په دې مکلف کړی و چې د مجلس ورځني جريانات به ورته په ريښتيا او امانت سره راوړي. نو کله چې يې د دمنه او د خوګانو د مشر په سوال او ځواب خبر کړ نو خوا يې د خوګانو له مشر څخه بده شوله او امر يې وکړ چې بيا دې ما ته نه راځي.

د پاچا د حضور له کسانو څخه يو ګيدړ چې روزبه نومېده دمنه ته محبس ته پټ ورغی او خبر يې کړ چې: کليله خو ستا له غمه مريض شو او بيا پسې مړ شو. نو دمنه ډېر سخت وژړل او ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زما نور په دنیا کې کوم په زړه پورې شی نه دی پاتې چې زه د هغه لـه پـاره خپل ژوند وغواړم. یو ورور مې و هغه هم مړ شو، نو اوس دې مرګ راځي چې پـه هـر وخت کې یې خوښه وي.

بیا یې روزبه ته وکتل او ورته یې وویل:

– ځه ښه ده چې ستا غوندې مهربانه او کریم ورور خو لرم. که هغه مړ شو ښـه دی ته خو یې. بیا یې وویل: زموږ چې څه مال دی موږ را ټول کړی و ، زموږ د کاله په یو طرف کې ښخ دی، ورشه هغه مال ماته راوړه.

کله چې روزبه دا مال ورته راوړ نو دمنه دا مال ده ته وروړاندې کړ او ورتـه یـې وویل:

– دا مال واخله او خپلې چړچې پرې کوه . زه له تا څخه یو شی غـواړم او هغـه دادی چې ته د زمري مجلس ته تل ورځه، او څه چې د ده او مور په منځ کې یـې زمـا په خصوص کې پېښېږي ما ورباندې خبروه.

روزبه دمنه سره دا خبره ومنله ، مال یې خپـل کورتـه یـوړاو سـبا تـه د زمـري مجلس ته ورغی.

کله چې د زمري مور راغله او زمري جلسه جوړه کړه نو مور ته یې وویل:

– وېرېږم چې دمنه به مظلوم وي او ګومان کوم چې دی به په دې ګناه کې نه وي.

مور یې په غضب شوله او چیغه یې کړله، ویې ویل:

– دمنه په خپل مکـر نـژدې ده چـې عقـل دې وران کانـدي، او پاچـاهي دې ویجاړه کړي!

نو زمری یې پرېښوده او ولاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري امر وکړ ، مجلس جوړ شو، شاهدان راغلل او دمنه راوستل شـو او قاضـي دمنه ته وویل: ای دمنه! خبره خو پټه نه پاتې کيږي خو موږ تاته فرصـت درکـوو چـې توبه وکاږه او په خپله ګناه او جرم اقرار وکړه نو چې اقرار دې وکـړ دا اقـرار بـه سـتا د عفوې سبب شي، خو که انکار او اصرار دې وکړ نو خپل ځان ته به يې بده کړې.

دمنه وویل:

– عادله قاضي، ته په داسې ګناه له ما څخه اعتراف او اقرار غواړې چـې مـا نـه ده کړې او که اقرار وکړم نو دا به مې د خپل ځان سره خيانت کړی وي او بې ګناه بـه مې په بلا کې اچولی وي. ته خو ما اوس محاکمه کوې ځکه چـې تـه مـې پـه ظلـم تومتي کوې. څرنګه ته له ما څخه غواړې چې ځان پـه زوره تـومتي او پـه بـلا ککـړ کړم؟ بيا به زه تاسو ته څه عذر کوم چې ځان په زوره تومتي کړم او تاسو راضي کـړم؟ اي قاضي ته خو په عدل او پاکی معروف او مشهور يې ته څرنګه لـه مـا څخـه داسـې اقرار غواړې.

قاضي مجلس خپور کړ او قضيه زمري ته ورواستوله شـوه او کلـه چـې قرائـت شوله او د زمري مور خبره شوه نو په غضب يې وويل:

– زه په دې خپه نه يم او دا فکر نه وهم چـې دمنـه څـه کـړي او يـا ګـران او محترم دوست يې له تا څخه په مرګ بېل کړی دی، بلکې زه دې ته چـرت وړې يـم چې ژر دی چې دمنه به دې په پاچاهۍ او رعيت کې په خپـل مکـر او حيلـو ګـډوډي پېښه کړي او بيا به مو هېڅ له لاسه پوره نه وي.

نو زمري په کلکه وويل:

– اوس به نو هرومرو هغه څوک راښيې چې تاته يې د دمنه خبـرې کـړي دي ځکه چې زه په دې نه يم خوښ چې بې دليله او برهانه يې ووژنم.

مور يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– دا راز خپرول خو ډېر بد کار دی خو زه به له هغه چا څخه وغواړم چې په خپله درته هغه څه ووايي چې اورېدلي او ليدلي يې دي.

د زمري مور پړانګ ته راوړاندې شوله او د حق د مرستې او په رعيت کې د عدل د خپرولو له پاره يې ترې شاهدي وغوښتله. زمري ته پړانګ راغی او څه چې يې له کليله او دمنه څخه اورېدلې و چې دمنه په خپل جرم او ګناه په خپله مقر و تول په قسم ورته بيان کړل.

کله چې د دمنه سره بندي چيتا داخبره واورېدله چې پړانګ خو شاهدي وويله او اعتراف يې وکړ، نو زمري ته يې څوک ورواستاوه او خبر يې کړ چې زه هم شاهدي وايم. نو زمري دی هم راووېسته او د ده شاهدي يې واورېدله . شاهدي يې کټه مټه د پړانګ د شاهدۍ په شان وه.

کله چې زمري له دوی دواړو څخه پوښتنه وکړه چې دا دومره موده مو ولې شاهدې پټه کړې وه نو هر يو وويل:

– وېرېدم چې بل شاهد به نه وي او د يو شاهد شاهدي خو قبوله نه ده.

زمری خوشاله شو او ددمنه په قصاص کولو يې حکم وکړ.

بيدپای فيلسوف وويل:

– څوک چې دا کيسه واوري او دا عاقبت وګوري نو پوهېږي چې څوک چې خپله ګټه د نورو په ضرر او تاوان کې لټوي نو په بده جزا به واوړي.

دابشليم پاچا وويل:

– رښتيا دې وويل ای فيلسوفه او حکيمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوړکوړۍ کوتره

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل چې څرنګـه سـړی سـپېڅلي دوسـتان موندلای شي او څرنګه دوستي ټینګه ساتل کېږي.

بیدپای وویل چې ښه پوښتنه دې وکړه ځکه چې هوښیار د دوسـتانو د دوسـتۍ سره هېڅ شي نه برابروي، او هر څه شتمني چې په دنیـا کـې سـړی لـري سـړي تـه دومره ګټه نه شي اړولای لکه دوستان او اشنایان یې چـې سـړي تـه اړولای شـي. د همدې دوستانو په مرسـته سـړی د هـرې ښـې خاونـد کېـدلای شـي . د کوړکـوړۍ کوترې، موږک، هوسۍ او کارغه کیسه ددې مطلب د ثبوت له پاره ښه مثال دی.

پاچا وویل چې دا کیسه څرنګه ده؟

بیدپای وویل:

– د داهر ښار سره نېږدې یو ځای و چې ډېرې ګڼې ونې، روانې اوبه، ډېر واښـه او مېوې په کې وې نو حیوانات او مرغان هم په کې ډېر وو چې ښکاریان به ورتلـل او هلته به یې هر وخت ښکار کاوه.

په دې مرغانو کې یو کارغه وه چې په یوه ګڼه لویه ونه کـې یـې ځالـه جـوړه کړې وه. یوه ورځ په خپله ځاله کې ناست و چې یو ډېر بدشکله ښکاري یـې پـه نظـر ورغی چې ډېر سخت زړی او بې رحمه و، په اوږو یې جال او په لاس کې یې امسـا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

لویه ټوکرۍ وه او برابر د ده د ځالې ونې ته را روان و. نو کارغه ترې وویرېده او په زړه کې یې وویل:

– دا ښکاري خو دلته د کوم حیوان یا مرغه د ښکار له پاره راځي، او دلتـه چـې راغلی دی یا زما او یا د نورو مرغانو هلاکت پسې راغلی، نو ښه داده چې ترې پټ شم او دده په حیلو ونه غولېږم او وګورم چې په نورو مرغانو څه کوي.

کله چې ښکاري دې ونې ته ورسېد جـال یــې وغـوړاوه او دانـه یـې ورلانـدې وشیندله. په یو نژدې ځای کې ورته پټ شو چې مرغان یې ونه ګوري او وانه لوزي.

لږ درنګ وروسته یوه کوتره چې کوړکوړۍ نومېدله او د کـوترو مشـره وه دلتـه راغله چې نورې کوترې هم ورسره وې. کله یې چې دانې ولیدلې پر جال ړندې شـولې ، پر دانو ور پرېوتلې او ټولولې یې. د جال تارونه یې په پښو پـورې ونښـتل او د الوتلـو څخه عاجزه پاتې شولې. هرې یوې ټوپونه وهل چې ځان خـلاص کـړي. کوړکـوړۍ چې ولیدل ورته یې وویل:

– داسې نه کېږي ، هره یوه یوازې د ځان خلاصول مـه غـواړئ . پـه دې ډول ځان نه شئ خلاصولای. په یوه زور، زور وکړئ چې جال مو پورته په هوا کړ نو بیا بـه په یوه پلمه ځان خلاص کړو خو چـې اوس د ښـکاري لـه ګوتـو ځـان خـلاص کـړو همدومره بس دي. نو دوی په یوه زور، زور وکړ او جال یې په هـوا کـړ. خـو ښـکاري ورپسې و په دې تمه چې اخر به ستړې شي، راوبه لوېږي او زه به یې ونیسم.

کله چې کوړکوړۍ ولیدل چې ښکاري ورپسې روان دی نو خپلو ملګرو تـه یـې مخ ورواړاوه او ویې ویل: دا ښکاري خو مـوږ پسـې را روان دی او تمـه یـې لا نـه ده شکېدلې که په هوا ځو نو دی راپسې راځي او هر ځای کې چې ولوېدلو دی مو نیسـي خو راځئ چې په کلو او ښارونو ترې تېرې شو او ځانونه یې له سترګو پناه کړو. نـو بیـا

(c) ketabton.com: The Digital Library

به زما د یوه موږک ملګري په سوړه ورپرېوزو ، د جـال تارونـه بـه زمـوږ لـه پښـو نـه وشکوي او له دې بلا څخه به مو خلاصې کړي.

کوترې والوتلې او کارغه هم پسې وروالوته چې وګوري چې اخر څه کېږي.

کله چې له ښکاري نه کوترې پنا شولې نا امیده خپل کور ته راوګرځېده.

کوړکوړۍ چې پوه شوه چې ښکاري نـه خلاصـې شـولې نـو د خپـل ملګـري موږک – چې "زیرک " نومېده – په سوړه ورولوېدلې ورغږ یـې کـړ، هغـه لـه سـوړې ورته ځواب ورکړ:

– څوک یې؟

کوړکوړۍ ورته وویل:

– زه یم ستا ملګرې کوړکوړۍ، درسره مې کار دی.

موږک چې له سوړې راوواته ګوري چې ملګرې یې او د هغې ملګري پـه جـال کې نښتي دي نو خپه شو او ورته یې وویل:

– ته خو هوښیاره او پوهه وې او په هر څه کې به دې فکر کاوه اوس څه شـي په دې غم ککړه کړې؟ چې اوس ترې وتلی نه شې؟ عقـل دې چېرتـه الـوتی و چـې دانې دې لیدلې او جال دې نه لیده؟

نو دې ورته وویل:

– ما مه ملامتوه. څه چې سري ته مقرر وي هغه پېښېږي، که هر څومره سـړی پوه وي ځان ترې نه شي خلاصولای.

موږک وویل:

– رښتیا دې وویل خو انسان باید خپل عقل په کار واچوي چې په پای کـې بیـا پښیماني نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو موږک له کوږ کوږۍ نه د جال د غوټو په پرېکولو پیل وکړ او په ډېره خوښۍ په کار لګیا و. کله چې کوږکوږۍ د موږک توجه ځان ته ولیدله نو ورته یې وویل:

– ملګریه، ما پرېږده او د ملګرو پښې مې له بندونو څخه خلاصې کړه.

خو موږک ددې خبره وانه ورېدله نو بیا یې ورته خپله هیله ښکاره کړله. کله چې له دې نه موږک دا کار ولیده نو په تعجب یې ورته وویل:

– دا څه وایې؟ ځان دې هېر دی او نور دې یاد دي؟ تاته له ځان نه د نورو ژوند ګران دی؟

دې وویل:

– زه وېرېږم که ما اول خلاصه کړې نو ستړی به شې او ملګرې به مې درنه په جال کې بندې پاتې شي او چې یوه هم پاتې شي زما بیا ژوند په کار نه دی. خو که دوی لومړی خلاصې کړې نو زه ډاډه یم چې بیا ما په خوشالۍ خلاصوې.

موږک چې دا خبره واورېدله ورته یې وویل:

– دا خو ډېر ښه خوی او ښه اخلاق دي. او همدا صفات دي چې زما مینه تاسره ورځ په ورځ زیاتوي او ستا په ملګرۍ مې ټینګوي.

موږک ټولې کوترې خلاصې کړلې او په خپله مخه والوتلې.

کارغه چې د موږک دا کار ولیده نو موږک یې ښه په نظر راغی او دده دوستۍ ته یې زړه ښه شو. نو سوړې ته یې را نژدې شو او موږک ته یې ورغږ کړ:

– زیرکه! او زیرکه! راووځه غواړم چې ماته د دوستۍ لاس راکړې ځکه چې زه ستا په خوی مین یم.

نو موږک ځواب ورکړ:

– ته څوک یې؟ او زما دوستي د څه له پاره غواړې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارغه وویل:

– زه ستا کارغه ملګری یم تا چې څه د کوړکوړۍ سره وکړل نو ستا خوی مې ډېر خوښ شو او ستا د دوستۍ مینه را سره پیدا شوله. نو راووځه چې په لیدو او ملاقات دې خپل زړه یخ کړم.

موږک چې د کارغه خبره واورېدله د سوړې خولې ته راغی چې ده ته کارغه ښکارېده او کارغه ته دی نو ورته یې وویل: ستا په حال تعجب کوم. کارغه کله د موږکانو دوست کېدلای شي؟ او موږک باندې کله دومره بې عقلۍ او ناپوهۍ زور کړی چې خپل خوړونکي سره دوستي وکړي؟ د موږک غوښه خو ستا ځان دی، زړه دې جمع کړه او زما له غولېدلو نه تمه پرې کړه.زه ستا په خبرو نه غولېږم.

کارغه چې دا خبره واورېدله ویې ویل:

– رښتیا چې ته خو زما په څېر کارغانو خوراک یې خو زه پوهېږم چې خوراک دې ماته دومره فایده نه رسوي او دوستي به دې تر مرګه پورې وي. نو زه ستا د خوراک په تمه نه یم او دوستي دې غواړم. نو ما مه خپه کوه ، له دوستۍ نه مې مخ مه اړوه او زړه مې مه ماتوه.

موږک وویل:

– ستا په دوستۍ باور نه لرم ځکه چې زموږ او ستاسو په منځ کې دښمني پخوانۍ او په ختّه کې اغږل شوې ده که ته مې ونه خورې بل ورور به دې رابانده خپله خوا سړه کړي. نو زما له دوستۍ زړه صبر کړه.

کارغه ځواب ورکړ:

– زه ستا په مطلب پوه یم ، ته رښتیا وایې او باید احتیاط وکړې چې په بلا ککړ نه شې خو ګومان کوم چې ستا به هم زما د دوستۍ په رښتیاوالي یقین راغلی وي او تر هغه به دې دروازه پرې نه ږدم چې یا راسره د دوستۍ لاس راکړې او یا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړې او تندې ستا په دروازه کې مړ شم. که ته زما له قوم نه وېرېږې نو دا هم دومره خبره نه ده ځکه چې زه ستا دوست او مین یم او دوست خپل دوست له دښمن څخه ژغوري اګر که دښمن یې ورور هم وي ، زه به ستا په سر ټول کارغان پرېږدم او تا به واخلم.

نو موږک د کارغه په خبره باور وکړ او ورته راوواته او یو تر بله یې سره په مرکه او ملاقات زړونه ساړه کړل او پاخه دوستان شول. یوه ورځ کارغه موږک ته وویل: ستا سوړه په لار کې ده او دلته هلکان لوبې کوي نه چې یوه ورځ دې په تیره وولي او مړشې نو بیا به دې ټول عمر په غم کې تېروم. زموږ په وطن کې هر څه ډېر دي او د خوشالۍ وطن دی نو ښه داده چې له دې ځایه ولاړ شو او هلته و اوسېږو. موږک د کارغه په شا سپور شو او ولاړل یوې چینې ته چې یوه شمشتۍ په کې اوسېدله. چې د کارغه دوسته او ملګرې وه.

شمشتۍ کارغه او موږک ولیدل. اول خو یې ونه پېژندل نو ووېرېدله او وتښتېدله، خو کارغه ورته په نامه ورغږ کړ او له خپله ځانه یې خبره کړله نو ډاډه شوله او راووتله.

کارغه موږک ته وویل:

– دا شمشتۍ زما ملګرې ده ، باید چې ته یې هم خپله ملګرې وګڼې او زما او ددې په منځ کې فرق ونه کړې.

بیا کارغه شمشتې ته د موږک د صداقت کیسه تېره کړله او د خپلې دوستۍ کیسه یې ورته وویله.

نو شمشتۍ موږک ته هر کلی وکړ ، د ده د ښه خوی او اخلاق تحسین او شاباسی یې وکړ. نو ترې ویې غوښتل چې د تېر ژوند کیسه ورته وکړي او خپل سرګذشت ورته بیان کړي . موږک وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– هغه سوړه چې زه په کې اوسېدلم زما اصلي وطن نه و. زه په ماروت ښار کې د یو زاهد سړي په کور کې چې نه یې ښځه درلوده او نه اولاد – یواځې یې ژوند کاوه – وزېږېدلم او لوی شولم. ده به خپل طعام څه خوړ او څه به یې په ځوړندې کې ځوړنداوه. ما به طعام پسې ورخېز کړ او څه به مې ترې را واخیسته، ما به هم خوړ، او ملګرو ته به مې هم ورکاوه.

دې زاهد ډېر زیار وایست چې ما له خپل طعام نه ایسار کړي خو رابانـدې بریالی نه شو. یوه شپه یې مېلمه راغی او ده ورته زما له لاسه ګیله وکړه نو مېلمه ترې وپوښتل:

– دا طعام چې خوري یو موږک دی او که ډېر دي؟

زاهد ورته وویل:

– موږکان خو ډېر دي خو یو ځانګړی موږک دی چې ځوړندي ته ورخېژي ، په خپله هم زما طعام خوري او نورو ته یې هم را غورځوي.

مېلمه تعجب وکړ او ویې ویل:

– شاید چې کوم سبب وي چې دا موږک یې دومره زړور کړی ورشه تسکوره راوړه شاید چې دده د زړورتیا علت ومومو.

کله چې زاهد تسکوره راوړه نو مېلمه دستي پاڅېده او زما سوړې ته راغی. زه فوراً د بل موږک سوړې ته وروتښتېدلم. زما په سوړه کې سل روپې وې، نه پوهېږم چې چا ایښې وې او د څه له پاره یې ایښې وې. نو مېلمه زما سوړه په تسکوره وکنودله، او چې روپۍ یې پیدا کړې. نو په خندا یې وویل:

– همدا د ده د زړورتیا سبب و. له نن وروسته به بیا هېڅ ټوپ ونه وهلای شي ، نور ترې خلاص شولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روپۍ يې سره په خپل منځ کې وویشلې. د همدې ورځې په ماښام موږکان را ټول شول او ويې ويل:

– ته خو زموږ مشر يې او موږ له لوږې مړه شو. نو د عادت سره سم پاڅه او موږ ته طعام راوړه.

زه ځورندې پسې ورپاڅېدلم خو چې هر څومره ټوپونه مې ووهل ور ونه رسېدلم. موږکان زما په عجز او بې وسۍ پوه شول. ځينو ځينو نورو ته وويل: اوس نو زموږ په مشر کې څه ګټه او خير نشته، اوس په خپله نورو ته اړ دی نو رانه ولاړل، خپاره شول او زما له دښمنانو او بدخواهانو سره ملګري شول . بيا به يې ماپورې ټوکې او مسخرې کولې، نو په دې وضعيت مې ډېر چورت خراب شو او په زړه کې مې وويل.

– رښتا چې ورونه، دوستان او خپلوان تر هغه پر سړي نه راټولېږي تر څو چې شته ونه لري، چې شته دې پيدا کړل نو بيا دې هر څوک خپل دی، اوچې څوک بې وزلی شو ورونه، دوستان او خپلوان بيا ترې په خپله مخه تښتي.

نور مې نو دلته ژوند تېرول بد راغلل او بيديا ته ووتلم. د کوږکوږۍ په دوستۍ سر لوړی شولم او ددې د ملګرۍ له برکته د کارغه د ملګرۍ په لاس ته راوړلو هم بريالی شولم. او کارغه به تل ستا ښه بيانول او ستا صفتونه به يې کول دغه دی ستا د ملګرۍ خواږه مې هم وڅکل.

نو شمشتۍ چې د موږک دا کيسه واورېدله زړه يې ورباندې خوږ شو او ورته يې وويل:

– زه خو ستا عقل او پوهې ته هکه پکه يم او څه ښه خوږه ژبه لرې خو راته ښکاري چې د هغه مال او خپل وطن پسې او په خپل مسافرتوب خپه او غمجن يې. له دومره عقل پوهې سره سره دومره غم درسره وړ نه دی ځکه چې د لوړ همت د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوند په هر ځای کې قدر او عزت کېږي که فقیر او خوار هم وي. لکه زمري چې ناست هم وي نور حېوانات ترې وېرېږي او هغه ځوان چې ځواني او شجاعت نه لري څوک ورته د احترام په سترګه نه ګوري او خلکو ته سپک ښکاري لکه سپي ته چې د سرو سپینو غاړه کړی او ګونګري ورواچول شي بیا هم څه قدر او منزلت نه لري. نو تر څو چې عقل او خوی لري هېڅ د فقر او مسافرۍ پروا مه کوه ځکه چې عقل د انسان له پاره ښه مال او خوی یې ښه وطن دی.

کله چې کارغه د شمشتۍ او موږک مرکه او مجلس واورېده نو ډېر خوښ شو.

دوی سره کیسې او مرکې کولې چې له سارانه وربانديې یوه هوسۍ راغله. له وېرې شمشتۍ په اوبو غوټه شوه ، کارغه یوې ونې ته ورواالوته او موږک په یو سوري کې پاتې شو. ګومان یې وکړ چې ښکاري هوسۍ را په مخه کړې او ورپسې را روان دی.

خو دوی ښکاري ونه لیده. نو کارغه پورته والوته او هر هر ځای ته یې وکتل. ډاډه ببرته خپلو ملګرو ته را وګرزېده او ورغږ یې کړ:

– ګرانو ملګرو هېڅ وېره نشته، راځئ ببرته خپلې مرکې ته.

بیا نو شمشتۍ را ووتله او هوسۍ یې راوغوښتله ورته یې وویل چې اوس نو خپله کیسه وکړه. هوسۍ وویل چې ما یو سړی په سارا کې ولیده ګومان مې وکړ چې ښکاري دی نو ترې را وتښتېدلم او دلته راغلم.

شمشتۍ ورته وویل:

– اوس نو بې غمه اوسه او هېڅ غم مکوه دلته ښکاري نشته. دلته موږ سره د یو ګران ملګري په ډول اوسه واښه ډېر دي.

د هوسۍ هم ورسره خوښه شوه او ورسره پاتې شوه. د یو څپرګي لاندې سره اوسېدل او خپلې مرکې به یې کولې. یوه ورځ هوسۍ څرېدلو ته ولاړه او ایساره شوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمشتۍ کارغه ته وویل هسې نه چې کوم تکلیف ورته رسېدلی وي. ته پسې ورو الوزه او پوښتنه يې وکړه.

کارغه والوته او غمجن بېرته راوګرځېده او ورته يې خبر ورکړ چې هوسۍ خو د ښکاري په دام کې نښتې ده.

نو شمشتۍ موږک ته وویل: همدا دې د کومک او کار وخت دی ، بل هېڅوک نه شي کولای چې هوسۍ خلاصه کړي. نو د ملګرې غم دې وخوره!

موږک راغی او له هوسۍ نه يې د لومو په شکولو او کرنجولو پیل وکړ.دی په خپل کار لګیا و چې شمشتۍ راغله او هوسۍ ورته وویل: ښه ونشو چې راغلې ځکه که ښکاري راشي او موږک دام کرنج کړي نو زه به وتښتم! موږک به په سوړه ننوځي او کارغه به والوزي، نو ښکاري به موږ یوه ته هم راونه رسېږي. پاتې ته شوې چې د پټېدلو ځای به هم نه مومې او تښتېدلای به هم نه شې ځکه چې په خوزېدلو کې سسته یې. شمشتۍ ورته ځواب ورکړ:زه نه شم کولای چې له تاسو نه لیرې و اوسم ځکه چې د دوستانو بېلتون د روح بېلتون دی او له دوستانو څخه په لیرې ژوند کې ګټه او خیر نشته.

لږ وخت لا تېر نه و چې ښکاري ددوي پلو را روان شو، هوسۍ موږک او کارغه وتښتېدل ښکاري چې ولیدل چې دام يې شکېدلی دی او له شمشتۍ پرته يې نور څه په نظر را نه غلل نو په غوسه شو او په رسۍ کې يې وتړله. کله چې کارغه هوسۍ او موږک دا منظره ولیده ډېر خپه شول . موږک وویل:

– افسوس د شمشتۍ په حال چې پرته له دوستۍ نه يې نور هېڅ ارمان په زړه نه درلوده.

کارغه او هوسۍ ورته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– افسوس به دې شمشتۍ له دې غمه چې په کې نښتې ګونـدې خلاصـه کړي؟

موږک وویل:

– ماته چل راځي. هوسۍ دې ولاړه شي او د ښکاري په مخکې دې ځان مردار واچوي او کارغه به راشي په ټونګو به يې وهـي، چې ښـکاري ګومـان وکـړي چـې هوسۍ مړه ده او چا ويشتلې ده نو شمشتۍ به پرېږدي ، دې پسې بـه ورشـي نـو کلـه چې ښکاري هوسۍ ته لږ ورنژدې شو په مخکې دې يـې لـږه ولاړه شـي او د ده تمـه دې ځان ته پيدا کړي تر څو چې زه وکولای شم چـې رسـۍ کـرنج کـړم او شمشـتۍ خوشې شي.

د موږک فکر د کارغه او هوسۍ خوښ شو ، دده په مشوره او پـلان يـې عمـل وکړ. ښکاري د هوسۍ پسې ته، تر څو چې ستړی شو او له ښکاره بـې هيلـې شـو نـو بېرته خپل دام او رسۍ ته راغی، ګوري چې شمشتۍ هم نشته او تښتېدلې ده او رسـۍ يې نوره هم پسې شکېدلې ده. نو په زړه کې يې وويـل: دا خـو د پېريـانو او شـيطانانو ځمکه ده . له کوم ځای نه چې راغلی و بېرته هلته ولاړ . هوسۍ، شمشـتۍ ، کارغـه او موږک بېرته خپل څېرګي ته ولاړل.

چې دابشليم دا کيسه واورېدله، خوشاله شو او ويې ويل:

– رښتيا چې ښه دوستي په دنيا کې ښه شی دی او د ښـې دوسـتۍ خاونـدان د ښه ژوند خاوندان دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونګان او کارغان

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

– ماله پوهانو اوربدلي دي چې تر څـو چـې د سـړي او دښـمن پـه مـنځ کـې دښمني باقي وي نو لازمه ده چې په خپل دښمن ونه غـولېږي. او د دښـمن پـه ځـان ذلیل او بې درکه ښکاره کولو تېر نه وځي. نو که کومه کیسه دې په دې باره کې یـاده وي چې ددوي ددې وېنا تائید وکړي ویې کړه.

بیدپای وویل:

– پوهانو رښتیا ویلي دي ځکه څوک چـې د دښـمن پـه بـې وزلـۍ او خـوارۍ وغولېږي او دښمني یې لا تر منځه پاتې وي نو هغه ډول ضرر او شـر بـه ورورسـېږي چې د کارغانو له لاسه کونګانو ته رسېدلی دی.

دابشلیم وویل چې کونګانو ته له کارغانو نه څه مصیبت رسېدلی و؟

بیدپای وویل:

– د یو غره په خوا کې یوه لویه او څانګوره ونـه وه. کارغـانو خوښـه کـړه ، پـه زرګونو ځالې یې په کې جوړې کړې اوپه کې به اوسېدل. او د خپـل نظـم او انتظـام د برابرولو له پاره یې یو کارغه خپل پاچا کړ. د دوی ژوند په خپل مملکت کـې پـه ډېـره ښه توګه تېرېده او خوشاله وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په غره کې یو تور او تیاره غار و چې د اوسېدو وړ نه و نو کونګانو د خپل سکونت او استوګنې له پاره دا غار خوښ کړ او ځالې یې په کې جوړې کړلې چې د ورځې به ورته راتلل او د شپې به ترې تلل. کونګانو هم یو کونګ د خپلو کارونو د اداري او تنظیم له پاره پاچا کړ.

د کارغانو او کونګانو په منځ کې زړه دښمني وه چې ورځ په ورځ به زیاتېدله او ټینګېدله.

یوه ورځ د کونګانو پاچا د کارغانو په وطن تېرېده ، کارغان او د دوی وطن او ښه ژوند یې ولیده نو په زړه کې یې ورته هغه زړه دښمني را وخوځېدله او دا ښه ژوند یې په کارغانو ونه لورېده.

سبا ته یې خپل وزیران او د وطن مشران را وغوښتل او ورسره یې سلا مشوره وکړه او ورته یې وویل:

– تاسو خو پوهېږئ چې کارغان زموږ زاړه دښمنان دي چې د دښمنی بېخ له همدوی څخه نښتی دی . اوس ډېر ښه د کسات اخستلو وخت دی نو تاسو په دې کې څه وایاست؟

حاضرینو ورته ځواب ورکړ:

– ته زموږ پاچا یې ، موږ دې خادمان او لښکر یو چې څه امر کوی موږ یې په سر او سترګو منو او اجرا کوو یې.

نو ده وویل:

– نن شپه خپلې مښوکې او پنجې ښې تېرې کړئ او جنګ ته تیار شئ ، نن شپه زموږ او د دوی جنګ دی.

شپه تیاره شوه او کونګان په کارغانو راولوېدل ، په ډېره بې رحمی او تور زړه یې چور کړل.چې سبا شو کارغان خپل پاچا ته راغونډ شول او ورته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ای پاچا تا خو ولیدل چې کونګانو پر موږ داړه وغورځوله او موږ هر یوه ته یې درد پوره را ورسېده، څوک ووژل شول، څوک ټپیان د چا وزرونه مات، د چا ښپې ووتلې او د چا لکۍ. او له ټولو بده لا دا ده چې را باندې زړور شول. نو تا اوس د کسات اخیستلو له پاره څه تیاري کړې ده؟ کېدای شي چې دوی به بیا چپاو ته ځان جوړ کړی وي ځکه چې زموږ ځای یې ولیده او زموږ په بې وزلۍ او کم توانۍ خبر شول!

پنځه تنه کارغان وو چې په ښه فکر او عقل مشهور وو او پاچا د وزیرانو په حیث نیولي وو ، په خپلو کارونو کې به یې په دوی باندې تکیه درلوده.

پاچا خپل وزیران را وغوښتل چې ورسره مشوره وکړي. اول وزیر ته یې وویل په دې کار کې ستا څرنګه خوښه ده؟

نو هغه ځواب ورکړ:

– په دې باره کې له ما مخکې پوهانو رایه او خپله خوښه ښکاره کړې ده او ویلي یې دي چې د زورور دښمن نه تېښته په کار ده.

دده په دې خبره پاچا افسوس وکړ او بل ته یې وویل: ستا څرنګه خوښه ده؟

هغه ځواب ورکړ چې: بې له تېښتې بله چاره نشته.

پاچا چې ددوی نظر واورېده په قار شو او ویې ویل:

– دا څه وایاست؟ همدا رایې لرئ؟ خپل وطن دښمنانو ته پرېږدو؟ ډېر شرم او ډېر ذلت دی! مرګ موښه دی نه خپل وطن نورو ته پرېښودل. موږ باید دښمنانو سره کلک جنګ وکړو خپل وطن وساتو او بیا د دوی د ناخاپي چپاو او حملې مخنیوی وکړو.

چې دا خبرې یې وکړې قهر یې سوړ شو او دریم وزیر ته یې وویل: ته څه وایې؟

هغه ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه خو نه په جنګ موافقه لرم او نه په تېښته زما خوښه دا ده چې جاسوسان ورولېږو چې د دوی حال مالوم کړي که یې خوښه وه چې موږ سره د جزیې په ورکولو – چې موږ به یې هر کال دوئ ته ورکوو – سوله وکړي. پاچاهان د زورورو دښمنانو سره همدا عادت لري چې د خپل ځان او وطن د ساتنې له پاره هر کال خراج ورکوي.

بیا پاچا له څلورم وزیر نه پوښتنه وکړه:

ته په دې سوله کې څه وایې؟!

هغه ځواب ورکړ:

– تېښته خو له دې ډول سولې نه ډېره ښه ده چې خپل ځان په لوی لاس دښمنانو ته سپک او ذلیل ښکاره کړو. او څرنګه په دې کار راضي شو حال دا چې موږ له دوي نه ساهو، نیک اخلاقه او شریفان یو؟ بې له دې چې موږ سره په دومره مال سوله وکړي چې زموږ له لاسه نه کېږي په بل ډول به سوله ونکړي. نو ښه داده چې ځان جنګ ته تیار او آماده کړو او د دښمن مخ له ځانه واړوو.

پاچا په دې فکر خوښ شو خو دا ورته ښه ښکاره شوه چې له پنځم وزیر څخه هم د خپلې رایې ورکولو پوښتنه وکړي نو ویې ویل ته په دې باره کې کومه ښه رایه او فکر لرې که نه؟

پینځم وزیر ځواب ورکړ:

– هغه څوک چې له ځانه زورور سره مقابله او جنګ کوي نو [ځان ته تاوان رسوي. زه د جنګ پلوی نه یم خو هغومره چې له جنګه کرکه لرم هماغومره مې دا هم زړه نه مني چې دښمن ته ځان وروسپارم. زه څه نورې خبرې هم لرم چې که د پاچا خوښه وي یوازې به یې ورته ووایم.

پاچا او وزیر یو ځانته ځای ته ولاړل. پاچا پوښتنه وکړه:

زموږ او د کونګانو د دښمنۍ علت درته معلوم دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزير وويل:

هو. ډينګانو قصد درلود چې کونګ خپل پاچا کړي. خبره خلاصه وه چې يو کارغه راورسېد. ډينګانو وغوښتل چې د کارغه نظر هم وپوښتي. کارغه ځواب ورکړ چې که ټول نوميالي مارغان، باز، تاووس، او ګوربت هلاک شوي هم وي نو غوره ده چې مرغان بې پاچا ګوزاره وکړي خو د کونګ مشرۍ ته دې هېڅکله غاړه نه ږدي ځکه چې کونګ بد صورته، بد سيرته، بد غږی مارغه دی چې رحم يې لږ او قهر يې ډېر دی. تر دې چې د ورځې د رڼا له نعمته هم محروم دی. ډينګان بايد فکر وکړي او د عقل په مرسته ځان ته يوه لار جوړه کړي، لکه هغه سوی چې ځان يې د سپوږمۍ استازی کړ او خپل قام يې د پيلانو له شره خلاص کړ. ډينګانو ترې د کيسې جزييات و پوښتل، کارغه وويل :

« د پيلانو پر ملک وچکالي راغله، ټول ډنډونه، ويالې او چينې وچ شول، تر دې چې نورې يې د څښاک اوبه هم نه ميندلې. پيلانو له خپل پاچا څخه و غوښتل چې د دوی د ستونزو له پاره يوه لار پيدا کړي. د پيلانو پاچا هر لوري ته ځري واستول. يو استازي د داسې يوې ورشو خبر راوړ چې يوه لويه چينه په کې بهېده. دې چينې ته يې د سپوږمۍ چينه ويل او د چا نه يادېدل چې کله هم وچه شوې وي. پيلان ټول هغې ورشو ته کډه شول. خو دغه ځای د سويانو وطن و او په هغه ځای کې چې سوی او پيل سره يو ځای اوسي نو سوی ته خود په خوده تاوان رسېږي. ډېر سويان د پيلانو تر پښو لاندې شول. سويانو خپل پاچا ته شکايت وکړ. د سويانو پاچا خپل مشاورين راوغوښتل چې يوه چاره پيدا کړي. يو هوښيار سوی چې پېروز نومېده وويل چې زه به دا ستونزه حل کړم. يوه شپه چې د څوارلسمې سپوږمۍ د اسمان په منځ ځلېده، پېروز د پيلانو مېشت ځای ته ورغی له يو پټ ځايه يې د پيلانو پاچا ته غږ کړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زه د سپوږمۍ استازی یم. سپوږمۍ تاسو تـه ډېـره پـه غوسـه ده وایـي چـې پیلانو زما بې احترامي کړې ده، هره ورځ هغې چینې ته راځي چې زما په نامـه نومـول شوې ده او اوبه یې خړوي. نو ورشه، د سپوږمۍ د چینـې پـه اوبـو اودس وکـړه او لـه سپوږمۍ څخه بخښنه وغواړه.

د پیلانو پاچا چینې ته ورغی، سپوږمۍ په کې په خپل ټول ښایسـت ځلېـده. ده چې خپل خرتم ورنبېږدې کړ، اوبه و ښورېدې او د سپوږمۍ تصویر ړنګ شو. سـوی بیـا د پیلانو پاچا ته وویل چې ګوره سپوږمۍ درته دومره په غوسه ده چې له قهره رېـږدي. پیل ډېر سخت ووېرېده، سپوږمې سره یې ژمنه وکړه چې نور به په دغه ځای کـې نـه پاتې کېږي. د سوی حیلې ورشو د پیلانو له شره خلاصه کړه.

کارغه خپلې خبرې پسې اوږدې کړې:

– دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې تاسې پوه شئ چې په تاسو کې هم ډېر داسې کسان شته چې له دې خوارۍ مو وژغوري چې کونګ مو پاچا شـي. داسـې مکر او غدر او بې لوزي نه شته چې په کونګانو کې نه وي او هـر څـوک چـې د غـدار مشري ومني هغه څه به پرې وشي چې په زرکې او سویې وشول.

ډینګانو وویل چې هغه کیسه څرنګه وه؟ کارغه وویل:

– په یوه ونه کې مې ځاله درلوده. زما ګاونډۍ چې د ونې ډډ کې په یوه سـوري کې اوسېده یوه زرکه وه چې څه موده له کوره ووتله. د هغې په غیاب کـې یـوه سـویه راغله او د دې په کور کې یې واړول. کله چې زرکه بېرته راغله سـویې تـه یـې وویـل چې کور ورته پرېږدي خو هغې و نه منله. اخر یې فیصله وکړه چې خپله دعوه به یـوې شېخې پیشو ته وروړي چې د ورځې روژه وي او د شپې ټولـه شـپه پـه لمانځـه ولاړه وي، غوښې نه خوري او یوازې په وښو ګوزاره کوي. د پیشو فیصلې ته بـه دواړه غـاړه ږدي. چې ورغلې و یې لیدل چې پیشو په لمانځه ولاړه ده. دواړه یوه ښـه شـېبه هلتـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېناستلې چې پيشو سلام و ګرزوي. پيشو چې لمـونځ خـلاص کـړ دوی ورتـه خپلـه قضيه وړاندې کړه].

پپيشو دوی ته وويل:

– په غوږو درنه يم، چندان څه نه اورم لږې رانژدې شئ او خبـره مـو بيـا راتـه وکړئ.

نو دوی ورته را وړاندې شولې او خپله قضيه يې بيا له سره ورواورولـه نـو پيشـو دوی ته وويل چې غواړم چې پخوا له حکم کولو څخـه تاسـو تـه يـو ورم او نصـيحت وکړم نو غوږ راته کېږدی او زما خبره او نصيحت او ورم واورئ هغه دا چې: لـه خدايـه ډار وکړئ او پرته له حق څخه نور څه مه غواړئ ځکه د حق غوښتونی ژغـورل شـوی او له غمه خـلاص دی کـه څـه هـم حکـم د ده پـه ګټـه نـه وي شـوی او د باطـل غوښتونکي تاواني او زيانمن دي که څه هم حکم دده په ګټـه شـوی وي. او لـه دنيـا څخه د سړي پرته له ښه عمل او کـار څخـه نـور څـه مـال وي کـه اولاد وي او کـه ملګری هېڅ نه پکار ېږي.

دوی چې د پيشو نصيحت او ورم واورېده نو ورته حيرانې او په فکر کې شولې.

دوی لا په همدې فکر کې ډوبې تللې وې چې پيشو پـرې ورټـوپ کـړ ، دواړه يې ونيولې او له ستونې يې تېرې کړلې.

ډينګانو چې د کارغه خبره او نصيحت واورېده نو د کونګ له پاچـا کولـو څخـه يې نټه او انکار وکړ.

کله چې دوی سره سلا او مشوره کوله يو کونګ چې پټ و او دوی نه و ليـدلی د کارغه ټولې خبرې واورېدلې ، ناڅاپه پرې راوواته او ورته يې وويل:

– بې ګناه دې زموږ نوم بد کړ، موږ تاسو سره څه بد کړي دي چـې دومـره دې په سپکو سپکو نومونو ياد کړلو او هغه خير اوګټه دې له موږ نه چپه کړه چې نـژدې وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې زموږ په برخه شوې وای. په دې خبره دې زموږ او کارغانو په منځ کې د عداوت او دښمنۍ تخم وکاره او هېڅکله به مو درته له زړه ونه وځي ځکه چې وايي:

پرهر د تورې ښه دی چې به جوړ شي په مرهم

خو بد پرهر د ژبې وي له عمره سره سم

بیا دا کونګ ولاړه خپل ځای ته او نور کونګان یې د کارغه په دې خبره خبر کړل.

کارغه په خپله ګناه او خطا پوه شو او د نورو په کارو کې د لاس وهلو په ګناه یې خپل ځان ملامتاوه، خو ملامتیا او ځان غندلو یې بیا څه فایده نه کوله ، اوبه له ورخه تېرې وې. ګناه ده وکړه او زور یې دادی موږ ته راځي.

پاچا وویل چې رښتا ده چې د پلارانو د ګناه او جرم جزا اولادونو ته رسېږي. ښه اوس نو ووایه چې تا څه فکر کړی دی؟

پنځم وزیر وویل جنګ خو موږ ته ضرر کوي او ګټه نه را رسوي ځکه چې موږ له دښمن څخه په زور او وسله کې کم یو. او تېښته تر دې لا هم بده ده ، هېڅوک چې ازاد او اصیل وي دا سپکاوی نه غواړي نو باید له چل څخه کار واخلو چې دښمن مو پو پنا شي او موږ روغ رمټ پاتې شو. اوس زه له تا څخه دا غواړم چې د خپل ټول لښکر په مخکې زما بڼې او لکې وباسې او په ټونګو مې ځای په ځای ووهې تر څو چې وینې را څخه وبهېږي نو بیا مې د دې ونې بېخ ته ورګوزار کړه او ته دې د خپلو لښکرو سره ځنګل ته ځه زه به نو بیا خپل چل او حیله سرته رسوم.

پاچا چې دا خبره واورېدله نو حیران او په تعجب شو او ورته یې وویل:

– ستا زړه غواړي چې په داسې ربړونو او کړاوونو اخته شې؟

وزیر ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– پاچا، وطن، کورنۍ او قوم ته ګټه اړول که څه هم د روح په بیه او قیمـت وي اسان او ارزان دي.

نو پاچا پرده هغه څه وکړل چې ده غوښته نور له خپل لښـکر سـره ځنګلـه تـه ولاړ.

شپه راغله او کارغه پوه شو چې اوس نو کونګان د حملې او چپاو له پاره راځـي او پر ونه را لوېږي نو په زګېرويو یې پیل وکړ. ویل یې:

– آه، آه! خدای دې خوار کړه ظالمه پاچا، خپله جزا به د کونګانو د پاچا له لاسـه وګورې. ما درته نصیحت وکړ او تا زما نصیحت ونه مانه او خپله سـرتمبګي دې وکـړه ته ډېر بې عقله او بد تدبیره پاچا یې، د خپلو ساده وزیرانو خبرې نغوږې چې هـېڅ خیـر په کې نشته ارمان مې خپلې بڼې، لکۍ او پر هر ژلۍ بدن دی! په ژوند غواړم چې بڼـې وتلی او لکۍ پرېکړی دې د ځان په څېر وګورم او سخه مې درباندې وشي.

کله چې کونګانو د ده زګېروی او خبرې واورېدلې نو د نامه او د دې مصـیبت د سبب پوښتنه یې ترې وکړله. نو ورته یې وویل:

– زه برګ کارغه او د کارغانو د پاچا وزیر یم، ما غوښـتل چـې نصـیحت ورتـه وکړم خو زما یې ونه منله او په دې ډول او حال یې کړم چې په خپله مې ګورئ نور نو د خپل لښکر سره کوم پلو وتښتېده.، نه پوهېږم چې کوم پلو به تښتېدلي وي.

کونګانو له ځان سره یوړ او خپل پاچا یې د ده له کیسو څخه چې ترې اورېـدلې یې وې خبر کړ، پاچا ترې بیا هغه کیسه وغوښته او کارغه ورته وویل:

– ښاغلی پاچا، دا خبره کول مې نور هم درد زیاتوي خو ته وعده راکړه چې زمـا کسات ترې واخلې چې پر ما خبرې کول اسان شي.

کله چې پاچا د ده زګېروی او دردونه ولیدل، نـو وربانـدې وغولېـده او زړه یـې پرې وسو او ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ای بې وزلیه! زما درسره کلکه وعده ده چې ستا پوره کسات به ستا له دښمن څخه درته واخلم خو ته خپله کیسه وکړه.

نو کارغه وویل:

– زما کیسه د نورو هغه بې وزلانو د کیسو غوندې ده چې د ظالمانو پاچاهانو په لاس کېوتلي وي. ما د کارغانو پاچا ته وویل چې تاسې سره سوله وکړي او څه چې ستا خوښه وي هغومره جزیه او خراج تاسې ته درکړي ځکه چې زه پوهېدم چې موږ تاسې سره جنګ نه شو کولای. د دې پر ځای چې زما خبره او نصیحت یې نغوږلی وای هغه څه یې راباندې وکړل چې ته یې په خپلو سترګو ګورې.

د کونګانو پاچا له خپلو وزیرانو څخه پوښتنه وکړه چې ددې کارغه سره څه وکړي نو لومړي وزیر وویل:

– د چا چې لاس په دښمن ورسېږي او بیا یې له خپله لاسه خوشي کړي پرته له ندامت، پښېمانۍ او لاس مږلو نور څه په لاس نه ورځي او دا کارغه هم زموږ یو ټګمار او چلي دښمن دی ښه داده چې پر وژلو یې تلوار وشي تر څو چې دده د چلونو او ټګماریو په دام کې ونه نښلو.

دوهم وزیر وویل:

– نه نه د بې وزلانو وژل بده نتیجه لري. او ده خو بیا تاسو ته پناه راوړې ده له تاسو نه حمایت او ساتنه غواړي. دی د اکرام او امن وړ دی.

درېیم وزیر وویل:

– ښه داده چې ژوندی یې پرېږدئ او د خپل پاچا سره د ده له عداوت او دښمنۍ څخه ګټه واخلئ ځکه چې دی د خپل جنس په هغه څه پوهېږي چې موږ پرې نه پوهېږو او کولای شي چې موږ ته ډېر خدمتونه وکړي. بله داده چې هوښیار چې خپل دښمنان سره په جنګ او دښمنۍ وګوري نو درباندې خوښي کوي ځکه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي سره په خپل منځ کې په غم او بده ورځ ککړوي یو بل سره خوري نو کېدای شي چې له دواړو څخه خلاص شي. لکه هغه لمانځی (زاهد) چې له غله او شیطان دواړو څخه خلاص شو چې دده په لوټلو کې سره وران شول:

پاچا وویل:

– ته پوره پوه او هوښیار یې، د لمانځي او دښمنانو کیسه موږ ته وکړه ګوندې موږ او لومړی وزیر ترې ګټه واخلو .

درېیم وزیر وویل:

– لمانځی یوه غوا وپېرودله او خپل کورته یې راوستله چې په لاره کې یو غله ولیده او ویې غوښتل چې په یو چل ترې دا غوا غلا کړي. نو ورپسې شو په دې کې ګوري چې یو شیطان هم ورسره روان دی نو ترې پوښتنه یې وکړه چې:

– شیطانه ته دلته څه کوې؟

شیطان ورته وویل:

– غله ته څه کوې؟

غله وویل:

– زه غواړم چې ویده شو چې دا غوا ترې غلا کړم.

شیطان وویل:

– دا سړی ډېر عبادت کوي په عبادت کې موږ ته تل ښکنځلې کوي. د ده دې ښکنځلو نه مو بېخي اور واخیست. نو زړه مې دی چې چېرته یې ونیسم او ځان ترې خلاص کړم.

غله وویل:

– چې داسې ده نو راځه دواړه زه او ته ملګري یو. ته دې خپل کار وکړه او زه به خپل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیطان ځواب ورکړ:

– هو! رښتیا ملګري یو زه خوشالیږم چې په انسانانو کې غله، داړه مـار، قـاتلان ډېر پیدا شي . ځکه چې دوی موږ سره په ځمکه کې د شر او فساد خپرولو کې مرسـته کوي.

شپه راغله او لمانځی له لمانځه وروسته په درانه خـوب ویـده شـو. نـو غـل او شیطان یې سرته ودرېدل چې هر یو خپل کار وکړي.

غله شیطان ته وویل:

– ته یې لږ وروسته ووژنه چې زه لومړی غوا غلا کړم.ځکه زه ډاریږم که ته یې لومړی وژنې هسې نه چې پوه شي او له ما نه غوا پاتې شي.

شیطان وویل:

– نه . نه زه نور نه ګورم ځکه که تا غوا غـلا کـړه نـو ګونـدې آواز واوري او را ویښ شي بیا پرې زما وسه نه کېږي. ته لږ وار وکړه چې زه یې ووژنم بیا ته غـوا غـلا کړه.

ددوی مجادله او شخړه سره توده شوه او زور یې وموند نو غله چیغه کړه:

– ای لمانځې، پاڅه! شیطان غواړي چې ودې وژني!

شیطان چیغه کړه:

ویښ شه غل غواړي چې غوا دې غلا کړي.

لمانځی او ملګـرو یـې د دوی غږونـه واورېـدل او لـه خوبـه را ویښ شـول او دښمنان یې وتښتېدل. نو که ددوی په منځ کې اختلاف نه وای پیدا شـوی د لمـانځی کار وران و.

کله چې پاچا دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ښه دې وويل ای پوهه وزيره اوښه متل دې راوړ، دا کارغه واخلئ او ښه يې وساتئ کېدای شي چې ګټه ترې واخلو او له پوهې خو به يې استفاده وکړو.

کارغه ژوندی پاتې شو ، د کونګانو او ددوی د پاچا مينه يې له ځان سره پيدا کړه د نورو کارغانو له نوو، نوو خبرو نه به يې پاچا خبراوه تر څو چې پاچا وربانـدې کلک زړه وتاړه او خپل سلاکار يې وټاکه . هېڅ شی ترې پټ نه و.

ده کتل تر څو چې بڼې يې را وټوکېدې او په الوتلو يې وس ورسېده نو په يوه ډېره شنه ورځ چې د کونګانو نظر او څار په کې نه لګېده والوته او خپلو کارغانو سره ملګری شو.

د کارغانو پاچا ورته هر کلی ووايه او ورته يې وويل:

– ای مخلصه او پاک زړی او پوهه وزيره څه خبر دې راوړی دی؟

نو وزير ځواب ورکړ:

– ښه خبر مې راوړی دی. کونګان په يوه غار کې استوګنه لري چې په مخکې يې وچ خس او لرګي پراته دي اوس به نو څه سکروټې واخلو او په دې خسو او لرګيو به يې ورواچوو او په خپلو وزرو به ورته پکی ووهو تر څو چې بل شي.

نو څوک چې له کونګانو څخه راووځي هغه به سوزي او څوک چې په غار کې پاتې شي هغه به په لوګي مړه شي.

دابشليم وويل:

– هوښيارانو او پوهانو رښتيا ويلي دي چې څوک چې د دښمن په بې وزلۍ او عاجزۍ وغولېده نو هغه کانه به پرې وشي لکه پر کونګانو چې د کارغانو له لاسه وشوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیزی او شمشتی

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

د هغه سړي مثال راته بیان کړه چې د یو شي پیدا کولو پسې ډېره هڅه کوي او چې له ډېر رېړ او کړاو وروسته په لاس ورشي نو بیا يې د خپلې بې پروایې او بې اعتنايي له کبله له لاسه ووځي، او ټينګولای يې نه شي.

نو بیدپای ورته وویل:

– د شي پیداکول اسان دي خو ساتل يې ډېر ګران دي. خلک د شي په پیدا کولو پوهېږي خو د ساتلو په چل يې بیا سر نه خلاصېږي. نو څوک چې څه پیداکولای شي او ساتلای يې نشي د هغه مثال د کیشپ غوندې دی چې د بیزي دوستي او ملګري يې په برخه شوه او خوشې په خوشې او په خپله بې عقلۍ يې تري ببرته ولاړه.

پاچا وویل د کیشپ کیسه څرنګه وه؟

بیدپای ځواب ورکړ:

– یو بیزی و چې پر نورو بیزوګانو يې ډېر کلونه پاچاهي وکړه، بیا زوړ شو او له زوره ولوېده نو کله يې چې له ضعف څخه تر بوران خبر شول او پوه شول چې اوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې نو له لاسه څه نه دي پوره پسې را پاڅېدل ، له ملک نه يې وشاړه او زلمـي تربـره يې ځای ونيوه.

د زاړه بيزي پلوي هېڅا ونه کړه او ټول د زلمي بيزي پر خواشول. کله چې يـې دا حال وليده چې څوک پرې پېښه هم نه را کاړي نو په غوسه شـو ، پـه زړه کـې يـې وويل:

– هغه وزيران، منصب داران او مشـران څـه شـول چـې ځانونـه بـه يـې راتـه دوستان ښکاره کول او زما په سر له خپلو سرونو هم تېـر وو؟ اوس يـې لـه مانـه تمـه وشکېدله ، زه يې په ځای پرېښودم او له دښمن سره مې يو لاس شول.

نو خوايې بده شوله ، له خپله وطنه ولاړ او د بحر ساحل ته ورغی. هلتـه يـې د يو اينځر په ونه کې ځای ونيوه ، انځر به يې خوړل او اوبه به يې څښلې په خوښـۍ بـه يې ژوند تېراوه او زړه به يې له پاچاهۍ او وطن څخه صبراوه.

ده اينځر خوړل چې يو ځل ترې يوه دانه اينځر ولوېده او په اوبو کـې تـرې يـو موزيکي ښکلی اواز راواته دا آوازې يې خوښ شو ، بله دانه يې ورګوزار کړه نـو لـه دې هم همغسې ښکلی آواز را جګ شو خوند يې ورکړ، د اينځر دانـه بـه يـې اوبـو تـه ور اچوله او آواز ته به يې غوږ نيوه.

په اوبو کې يو کيشپ و کله به چې بيزي د اينځـر دانـه ورواچولـه ده بـه پـرې ورټوپ کړ او دانه به يې له ستوني تېره کړه. چې کيشپ دا کار مکـرر وليـده نـو خيـال يې وکړ چې ګوندې دا اينځر ما ته را اچوي خوشاله شو او پر ځان يې لازمه کـړه چـې بيزي ته تشکر وکړي.

راغی او ونې لاندې يې له اوبو څخه سر را پورته کړ ، بيزي ته يې وويل بـاداره ډېر تشکر څه خواړه اينځر دي او تا څـه ښـه مهربـاني پـر مـا وکـړه. زمـوږ کيشـپانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شمشتیو) اینځر ډېر خوښ دي خو داسې څوک نه مومو چې موږ ته يې راکړي. نـو زه له تا ډېر تشکر کوم.

بیزی هم له یواځې والي څخه ستړی شوی و او هیله مند و چې یو څـوک پیـدا شي چې د ده ساعت ورسره تېر شي. کله يې چې کیشپ ولیده چې ده ته تشکر کـوي او خیال کوي چې ګوندې بیزي اینځر ده ته ور اچولی نو بیزي ورته وویل:

– ای د شمشتیو مشره، دا څه د تشکر ځای دی او ما تا سره څه کړي، خو یـوه یا دوه دانې اینځر به مې دراچولي وي. پر ما ښه ولګېدل نو ومې ویل چې ته یـې هـم خوند وګورې، دا څو دانې اینځر مې درواچول. خلک وایي په هغه انسان کې خیر نشـته چې هر څه مومي او یواځې يې له خپل ستوني تېروي او بل چا ته يې پام نه وي. سـتا چې دومره اینځر خوښ دي نو څه چې په دې ونه کې دي زما او ستا سره نیم دي، نـه غواړم چې زه يې یوازې ځانته وخورم.

کیشپ بیا ورته تشکر وکړ، د ده د سخا او کرم شاباسی يې ووایه او د ده خبـرې يې خوښې شولې. یو دبل ملګري شول او ډېرې شپې ورځې يې سره تېرې کړې.

کیشپ یوه ښځه درلوده. کله چې د ده پردیسي اوږده شو ورپسـې خپـه شـوله. هغه ډارېده چې هسې نه چې په کوم رېږ او کړاو نه وي اوښتی نو یـوه ورځ یـې یـوې ګاونډۍ ته د خپل مېړه له ځنډېدو نه شکایت وکړ.

ګاونډۍ يې ورته وویل:

– ته خو ډېره ښه ښځه يې، مېړه دې ځان ته خپله مشغولتیا پیدا کړې ده او تـه ورپسې خپه يې.

– ګرانې خورې داته څه وایې؟ زما مېړه بله شمشتي کړې د ه؟ کاشـکې چـې د دې خبرې له اورېدلو څخه پخوا مړه وای. نه. نه. کاشکې همدې مړ وای چـې زه یـې پرېښودلم او بل ځای يې ځان ته ځای پیدا کړ. ما ورسره د خپل وس سره سم هر څـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه وکړل له ځان نه مې دی پورته ګاڼه او ده زه هېره کړم بلـه شمشـتۍ یـې غـوره کړله! کاشکې چې دا شمشتۍ مې پېژندای او ځای مې یې لیـدلی وای چـې سـره مـې ځیرې کړې وای ، دې ځرنګه زما مېږه له مانه نیولی دی.

کله یې چې ګاونډۍ په دې حالت په قهر او غضب ولیده نو ویې خندل او ورتـه یې وویل:

– خورې مه خپه کېږه مېږه دې کومه شمشتۍ نه ده کړې، بلکـې د یـو بیـزي سره یې ملګرتیا اچولې ده هغه ورته خوراک ورکوي او سره خوشاله خپل ژوند تېـروي او ته یې هېره کړې یې.

دې وویل:

– اوس نو څه وکړم چې خپل مېړه بېرته په لاس راشي.

ګاونډۍ یې وویل:

– تر څو دې چې بیزی وژلی نه وي تر هغـې پـورې خپـل مېـړه پـه لاس نـه درځي.

دې وویل:

– ځرنګه یوه بې وزلې شمشتۍ کولای شي چې قوي بیزی ووژني؟

ګاونډۍ یې وویل:

– په چلونو بې وزلان او ضعیفان کولای شي چې پر قویـانو او زورورو برلاسـي شي؟ چې کیشپ درته راغی نو ځان ورته ناروغه کړه. چې درنه یـې د مـرض پوښـتنه وکړه نو ورته ووایه: ماته ډاکټرانو د بیزي زړه ښودلی دی. نو دی به هم بیزي تـه چـل جوړ کړي او وبه یې وژني. زړه به یې درته راوړي. په همدې چل به د خپلـو هیلـو پـه لاسته راوړلو باندې بریالۍ شې او مېړه به دې بېرته خپل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې ورځې تېرې شولې، د کیشپ خپله ښځه او کـور یـاد شـول نـو لـه خپـل ملګري څخه یې اجازه وغوښته او کورته راغی. ګـوري چـې ښـځه یـې ناروغـه ده او خوزېدلای نه شي خپه شو او د مرض د سبب پوښتنه یې ترې وکړله.

ګاونډۍ ځواب ورکړ: له کومه وخته چې ته له کوره وتلی یې ښځه بې وزله دې مریضه ده، موږ هم د دې په علاج کې ډېر زیار ووېست خو ښه نشوله. د ډاکټرانو مشـر وویل چې بې د بیزي له زړه نه په بل څه نه ښه کېږي او همدا یې دوا ده.

کیشپ چې دا خبره واورېدله ویې ویل:

– څرنګه به نو د بیزي زړه پیدا کړو ، حال دا چې موږ پـه اوبـو کـې اوسـېږو او بیزوګان پر وچه او ځنګلونو کې . موږ هغه ځای ته نشو ورتللای په کوم ځای کې چې بیزوګان سکونت لري؟

ده لا خپله خبره نه وه تمامه کړې چې ښځې یې ځـان وربـېرداوه و ورتـه یـې ځان په ځنکدن وښوده. کیشپ چې دا منظره ولیده نو ورباندې وغولېده او ګاونډۍ تـه یې وویل:

– را یاد شول زما خو یو بیزی ملګری دی وربه شم ، چل بـه ورتـه جـوړ کـړم ګوندې په دې چل بریالی شم.

نو ګاونډۍ او خپله ښځه یې په ځای پرېښوده او د بحر غـاړې تـه ورغـی کلـه چې بیزي خپل ملګری ولیده ډېر خوښ شو او ښه هر کلی یې ورتـه ووایـه او بیـا یـې ورته وویل:

– وروره! چېرته وې ډېره موده وشوه چې له مانه غایـب وې لکـه چـې سـاعت دې د خپلې ښځې سره تېر و څرنګه ایسار شوی وې خیر خو و؟

کیشپ ورته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– تا خو ماسره ډېر ښه وکړل او شپې ورځې مې درسره ښــې تېــرې شــولې نــو درنه ډېر شرمېدلم ځکه چې ستا احترام مې ونه شو کــړلای. اوس غــواړم چــې ماســره ولاړ شي او زه ستا په خدمت په خپل کور کې مشرف شم.

له دې ځای سره نېږدې زه په یوه جزیره کې استوګنه کوم چې ډېــرې خــوږې خوږې مېوې او ښه ښه ځیزونه په کې شته نو راځه زما په شا را سپور شه چې ځــو . زه به هم خوښ شم او کورنۍ به مې هم ستا په لیدو خوشاله شي .نو بیــزی خــو لا پخــوا دده په ښه خوی او ښه خلق مین و د ده په خبرو وغولېده، د واره یې په شا ســپور شــو او کیشپ په لامبو سر شو.

کیشپ لا لامبو وهله چې خپلې ټګۍ او د بیزي ښو ته په فکر کــې ولاړ نــو لــه ځانه وشرمېده او سر یې ټیټ کړ.

بیزي ورته وویل:

– داسې غمجن غوندې ښکارې او سر دې ځوړند اچولی دی دا ولې؟

کیشپ ځواب ورکړ:

– را یاد شول چې ښځه مې ناروغه ده او ددې د مرض له کبله ســتا وړ خــدمت او قدر نشم کولای نو ځکه په چرت کې شوم.

بیزي وویل:

– ته فکر مه خرابوه زما خپل کور دی په ملګرۍ کې دا خبرۍ نشته چې دا مې ونه خوړل او دا مې ونه ځکل، چې څه تیار وي هغه د یار وي، ماته همدا ســتا دوســتي او ملګري هر څه دي.

کیشپ ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ملګریه، رښتیا او حقه خبره دې وکړه ځکه چې دوست ته د دوست لـېږ شـی ډېر او ووړ یې ورته لوی ښکاري نو رښتیا داده چې ستا خپل کور دی او تـه خپـل کـور ته ځې.

کیشپ بیا په لامبو پیل وکړ او چې بیا یې خپله تګي او دده صداقت را یـاد کـړ او فکر یې شو نو لامبو یې بس کړه او فکر یې ګډوډ شو.

بیزي چې دی په دې حال ولیده نو په زړه کې یې وویل:

– د کیشپ درېدل خو بې څه نه دي او داسې مالومېږي لکـه چـې چـورت یـې ماته وران دی ځکه چې زړونه خو په یو حال نه دي ، هوښیار باید لـه خپلـه ځانـه بـې پروا نشي او زړه جمع نشي تر څو چې په خپله زړه جمعۍ په بلا ککړ نشي.

نو بیا یې کیشپ ته وکتل او وویې ویل:

– بیا ولې په چورت کې شوې او فکر کوې؟

کیشپ ځواب ورکړ:

– زه خو ځکه خپه یم چې د خپلې ښځې د ناروغتیـا لـه کبلـه بـه سـتا قـدر او احترام ونه شم کړای او ستا د حق د اداکولو له عهدې څخه به پوره ونه وځم.

نو بیزي وویل:

– ګرانه ملګریه خپه کیږه مه ځکه چې خپګان څه فایده نه لـري، د ښـځې پـه علاج او دوا کې دې باید فکر وکړې زه تیار یم چې هـر رنګـه مرسـته درسـره وکـړم پوهانو ویلي دي: مال باید په څلورو ځایونو کې ولګول شي په ملګرۍ کې پـه احتیـاج کې پر عیال او ښځه.

نو کیشپ چې دا خبره واورېدله ویې ویل:

– ښه دې وویل ډاکټرانو زما د ښځې د علاج له پاره د بیزي زړه ښـوولی دی او ویلي یې دي چې بې له دې یې بله چاره نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بيزي په زړه کې وويل:

– لکه چې په غم ککړ شوم او تمې مرګ ته روان کړم. رښتیا یې ویلي دي چې قانع ښه ژوند لري او تمه کوونکی او توسن درست عمر په ربړونو او کړاوونو کې نښتی وي.

–بيا يې کيشپ ته وويل:

– اوس نو ستا خدمت پر ما واجب دی، او دا دوا خو بيخي ډېره اسانه ده زما خپل زړه شته نو نوره څه پروا ده خو خبره داده چې زه دې نو ولې اول نه خبرولم چې زړه مو له ځان سره راوړی وای. ځکه چې موږ بيزوګان چې له کوره د دوستانو ليدلو کتلو ته ځو نو زړه په کور کې پرېږدو د دې له پاره چې هسې نه چې د دوست په کاله کې مو کوم شي چې هغه د دوست سره وړ وي خوښ نه شي. او بيا مو پسې زړه خوريږي نو راځه چې بېرته ولاړ شو او زما زړه بېرته را واخلو او په خوښۍ کورته راشو.

کيشپ خوشاله شو او په زړه کې يې وويل:

– ښه دی چې بې چل او ټګۍ مې کار وشو.

بيزی يې بېرته خپلې ونې ته را وګرزاوه.

ساحل ته لا نه وو راغلي چې د کيشپ له شانه يې ټوپ کړ او پر ونه ور وخاته ، قرار په کې کېناسته.

چې ايسار شو کيشپ ورغږ کړ:

– ملګريه، زړه دې راواخله چې ځو ځکه چې ښځه مې ډېره سخته ده، مري.

نو بيزي وخندل او ورته يې وويل:

– ته پر ما د هغه خره ګومان کوی چې سورلنډي غولولی و او بيا يې وويل چې خرنه زړه درلود او نه غوږونه.

کيشپ وپوښتل چې څرنګه يې غولولی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیزي وویل:

– یو زمری نژدې اوبو سره په یو ځنګل کې اوسېده او په همدې ځنګله کې بـه یې حیوانات ښکار کول او خپله اړه به یې پرې پوره کولـه خـو بـالاخره زوړ شـو او لـه کاره ولوېده نو وړی شو او جرب مرض ورباندې له خواری نه ولګېده. نـور خوځېـدلای هم نه شو. په ځنګله کې نژدې زمري ته یو سورلنډی اوسېده او چې له زمـري نـه بـه څه پاتې کېدل ده به خوړل، نو زمري چې ضعیف شو او لـه کـاره ولوېـده د سـورلنډي حال هم خراب شو. نو سورلنډی زمري ته راغی او ورته یې وویل:

– ای د ځناورو پاچا پر تا څه وشول چې له ښکاره ولوېدلی؟

زمري وویل:

– دغه جرب مرض چې ته یې په خپله ګورې زه په دې حـال کـړم چــې اوس مې ښکار هم له لاسه نه کېږي.

سورلنډي ورته وویل:

اوس به درته د ډاکتر پوښتنه کوم ځکه چې ته نه یې نو نور ژونـد بـې خونـده کېږي او څه فایده په کې نشته.

زمري ځواب ورکړ:

– ډاکټرانو راته ویلي دي چې ستا مرض ته د خره زړه او غوږونه ښه دي.

سورلنډي وویل:

– اوس نو ستا دوا او علاج اسان دي د ځنګله پـه هغـه بلـه خـوا کلـي کـې د رنګریز خر دی چې کالي ورباندې وړي. او لږ ساعت وروسته به یې درته راولم.

سورلنډی ولاړ او پر خره باندې یې سلام واچاوه او ورته یې وویل:

– ملګریه ولې داسې خوار او ډنګر ښکارې، لکه چې دا ډېره موده دې هـیڅ نـه دي خوړلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خره ځواب ورکړ:

– څرنګه به نه خوارېږم، خاوند مې نه په آرام پرېږدي او نه خوراک راکوي!

سورلنډي ورته وویل:

– نو ځمکه خو لویه ده ولې ورسره اوسېږې څه ترې په خپله مخه؟

خره وویل:

– تېښته مې هم څه فایده نه کوي، ځکه چې هر چېرته چې ځم په انسان اوړم او چې څه مې دا خاوند را باندې کوي هغه یې هم را باندې کوي نو د غلامۍ نه پرته بله هیله نه لرم.

سورلنډي وویل:

– وروره ښه دې وویل دا انسان پر موږ ټولو حېواناتو ظلم کوي خپل کارونه را باندې کوي او بیا زموږ هغه حق چې خوراک او څښاک دی هم نه راکوي خو زه به درته یو ښه شین ځای دروښایم چې لویه ورشو او ډېر واښه لري او له دغو ظالمو انسانانو څخه هلته هېڅوک نه پېښېږي. نور خره هم هلته شته چې ډېر تیار، چاغ او د ښه زور او قوت خاوندان دي.

خره وویل:

– ډېر تشکر وروره! راځه چې ځو زه دلته نور له لوږې مړ شوم.

نو سورلنډی او خر ولاړل . په ځنګل کې د زمري ځای ته ورسېدل نو سورلنډي خر پرېښوده او زمري ته ورغی او د خره په راوستلو یې خبر کړ.

زمری له خپله غاره راوواته ، غوښتل یې چې پر خره ورټوپ کړي خو له دې کبله چې ډنګر او خوار و په خره یې زور ونه رسېده او خر وتښتېده.

کله چې سورلنډي ولیدل چې پر خره د زمري وسه ونه شوله نو ورته یې وویل:

ای د حېواناتو او ځناورو باداره! تر دې اندازې کمزوری شوی یې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو زمری خجل شو ، سورلنډي ته يې وويل:

که بیا دې راووست نو رانه هېڅ خلاصېدلی نه شي.

سورلنډی بیا خره پسې ولاړ او ځان يې وروړساوه او ورته يې وويل:

– ملګريه ولې را وتښتېدلې؟ يوه خره ته وليدلې ستا د هرکلي او پېژندګلوۍ لـه پاره درته راوواته چې نورو خرو ته دې ورولي.

خره هم پخوا کله زمری نه و ليدلی، د سورلنډي په خبره يــې بــاور وکــړ او بيــا ورسره د زمري ځای ته راغی.

سورلنډی ترې مخکې شو او زمري ته ورغی ، ورته يې وويل:

– پام کوه چې بيا درنه ولاړ نشي ځکه چې ما داځل بيــا وغــولاوه کــه دا ځلــې خلاص شو نو بيا مو پرې وسه نه کېږي.

زمری د سورلنډي په خبرو زړور شو او پر خره يې ورټوپ کړ او ښکار يې کړ نــو بيا يې سورلنډي ته وويل:

ته ورګوره ته چې زه غسل ورته وکړم، ځکه چې طبيبانو ماتــه ويلــي دي چــې ځان دې نه وي پاک کړی نو لاس مه وروړاندې کوه. زړه او غوږونه به يې زه وخــورم او نور دې ستا وي.

کله چې زمری لمبا ته ولاړ نو سورلنډی د ټول خــره خوړلــو تــه بــډې ووهلــې. غوږونه او زړه يې وخواړه او قرار کېناسته.

زمری بېرته راغی ګوري چې زړه او غوږونه يې نشته نو سورلنډي ته يې وويــل چې زړه او غوږونه يې څه شول.

سورلنډي وويل:

که زړه او غوږونه يې وای نو چې يو ځل وتښتېده او خلاص شــو ولــې بــه بيــا بېرته راته او غولېده به؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې بیزي کیسه تمامه کړه نو کیشپ ته یې وویل:

– اوس پوه شوې؟ زه نو د خر غوندې نه یم چې بیا وغولېږم. تا خو پـر مـا چـل وکړ او ودې غولولم خو زما چل او حیله دې هم ولیـده چـې ځرنګـه مـې درنـه ځـان خلاص کړ.

کیشپ په درد او افسوس ځواب ورکړ:

– رښتیا دې وویل خو زه په خپل جرم او ګناه او ملامتیا او اعراف او اقرار کوم ، له تانه عفو غواړم او هیله کوم چې ماسره به همغسې دوستي وکړې لکه ځرنګـه چـې وه او چې ځرنګه دې خوښه وي هغسې مې پـه ادب کـړی ځکـه هوښـیار چـې ګنـاه وکړي نو له ډب نه یې بیانه شرمېږي. لکه چې وایي چې چېرته ډب نه وي هلتـه ادب نه وي.

بیزي ورته په مسخره وکتل او ورته یې وویل:

– له ورخه تېرو اوبو پسې بیا یوم مه کړنګوه او په مخه ځه!

کله چې بیدپای دا کیسه پای ته ورسوله نو دابشلیم پاچا ورته وویل:

رښتیا دې وویل: چې د یو شي موندل اسان دي او ساتل یې ګران دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردېسي او زرګر

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

کله کله سړی د هغه چا سره ښه وکړي چې وړ یې نه وي او بیا ورنــه د تشــکر په تمه او انتظار وي.

بیدپای وویل: څوک چې د هغه چا سره ښه وکړي چې د ښو وړ نــه وي نــو بیــا دې یې د تشکر او ښه بدل په تمه کېږي نه.

خلک مختلف طبیعتونه لري څوک ښه او څوک بد دي چــې ښــه وربانــدې نــه مالومېږي او د هغه چا قدر نه پېژني چې ښه یې ورسره کړي او دا ډول خلک لــه هغــه حیواناتو څخه ډېر کم او ناوړه دي چې ښه وربانديې مالوم وي.

نو ښه داده چې اول سړی د ښو وړ سړی وګــوري خپــل وي کــه پــردی او بیــا ورسره ښه وکړي. ځکه چې کله له خپل ورور نــه پــردی هــم ښــه وي او د ښــو قــدر پېژني.

او انسان باید پخوا له اختلاط څخه خلک وازمېيي چې بیا په خپلو ښــو پښــېمانه نه شي او که نه نو هغه به ورته ورسېږي چې پردېسي ته له زرګر نه رسېدلي وو.

دابشلیم وویل: پردېسي ته له زرګر څخه څه رسېدلي و؟!

بیدپای وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو پردیسي په یوه لاره روان و. ګرمي وه ستړی او تږی شـو نـو ویـې غوښـتل چې چېرته کوم کوهی وګوري چې خپله تنده ماته کړي.

وروسته له ډېر مشقت څخه یې یو کوهی پیدا کړ چې لږې اوبه یـې درلـودې او یو سړی، یو مار، یو بیزی او یو ځناور یې په کې بیا مونده.

نو چې پردېسي دا سړی ددې ضرري او وحشتناکو حېواناتو سره ولیـده زړه یـې وربانديې خوږ شو او دده د ژغورلو په چاره پسې ولوېده ولاړه چېرته یې زړې لتې، پاړې پیدا کړې پړی یې ترې تاو کړ او کوهي ته یې ورواچاوه چې سړی را وباسي خو بیـزي پرې ورخیز کړ او پړي پورې ونښته چې بیا یې ورواچاوه مـار ورپـورې ځوړنـد شـو نـو پردیسي په زړه کې وویل: بدې برخې! ما خو ددې له پـاره زیـار نـه دی ایسـتلی چـې خپل دښمنان پرې را جګ کړم که پوهېدلای چې لومړی دوی راخیژي نو دومـره ربـړ به مې نه و ګاللی، بیا یې درېیم ځلې پړی کوهي ته ورکښته کړ دا ځلې ځناور ورپـورې ونښته او را وواته. په دې وار نو پردېسي بېخي حیران او پښېمانه شو کلـه چـې دا درې واړه د کوهي په غاړه را جمع شول نو له پردېسي څخه یې تشکر او د ښو مننه وکړه او ورته یې وویل ته به اوس غواړې چې دا سړی هم را وباسې خـو مـوږ درتـه نصـیحت کوو چې پرېږده چې په کوهي کې له لوږې مړ شي ځکه دی د ښو کولـو وړ نـه دی او هیڅ ښه به ترې بې له بدو ونه ګورې. دا پرېږده او په خپله مخه ځه.

خو پردېسي د نرم زړه خاوند و چا سره د خپلو ښو د بدل په تمه نه و نو دوی ته یې وویل:

– څرنګه به یو انسان په ربړ او کړاو کې ګورم او په ژغورلو کې به یې زیـار نـه باسم؟ هغه څوک چې یو انسان په ربړ ککړ وګوري او کولای شي چې ورسـره مرسـته وکړي او سره له دې هم ورسره کومک نه کوي او له دې غمه یې نه ژغـوري نـو پـه دنیا کې د ژوند حق نه لري او نه باید انسان ورته وویل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا یې پړی ورکښته کړ سړی ورپورې ونښته او را جګ یې کړ.

ځلورواړه له پردیسي د تشکر او مننې له پاره را تاو شول تشکر او مننه یې ورنه وکړه نو بیزي وویل:

– زما کور د نوادرخت ښار سره نژدې په یوه غره کې دی هیله کوم چې د سیاحت په وخت کې په خپل راتګ موږ سر لوړي کړې او راشې.

ځناور وویل:

زه د همدې ښار سره نژدې په یو ځنګل کې سکونت کوم نو کله چې دې د بیزي د لیدلو مهرباني وکړه ما هم په خپل ملاقات مشرف کړه.

مار وویل:

زه د همدې ښار په دېوال کې اوسېږم ما هم وګوره چې ستا په لیدو خوښ شم.

او سړي وویل: ددې دښمنانو په خوله مه غولېږه دوي د ښو وړ نه دي او دوي سره ښه کول څه فایده نه لري نوکه راغلی زه د همدې ښار زرګر یم او ستا هر کومک ته تیار یم. هر څه ډېر دي.

بیا سره بېل شول او هر یو په خپله لاره ولاړل.

کله چې پردېسی په ښارونو وګرځېده نو په نوادرخت ښار کې زرګر ملګری وریاد شو، له ځان سره یې وویل:

– هوښیار د دوستانو اشنایانو پوښتنه ګروېږنه لازمه ګڼي او څوک چې د دوستانو پوښتنه ونه کړي نو څه خیر په کې نه شته باید چې زه هم د زرګر پوښتنه وکړم.

نوادرخت ښار ته ورروان شو چې د خپل ملګري زیارت وکړي. کله چې ښار ته نژدې غره ته ورسېده د بیزي پرې سترګې ولګېدلې ورمندې یې کړې او لاسونه او پښې یې د ده ښکل کړل بیا یې خپل کورته بوته او عذر یې ورته کاوه چې د بیزوګانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورونه له هر څه تش وي خو ته لږ وګوره چې زه بېرته راشم لږ ساعت تېر شو چې بېرته راغی او خوندورې مېوې یې راوړې او ورته یې په مخکې کېښودلې او ورسره په مرکه لګیا شو نو کله چې پردېسي د بیزي دا قدر او عزت ولیده ویې ویل: ما خو دا ګومان نه کاوه چې دا حېوان چې د ټولو خلکو په نظر مکرجن او چلي دی، دومره به ښه او احسان پېژندونکی وي.

پردېسی له بېزي نه رخصت شو او هغه ځنګل ته ورنژدې شو چې ځناور په کې و. ځناور پردېسي ولیده او ویې پېژانده، ورمنډه یې کړله، په پښو کې یې ورته مخ کېښوده او هر کلی یې ورته وکړ بیا یې له لمنې ونیوه او ځنګله ته یې بوته.

چې ځای ته یې ورساوه نو دې یې پرېښوده او دی په خپله ولاړ او د ښار د پاچا لور یې ولیدله چې په خپل باغ کې ګرځېدله او ډېرې ګاڼې او جواهر یې په ځان بار کړي وو چې ډېره بیه یې درلودله نو ورباندې یې خېز کړ او ګاڼې جواهر یې تري واخستل رایې وړل او پردیسي ته یې په مخکې کېښودل.

پردېسي دا ګاڼې او جواهر واخستل نه پوهېده چې ځناور کومه خوا ولاړ .

پردیسي خپل زرګر ملګري کره ورغی او په زړه کې یې وویل:

ملګری مې ددې شیانو په بیه ښه پوهېږي دا به ورکړم خرخ به یې کړي نیمې پیسې د ده او نیمې زما.

چې پردېسي دې ښار ته راغی ګوري چې ټول خلک حزین او غمجن دي او تورې جامې یې اغوستي دي نو په زړه کې یې وویل:

لکه چې د دې ښار پاچا یا کوم ګران ته یې څه پېښه شوې.

د زرګر کور یې ولټاوه تر څو چې بیا یې مونده. کله چې زرګر ولیده ښه هر کلی یې ورته وکړ او کور ته یې بوته چای او ډوډۍ یې ورته راوړه. پردیسي له زرګر څخه پوښتنه وکړه چې څه پېښه شوې ده او دا خلک ولې داسې غمجن او حزین دي؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرګر وویل: پر پاچا لویه تکه او غم را لوېدلی دی یواځینی لور یې چې بلـه نـه لري د سیل له پاره باغ ته ولاړه غله ورباندې راغلي دایې وژلې او ګانې او جـواهر یـې ترې تښتولي دي او هېڅوک وربانې خبر شوي هم نه دي نو د پاچا او خلکو د حـزن او غم سبب دا دی. د دې خبرې په اورېدلو پردیسي هم ډېر خپه شو.

زرګر ترې بیا د سفر د احوالو او واقعاتو پوښتنې شروع کړې او ده ورته هغه ټـه وویل چې لیدلي یې وو او پرې تېر شوي وو. تر څو چې د بیزي ښه هر کلی او د ځناور ښه مکافاتو ته خبره ورسېده او ویې ویل: نه پوهېږم چې ځنـاور دا ګـانې او جـواهر لـه کومه کړي وو خو ما ته یې راکړل او دادی تاته مې راوړل چې ته یې وپلورې او پیسـې به یې سره ووېشو. زه د دې په بیه نه پوهېږم او تا ته یې بیه او قـدر مـالوم دی ځکـه چې ستا همدغه کار دی. له جېب نه یې ګـانې راواېسـتلې او زرګـر تـه یـې مـخ کـې کېښودلې. زرګر چې ولیدل نو ورته یې ډېر وکتل او ده ته یې وویل:

– ملګریه ته خو د جوهر او ښیښې فرق نه شې کولی او سـره او مـس هـم نـه شې بېلولی دا جواهر او ګانې نه دي بلکه د سرو اوبه یې ورکړې چې پوونـده (کـوچي) خلک ورباندې ځان ګاڼي. او البته چې ځناور به هم د هغه ځنګل سره نـږدې پـه کـوم ځای کې موندلي وي، ته یې ورباندې غولولی یې او درکړي یې دي. تا ګومـان کـړی دې چې دا ګوندې ډېر قیمتي شی دی.

نور یې له دغو ګاڼو او جواهر ځخه په ښکاره مخ واړاوه او پرې یې ښودل خو په زړه کې یې ورته واچوله بیا یې پردیسي ته وکتل او ورته یې وویل: ته د کور خاوند یې څه مېلمه خو نه یې، له مانه په دکان کې څه پاتې شوي هغه پسې ځم او ژر بـه بېرتـه راشم. پردېسی یې پرېښود او زرګر ترې ولاړ. لږ وخت لا تېر نه و چې د زرګر کالـه تـه ګڼ شمېر پولیس او لښکریان را سر شول. زرګر هم ورسره و. پردیسی یې ونیوه او پـه ځنځیرونو یې تړلی د پاچا دربار ته بوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پاچا دی او د خپلې لور ګاڼې او جواهر ولیدل نو ورته یې وویل:

– خوارشې غله: چې زما لور دې ووژله او ګاڼې او جواهر دې ترې ولوټل او بیا غواړې چې زما په ښار کې یې وپلورې؟ که دا امین او صادق زرګر نه وای خو له منځه وتلی او تښتېدلی وې.

پردیسي کوښښ کاوه چې خپل عذر وروړاندې کړي او حقیقت ووایي خو پاچا ورته غوږ ونه نیوه او پولیس ته یې غږ کړل:

– ویې نیسئ، دا مجرم ګناهکار او بدبخت چې لور یې زما ووژله او ګاڼې یې ترې ولوټلې! بویې ځئ، کلک یې په ځنځیرونو وتړئ، په ښار کې یې کوڅه په کوڅه وګرځوئ چې زما د مملکت اوسېدونکي خبر شي او نور غم ونه کړي. ما خپل دښمن او جاني ونیوه. چې په کوڅو کې مو وګرځاوه نو بیا یې ووژنئ او د ښار پر دروازو یې ځوړند کړئ چې نور خلک یاد ولري او داسې ونه کړي.

پولیسو دی کوڅه په کوڅه وګرځاوه. ده به له خپله بده بخته ژړل او ځان به یې ملامتاوه او ویل به یې: زه ددې ټولو نادودو وړ یم، او لا زیات هم، ځکه چې ما د مار، بیزي او ځناور ورم ونه مانه که ددوی خبره مې منلې وای او دا خسیس او ټګمار زرګر مې له کوهي څخه نه وای را جګ کړی نو په دې بلا به نه ککړېدلم او په دې پردېستوب کې به راباندې د دې ډول بد مرګ او اعدام حکم نه کېده.

دې په همدې ژړا او چیغو سر و چې لښکریانو د مار په مسکن او ځای تېراوه. مار د ده اواز وپېژانده له سوړې څخه راووانه او د ده هرکلي ته یې ورمنډې کړې.

نو کله یې چې په ځنځیرونو کې بند ولیده وډارېده چې بیا یې وکتل نو په هر څه پوه شو او ورته مالومه شوه چې پاچا یې په وژلو امر کړی دی. چل یې جوړ کړ، په منډه ولاړ د پاچا زوی یې سخت وچیچه او پرې یې ښوده چې لت په لت اوښته را اوښته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پاچا له خپله زویه خبر شو نو په سترګو یې توره شپه شوه او پردېس یې هېر شو خلک یې طبیبانو او پاړوګرو پسې ولېږل.

پاړوګرو تاویزونه څکاکونه او دمونه وکړل خو څه فایده یې ونه کړله طبیبان یې هم له دوا څخه عاجز شول. ټول ښار د پاچا تر مانۍ را تاو و، په انتظار کې و چې څه به کېږي.

د مار یوه پېرۍ ملګرې وه چې یو پر بل سره ډېر ګران او قدرمن وو او یو د بل په خدمت کې ډېر په اخلاص وو. نو مار پېرۍ ته ورغی او کیسه یې ورته تر سره کړه نو پېرۍ را والوته او د پاچا د زوي په مخکې ودرېدله او ځان یې ورته ښکاره کړ. داسې چې بل چانه لیدله او نه یې ددې آواز اورېده، د پاچا زوی ته یې په ټیټ اواز وویل:

– ستا دوا د هغه بندي په وس کې ده چې ستا پلار یې بې ګناه په وژلو امر کړی او متهم کړی یې دی نو که غواړې چې روغ شې پلار ته دې ووایه چې هغه درته راولي او له بنده یې خلاص کړي.

کله چې د پاچا زوی دا خبره واورېدله نو خبرې یې وکړلې او چیغه یې کړه. دی چې مخکې تر دې چې بې هوښه پروت و، پلار یې خوښ شو، په مخکې یې ودرېده او هیله یې ورته پیدا شوه.

زوی یې ورته وویل:

– پلاره! زما علاج د هغه پردیسي بندي په لاس کې دی چې په ظلم دې بندي کړی دی.

نور یې یوه خبره هم ونه کړه او بیا چپ شو.

مار بند ته خپل ملګری ته ورغی او د ځان سره یې د خپلو زهرو دوا – د یوې ونې پاڼې - ورووړلې، پوره یې له کیسې څخه خبر کړ چې پېرۍ څه وکړل او ورته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– اوس دې خپل زرګر ملګرى وليده چې څه خير او اميد دې په کې و؟ مور درته نه وو ويلي چې دا ډېر خبيث او بد ذاته دى ښه نه پېژني د ښو بدل په بدو ورګرځوي؟

نو پردېسي – په داسې حال کې چې خجل او شرمنده وو – ځواب ورکړ

– ګرانه ملګريه ډېر تشکر که زما ښه پر انسان خوشې ولاړل خو تا او ستا ملګرو، بيزو او ځناور کلک ساتلي دي او درباندې مالوم دي.

مار ورته وويل:

– ته پر ما حق لرې ځکه چې لومړى تا راسره ښه کړي دي او زه پرتا د تشکر کولو حق نه لرم. اوس به پوليس راشي او تا به د پاچا مانۍ ته بوځي دا پاڼې درسره واخله او جوش يې کړه د پاچا په زوى يې وڅښوه روغ به شي.

مار لا خپله خبره تر سره کړې نه وه مشر وزير سره له نورو مشرانو او لويانو را ورسېده او په ګاډۍ کې يې پردېس د پاچا مانۍ ته سپور بوته.

کله چې پاچا ته ورسېده نو پاچا يې ښه هر کلى وکړ او د زوى دمول يې ترې وغوښتل پردېس وويل: باداره زه په دم او تاويزونو نه پوهېږم او نه وربانـدې عيقده او باور لرم چې دا به څه فايده او ګټه لري. بله دوا ده را سره چې د ده شفا او علاج دى. له جېب نه يې پاڼې را وويستلې، يو لوښى او اوبه يې ترې وغوښتلې پاڼې يې په اوبو کې وايشولې او د پاچا زوى ته يې ورڅښولې.

د پاچا زوى چې لومړى پياله وڅښله نو په پښو ودرېده او داسې ښکارېده چې هيڅ ضرر ورته نه وي رسېدلى. خلک او طبيبان او پاړوګر ورته هک پک شول.

پاچا خپل زوى په غېږ کې ونيوه. ښکلاوه يې او د خوښۍ اوښکو يې سترګې ډکې کړې وې، د ډولونو او سورنيو آوازونه پورته شول، سازونه او تماشې بنا شوې او د شاهزادګۍ د مرګ غم په خپله مخه ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پاچا د خپل زوی په روغتیا ډاډه شو نو پردېسي ته یې وویل:

– کیسه څرنګه وه ما پر حقیقت پوه کړه.

نو پردیسي ورته ټوله کیسه وکړه: له کوهي نه د زرګر لـه رااېســتلو د زرګــر تــر مکر او ټګۍ پورې او بیا د غله په توګه پاچا ته ورښودل، تر څو چې پاچـا تــرې خــوښ شي اګر که د هغه چا مرګ په کې وي چې ده سره یې ښه کړي وي.

کله چې پاچا دا کیسه واورېدله هک پک شو، د پردیسي ډېر احترام یــې وکــړ او عذر یې وغوښت او تشکر یې ورته ووایه.

بیا پاچا خپل وزیران را وغوښتل او د زرګر خبیث او پلیت په باره کې یې ورســره مشوره او مرکه وکړه نو یوه وویل:

– ښه داده چې دا ټګمار زرګر په زولنو کې کلک وتړل شي او بیا په کوڅو کــې وګرځول شي او ډنډورچي دې دا آواز کوي چې: دا هغه لئیم خسیس او بــد ذات ســړی دی چې د ښو پر ځای یې بد وکړل. بیا دې ووژل شي او په هغه ځای کــې دې پــه دار شي په کوم ځای کې چې پردېس په دار کېده.

دوهم وزیر وویل:

دا عذاب اسان دی ځکه چې ژر به مړ شي او له عذابه بــه خــلاص شــي ده تــه باید اوږد عذاب ورکول شي. نو ښه داده چې په کوڅو کې دې وګرځول شي او بیـا دې په هغه کوهي کې ورواچول شي چې پردېســي تــرې را ایســتلی و او پــر هغــه کــوهي باندې دې یوه لویه بنا جوړه شي او وربانديې دې ولیکل شي چــې «دلتــه هغــه انســان بندي دی چې د بیزي ځناور او مار څخــه هــم بــد او شــري دی، ښــو د دې حېوانــاتو سترګې ونیولې او د ده سترګو ته ښه ونه درېدل او هغه چا سره یې بــد وکــړل چــې ده سره یې ښه کړې وو».

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې پاچا دا خبره واورېدله خوښه یې شوله او په یوه اواز یې وویل دا ده جزا د خاینانو او تېګمارانو.

کله چې ببدپای کیسه تر سره کړه نو ویې ویل: دا د هغه چا مثـال دی چـې د ښو کولو ځای نه پېژني.

دابشلیم پاچا وویل: ښه او حقه خبره دې وکړه ای فیلسـوفه او حکیمـه. انسـان کله کله سره له عقله او پوهې هم بدو ته مخ اړوي او بد کوي تر څو چې له ډېرو تیتـو حېواناتو نه هم ځان ټيټ او کم ښکاره کړي.

د نوادرخت خلکو به چې هر کله دا کیسه لوستله او یا به یې اورېدله دې کوهي ته به ورتلل چې په خپلو سترګو د خاینانو او تېګانو جزا وګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلار، بیلار او ایران دخت

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

– په کومو صفتونو یو پاچا کولای شي چې خپل مملکت وساتي چې ضایع نه شي؟!

بیدپای وویل: ښه پوښتنه دې وکړه که څوک غواړي چې خپل مملکت وساتي نو ډېرو صفتونو ته اړ دی چې هغو څخه یو شجاعت او زړورتیا، بل کرم، بل مروت او بل حلم دی، خو حلم په دې ټولو صفاتو کې ښه صفت دی او ګټه یې ډېره او د مملکت د ټینګولو لوی او مهم عامل دی، ځکه که پاچا حلیم او زغمونکی نه وي نو ظلم ډېر کوي او چې ظلم ډېر شي نو مملکت ورانېږي او له منځه ځي. کله کله پاچا په غضب کېږي او ناوړه امرونه کوي که عملي شي نو ډېر ضررونه لري نو چې حلم او زغم لري بېرته خپل حال ته راځي، خپل امر لغوه کوي او له ظلم او شر نه ځان ژغوري.

دابشلیم وویل: په دې خبره یو مثال راوړه چې ښه پوه شم او خبره راته جوته او ښکاره شي.

بیدپای وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هند په يو ولايت کې يو پاچا و چې سلار نومېده او يو يې وزير و چې بيلار نومېده او ډېر ښه او عالم سړی و.

ددې پاچا او برهمنانو په منځ کې خلاف او دښمني پېښه شوې وه، ځکه چې برهمنان له دې کبله چې ديندارن وو نو د خلکو ورته ډېره توجه او پام لرنه وه او د دوی به يې ډېر احترام او مننه کوله.

سلار پاچا له دوی نه ډارېده چې پاچاهي به ترې ونيسي نو د دوي د وژلو او ځان خلاصولو فکر يې وکړ. ډېر يې ترې ووژل او ډېر ترې په غرونو او غارونو کې پټ شول او وتښتېدل. پرته له څو تنو نه چې ځان يې ده ته وسپاره او ذلت يې قبول کړ نور ټول وتښتېدل.

شپې، ورځې، مياشتې، کلونه تېر شول او پاچا يواځې د خپل وزير په مرسته خپل مملکت اداره کوله.

يوه شپه پاچا يو اوږد خوب وليده او په ډېر ډار له خوبه را ببدار شو. په خوب کې ګوري چې په يو لوړ سپين غره باندې دی او په مخکې يې دوه ماهيان پر لکۍ ولاړ دي، دوه بتی يې د شا له خوا را والوتلی او په مخکې يې ولوېدلې، او يو مار له ځمکې څخه راوواته او د پاچا په چپه پښه راخاته. خپل ځان يې په وينو کې لېت پېت وليده او يوه د اور ټوټه يې پر سر راولوېدله او يو مرغه له هوا راغی او پر سر يې را ښکته شو او دده سر يې په ټونګه وواهه.

دې خوب ته هک پک پاتې شو او په تعبير او مانا يې هيڅ پوه نه شو. د برهمنانو زړه دښمني او ميرځی يې له ياده وتلې وه. د دوي مشر يې را وغوښته چې د خوب تعبير ورته ووايي او زړه يې په آرام شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله یې چې د برهمنانو مشر او د ده معاونان راوغوښتل او د خپل خوب کیسه یې ورته وکړه. نو دوی سره په خپل منځ کې یو بل ته وکتل بیا مشر برهمن وویل:

– دا خو یو عجیب خوب دی نو موږ ته اووه ورځې مهلت راکړه چې تر څو د دې د تعبیر او تفسیر پسې کتابونه او نجوم وګورو او ښه مانا یې پیدا کړو.

نو اجازه یې ترې واخیستله او ولاړل. کله چې یو پټ او ګوښه ځای ته ورغلل چې څوک یې په دې ځای کې په سِر نه خبرېدل نو مشر یې وویل:

– اوس نو د کسات اخستلو ښه موقع په لاس راغله، تاسو خو په خپله پوهېږئ چې دې ظالم له موږ نه دولس زره خلک بې ګناه او بې خطا ووژل او که موږ اوس فکر په ځای کړو نو کولای شو چې خپل او د خپلو ملګرو انتقام ترې واخلو.

نو ټولو وویل:

– اوس نو څه غواړې چې څه وکړو؟ ته زموږ مشر یې او ته چې څه وایې موږ یې منو او کوو یې.

برهمن وویل:

زه وایم چې ښه یې وډاروو او ورته ووایو چې که زموږ په خوله نه شو نو پاچاهي او هر څه به ترې ولاړ شي. او کله مو چې وډار کړ او د خوب عواقب مو ورته وخیم وښودل، نو ورته به ووایو چې ایران دخت او زامن یې، زلمي او زمري، بیلار وزیر، سپین فیل، تېز اس، تېره توره یې او کباریون حکم موږ ته په ګوتو راکړی.

که راځخه پوښته یې وکړه چې څه یې کوئ نو ورته به ووایو:

– وژنو یې او د وینو ځخه یې یو ډنډ ډکوو او تا پکې لمبوو، تر څو چې ته هم له خطره خلاص شې او پاچاهي دې هم په ځای پاتې شي نجوم خو داسې وایي نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ستا خوښه او که دا کار مو وکړ نو بیا پاچا ضعیف کېږي او څه يې له لاسه نه کېږي نو بیا کار اسان دی او له پاچاهۍ څخه به يې وباسو او تخت به يې ونیسو.

وروسته له اوو ورځو څخه براهمه ببرته راغلل چې ځانونه یې ډېر خپه او غمجن ښکاره کول او افسوس يې کاوه، چې پاچا ولیدل چې خپه او غمجن غوندې ښکاري نو لا ډېر وډارېده او د براهمه و مشر ته يې وویل:

– وایه کنه، نجوم او کتابونو زما د خوب په تعبیر کې څه ویلي دي؟

خو د برهمنانو مشر سر ځوړند واچاوه او په ژړا شو او نورو برهمنانو هم په همدې ډول ځان حزین او غمناک ښکاره کاوه.

نو د پاچا نوره ویره او ډار هم زیات شو او ویې ویل:

– زما خو دې نور له ډاره زړه وچاوه څرنګه چوپ او ځوړند سر ناست یې؟ په نجوم کې دې څه ولیدل. ته بې غمه اوسه، زه تا ته امان درکوم خو ووایه چې کیسه څرنګه ده؟

د برهمنانو مشر سر را پورته کړ، سترګې يې د درواغو په اوښکو ډکې وې ویې ویل:

– ته به له دې خطر او غم نه هلته خلاص شې چې ډېر ګران شیان له لاسه ورکړې لکه ایراندخت، ځامن دې زلمی او زمری، سپین فیل ، تېز اس، بیلار وزیر، توره، او کباریون حکیم.

پاچا چې دا خبره واورېدله نو بې سده پر ځمکه ولویده، برهمنانو سره یو تر بله وکتل او بیا يې دده علاج وکړ تر څو چې په سد شو. د برهمنانو مشر ورته وویل.

– اې باداره جار دې شم، په مملکت کې هر شی له پاچا څخه ځار دی، مور، زمور اولادونه ، وزیران مشران، ښځې، نر، واړه، لوي، مال او شتمني ټول له تا قربان دي نو ولې دومره خپه کېږې او غم کوې؟ تاته چې څه مقرر شوي وي له هغه به دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک وژغوري؟ موږ ته نجوم په دې خبره خبر راکړی دغو کسانو تـه خـو بـه دا افـت ورسېږي خو دایې هم وویل: چې که صبر او حوصـله دې وکـړه لـه دوی نـه بـه ښـه عوض او بدل درکړل شي.

سلار پاچا چې دا خبره واورېدله نو ویې ویل:

– تاسو لاړ شئ اوس، او ما پرېږدئ یواځې چې زه هم څه فکر په کې وکړم.

په غم یې ژوند تېراوه چا سره یې خبـرې نـه کـولې نـه یـې خـوراک و او نـه څښاک.

بیلار وزیر چې کله پاچا په دې غم او حزن کې ولیده او له پاچا نه په خپلـه پـه پوښتنه قادر نه و نو ایران دخت ته ورغی او ورته یې وویل:

– ګرانې باداري، له کومه وخته چې زه د پاچا په خدمت کې داخل شوی یم نـو بې زما له مشورې او مصلحته یې کوم کار نـه کـاوه. اوس غمجـن مـالومېږي او خپـه دی، ماته د خپل غم د سبب په باره کې څه نه وایي او رانه پټوي یې. زه ګورم چې پـه دې وختونو کې د برهمنانو سره پټپټونی کوي. وېرېږم چې دا برهمنان یې په کوم غـم ککړ نه کړي.

ایران دخت وویل:

– زه ترې خپه یم او نه غواړم چې اوس ورشم.

بیلار وویل:

– پاچا په داسې حال دی چې ته باید له خپل قهر او غضب نه تېره شې او کینه دې پرېږدې ځکه بل څوک خو ورتلای نه شي او تـرې د ده د حـزن او غـم د سـبب پوښتنه نه شي کولی. او ما ترې دا هم اورېدلي چې ویل یې: «کله چې پـر مـا غـم زور وکړي نو چې ایران دخت وګورم نو غم مې ورک شي او خوشاله شم.» نو پاڅـه ورشـه او د غم د سبب پوښتنه ترې وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایران دخت ورغله او د تخت سره یې کښېناستله ورته نرمه نرمه کېده، موسکۍ شوه او ورته یې وویل:

– ګرانه ولې دومره په غم او غصه کې یې؟ څه دې اورېدلي دي؟ لـه کلـه نـه چې برهمنانو سره دې خلوت کړی خپه ښکارې، دا ولې؟

پاچا ځواب ور نه کړ.

ایران دخت ورته په عتاب وویل:

– اوس دومره درته سپکه شوم چې د خپلې پوښتنې د ځواب حق هم نـه لـرم؟ ښه پوه هغه دی چې د خپل غم د لیرې کولو چاره وکړي نه چې ورتـه کښـېني او پـه زړه یې تېروي.

پاچا وویل:

– هغه څه چې ته یې له ماڅخه پوښتې په هغه کې زما سـتا او د ټولـو دوسـتانو عزیزانو هلاکت دی. ځکه چې برهمنان وایـي چـې زه بایـد تـا او نـور پـه زړه پـورې دوستان ټول ووژنم، نو بیا به زما په ژوند کې څه خونـد وي؟ اوس وګـوره چـې زه پـه حقه په غم او حزن کې یم او که نه؟

ایران دخت چې دا خبره واورېدله نو وډاره شوه خو خپل ډار یې پټ کړ او بیا یې وویل:

– ګرانه موږ ټول له تا څخه ځار یو، نو زموږ پر وژلو مه خپه کېږه، زما پـر ځـای به بله ښه ښځه خدای درکړي خو ووایه چې څه دي؟ او خبره مه پټوه.

پاچا وویل:

– ګرانې ته له ماڅخه څه غواړې؟

ایران دخت وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– پر برهمنانو له نن وروسته اعتماد او باور مه کوه او په خپلو کارونو کې ورسره مشوره او مصلحت مه کوه ځکه چې دوي ستا دښمنان دي، دولس زره دې په کې وژلي دي نو ته دا ګومان مه کوه چې دوی دې ګوندې دښمنان نه دي، دوی په خپلو اسرارو مه خبروه، دوی غواړي چې تا او دوستان دې په قتل ورسوي.

له کباریون نه ولې پوښتنه نه کوې؟ او چې کباریون ستا د خوب له تعبیر څخه عاجز شي نو ته ووایه بل به څوک وي چې دا کار وکړای شي. نو ورشه کباریون ته اود خوب تعبیر ترې وغواړه. کېدای شي چې هغه څه درته ووایي چې ستا خوښي په کې وي.

سلار پاچا کباریون ته ورغی کله چې دده کور ته چې د غره پر سر و ورسېده کباریون یې ښه هر کلی وکړ. بیا نو پاچا خپل خوب او د برهمنانو تعبیر ووایه نو کباریون د دوی دې تفسیر او تعبیر ته هک پک شو او پاچا ته یې هغه څه وویل چې ایران دخت ورته ویلي و ورته یې وویل:

– ددوی دښمني دې هېره شوه او خپل اسرار دې دوی ته وویل: دوی غواړي چې خپل کسات درڅخه واخلي دا خوب دې ډېر خیر دی چې درته به ژر ورسېږي. د وطنونو پاچاهان به درته ښې ښې تحفې او پېشکشونه را واستوي، دوه دانې به بې مثاله یاقوت وي، یو به سپین فیل وي، یوه به غوڅوونکې توره وي، دوه به داسې اسونه وي چې په نړۍ کې به ساری نه لري، یوه به بې جوړې ورېښمینه سره جامه وي چې تیاره به رڼوي او یو به د سرو او یاقوتو تاج وي.

او هغه مرغه دې چې لیدلی دی چې ستا پر سر یې ټونګې وهلي د هغه تعبیر درته اوس نه وایم، خو دومره پوه شه چې ضرر درته پکې نشته. یوه اونۍ وروسته به درته دا ټول شیان راشي نور نو بې غمه اوسه او چرت مه خرابوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه کباريون چې ويلي اوه ورځې لا تېرې نه وې چې د وطنونو د پاچاهانو د هديو او تحفو زيري را ورسېدل او استازي يې يو د بل پسې راغلل چې استازي به هديه راوړه د پاچا تعجب به د کباريون علم او حکمت ته زيات شو او خوشاله به شو او و به يې ويل:

- که مې د برهمنانو په خوله عمل کړی وای نو دوستان به مې هم هلاک کړي وای او ورپسې به زه هم هلاک شوی وای نو هوښيار ته په کار دي چې د مخلصو دوستانو سره مشوره وکړي او ددښمنانو له مشورې او مصلحت څخه ځان وژغوري، او ما هم د ايران دخت سره مشوره وکړه او دا دی راته ښه شوه.

بيا پاچا بيلار ته وکتل او ورته يې وويل:

تاج، جامه او هدايا درسره را واخله او حرم ته راځه!

کله چې کورته ورسېدل دا ټول شيان يې ايران دخت ته کېښودل او ورته يې وويل:

ګرانې ايران دخت زه خو ستا په مشوره او سلا له بلا خلاص شوم او د ښې ورځې خاوند شوم، نو اوس ته حق لرې چې په دغو شيانو کې هر څه ستا خوښ وي وايې خله.

نو د ايران دخت تاج خوښ شو، پر سر يې کېښود او د پاچا يو ښکلې وينځه وه او جامه يې هغې ته ورکړه چې دا وينځه بزم افروز نومېده او پر پاچا ډېره ګرانه وه نو وينځې چې دا جامه واغوستله ډېره پرې ښکلې ښکارېدله نو پاچا ايران دخت ته وويل: چې سهوه دې وکړه که دې جامه خوښه کړې وای درته ښه وه. ايران دخت چې د پاچا خبره واورېدله نو قهر ورغی د بنتوب تاو و د شرابو ګيلاس يې پورته کړ او پاچا پر سر باندې يې وويشته نو شراب يې پر مخ او جامو را وبهېدل.

پاچا ډېر په قهر شو او بيلار ته يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودې لیدل چې دې ناپوهې څومره سپک را ته وکتل او حال دا چې زه د عـالم پاچا یم؟ ویې نیسه او ویې وژنه، او پام کوه چې زما له امر څخه مخالفت ونه کړې. کـه دې مخالفت وکړ نو جزا دې مرګ دی.

بېلار ایران دخت راوویستله او په زړه کې یې وویل:

پاچا خو ایران دخت ته قهر شو او د دې په وژلو یې راته امر وکړ خو زه یـې نـه وژنم تر څو چې د پاچا غضب او قهر کښېني نو که بیا هم هغسې په خپل امر ټینـګ و نو بیا به یې ووژنم او که پښېمان شوی و نو ایران دخت به بېرتـه روغـه رمټـه ورولـم. ځکه چې ایران دخت خو د وژلو ښځه نه ده، ښه فکر لري، د پاخه تـدبیر خاونـده ده، د ښه خوی صاحبه ده که دا مړه شي نو پاچا بیا بله داسې ښځه نه شي پېدا کولای او پـه خپل ژوند به هم له دې وروسته خوښ نه شي.

وزیر ایران دخت خپل کور ته بوتلله او پټه یې وسـاتله او د پـام لرنـې امـر یـې ددې وکړ.

وزیر بیلار څه ګړۍ ایسار شو چې د پاچا قهر غلـی شـوی و نـو ورتـه راغـی او ورننواته کله چې پاچا وزیر ولیده نو ایران دخت او د هغـې فضـل او ښـه خـوی وریـاد شول خو له وزیر څخه یې له شرمه پوښتنه هم نشوای کولای. وزیر د پاچا په زړه پـوه شو او ورته یې وویل:

باداره، غواړې چې یوه ښکلې کیسه درته وکړم؟

پاچا وویل:

هو، غواړم چې د ډاډینې کیسې واورم.

نو بیلار وویل:

دوه کوترو، چې یو نر او بله ښځه وه، په یو دېوال کـې ځالـه جـوړه کـړه او لـه غنمو یې ډکه کړه نو نر او ښځې سره سلا وکړه چې تر څو چې پـر ځمکـه دانـې پیـدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي دابه نه خوري څه موده نر چېرته تللی و، اوړی و او دانې وچې شوې او وړې شوې وې لږې ښکارېدلې. چې نر بېرته راغی نو دانې یې له نظره لږې راغلې او ښځې ته یې وویل چې ما او تا خو ویلي وو چې دا دانې به نه خورو نو دا دې ولې خوړلي دي؟ هغې ورته قسمونه وخوړل چې ما نه دي خوړلې او یوه دانه مې هم تری کندوه کړې نه ده عذر یې کاوه او ورته یې ژړل خو ده د دې پر قسمونو باور ونه کړ او تر ټونګو لاندې یې ونیوله تر څو چې مړه شوه.

کله چې ژمی راغی او بارانونه شروع شول، دانې لمدې شولې او بېرته هغومره شوې لکه چې وې. نو چې نر دانې ولیدلې نو ډېره پښېماني یې وکړه اود خپلې ښځې اخلاص او صداقت ور یاد شو نو خواته یې روغی او ورته یې وویل:

زه بې له تا دانې څه کړم. او چې ته نه یې زما به څه ژوند وي، او بې ګناه او خطا مې درباندې ظلم وکړ او ومې وژلې.

بیا یې له خوراک او څښاک نه لاس واخیسته تر څو چې د هغې په خوا کې مړ شو.

پاچا چې دا کیسه واورېدله نو پوه شو چې د وزیر مطلب په دې کیسه کې څه دی نو ورته یې وویل:

– ما خو د ایران دخت د قتل امر پر تا وکړ او زه خو په غضب وم نو تا ولې ددې په وژلو تادي وکړه؟

بیلار ورته وویل:

– د پاچاهانو امرونه باید ژر جاري کړلای شي او بله دا چې تا راته وویل چې که زما له امر نه دې مخالفت وکړ نو سر به دې پرېکړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا هیله درلوده چې ګوندې بیلار به دده له امر نه مخالفت کړی وي خوچې د بیلار خبره یې واورېدله چې ایران دخت یې وژلی ده نو خپه شو او نژدې و چې له تخت نه پر ځمکه رالوېدلی وای.

کله چې بیلار ولیده چې د پاچا حال د ایران دخت پسې ویجاړ دی نو ورته یې وویل:

– زېری مې درباندې ایران دخت ژوندۍ ده!

پاچا ډېر خوشاله شو او وزیر ته یې وویل:

– زما پر تا عقیده وه چې زما له امر نه به د ایران دخت په وژلو کې مخالفت وکړې ځکه چې ته پوهېدلې چې زه څومره مینه له دې سره لرم او دې چې وکړل هغه هم د بنې له غېرته وو او زما بې احترامي یې په زړه کې نه وه سربېره پردې د دې په فکر او تدبیر د برهمنانو له غدارۍ او ټګۍ نه هم خلاص شولو. اوس نو ستا پر ما ډېر حق دی چې ایران دخت دې ژوندۍ ساتلې او د هر ډول احسان او ښو وړ یې.

اوس نو مهرباني وکړه او ایران دخت راوله بیلار په خوشالۍ ایران دخت ته راغی او ورته یې وویل:

– زېری مې درباندې پاچا ستا د وژلو په امر پښېمانه شوی دی او عفوه یې درته وکړه. نو پاڅه او ښکلې جامې، ګاڼې واغونده او ورشه د خپلې بې ادبۍ عذر ورته وکړه او خوشاله یې کړه.

ایران دخت دستي پاڅېدله او څه چې وزیر ویلي وو هغه یې وکړل او پاچا ته ورغله ځمکه یې ورته ښکل کړه او ورته یې وویل:

– ما خو ډېره ګناه وکړه که دې وژلې وای نو ته خو په حقه وې اوس دې چې وبخښلم او له ناپوهۍ څخه مې تېر شولې نو زه هم وعده درکوم چې بیا به داسې بې ادبي نه کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا یې بیلار ته مخ وروااړاوه او ویې ویل:

– د پاچا په اجازه د بیلار تشکر هم کوم چې زه یې ونه وژلم او په خپل علـم او پوهه یې د بیا ژوند مېرمن کړم.

پاچا یې عذر قبول کړ او په ژوندانه یې ډېر خوښ شو او بیلار ته یې وویل:

– د ایران دخت له کبله د زړه له کومي تشکر درته وړاندې کوم، ځکـه چـې تـا مړه ژوندۍ کړه. نور زما د هرڅه واک ستا دی.

بیلار وویل:

– ایران دخت دې در پېرزو او در باندې زړه شي او د دې مینـه او اخـلاص دې روزي شه. زه د تشکر او ثنا وړ نه یم ځکه چې زه خو ستا خادم او مریي یم، او زمـا کـا رهمدا دی چې ته رانه خوښ او راضي اوسې او بس. خو یو شی درنـه غـواړم، هغـه دا چې د غضب په وخت کې به بیا امر نه صادروې چې بیا پرې پښېماني ونه کـړی چـې بیا به وار تېر وي او څه به په لاس نه درځي.

پاچا وویل:

– دا خو دې ډېره ښه ګټوره خبره وکړه او بیا به بې د پوهو دوستانو له جرګې او مرکې د کوم امر په حصه کې امر نه کوم.

بیا نو پاچا د برهمنانو واک بېلار ته ورکړ، بـیلار لـه وطنـه وشـړل نـور پاچـا او رعیت سره په ښه ژوند بوخت شول.

که چې دابشلیم دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

چې رښتیا دې وویل چې پاچا له نورو ښخه زغم او حلم ته ډېره اړه لري.

بیدپای وویل: همدارنګه هر مشر په خپلو کارونو کې حلم او زغـم تـه اړ دی او چاره نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپخ ګیدړ

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

کله کله پاچا یو چاته په قهر شي او له خپله مجلسه یې وشړي بیا چې ورته مالومه هم شي چې دا سړی پاک او بې ګناه دی بیا هم عفوه ورته نه کوي او بیا یې په هغه خپله لومړی منزله نه مقرروي.

بیدپای چې دا خبره واورېدله نو ویې ویل:

رښتیا دي وويل: پاچاهانو ته ګرانه ښکاري چې پر یو کار یې امر وکړ او بیا ترې بېرته رجوع وکړي که څه هم په خطا وي. دوی په دې خطا فکرونو او امرونو هم ځان سره بد کوي هم وطن او هم رعیت سره او د پاچا په نژدیکانو او غټانو کې داسې سړي چې هوښیار او مخلص وي ډېر کم پیدا کېږي نو که کله داسې یو مخلص ته په قهر شو لازمه ده چې ډېر ژر ورته عفوه وکړي او ترې تېر شي، او د ده د پوهې په مرسته ډېرې ګټې او ښې ځانته واړوي لکه زمری چې د شپخ ګیدړ له ګناه تېر شو او ښښنه یې ورته وکړه.

دابشلیم پاچا وویل:

د زمري او شپخ ګیدړ په منځ کې څه پېښه شوې وه؟

بیدپای وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ګیدړ و چې په یو ځنګل کې چې د نویو مرغانو او نورو حېواناتو ښکار په کې ډېر و او استوګنه درلودله نور ګیدړان، سورلنډیان او لېوان او وحوش هم په کې وو دا ګیدړ شېخ و او د نورو ځناورو په څېر یې د حېواناتو ښکار نه کاوه نه یې غوښه خوړله او نه یې وینه څښله یواځې واښه او له ونو څخه رالوېدلې مېوې یې خوړلې او بس:

تل به یې عبادت کاوه او پرته د دوستانو له لیدو د ، د ناروغانو له پوښتنې او عیادت بل کار ته نه راواته.

کله چې نورو ګیدړانو، سورلنډیانو او لېوانو ولیدل چې ده پر ځان د مرغانو او حېواناتو غوښه حرامه کړه او نه یې ښکار کوي، نه غواړي چې ظلم وکړي نو ورته راغلل او ورته یې وویل:

– ای ګیدړه ته پر ځان ظلم کوې چې ښکار او غوښې دې پر ځان حرامې کړې دي اخر به له لوږې مړ شې دا مرغان او ډېر حېوانات خو خدای زموږ له پاره پېدا کړي دي.

شېخ ګیدړ ځواب ورکړ:

– دا چا ویلي دي چې دا حېوانات زموږ له پاره پیداشوي دي او چا ویلي دي چې ددې حېواناتو او مرغانو غوښې موږ او زموږ د اولادو له پاره روا دي؟ نه، داسې نه ده، موږ په خپل زور او قوت غولېدلي یو او هر ظلم او تېری مو ځان ته روا ګڼلی دی او په ناحقه د حېواناتو او مرغانو غوښې خورو.

په داسې حال کې چې دوی ورپورې خندل ورته یې وویل:

– ځان وږی کوې او ښه خوراکونه په ځان حراموې خو سره له دې هم موږ سره په ظلم کې شریک یې ځکه چې ته موږ سره یوځای اوسېږې او هغه څه ظلم او تېری چې موږ کوو ته یې په خپلو سترګو ګورې نو څه چې پر موږ راځي پر تا هم راتلونکي دي نو په دنیا وږی او په اخرت کې به په عذاب وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی په خپل عزم ټینګ و او دوی ته یې وویل:

– دا چا ویلي چې زه تاسو سره اوسم نو ستاسو په عذابونو به هم اخته کېږم؟ زه جسماً تاسو سره یم او په روح ستاسو له ظلمونو او تعداګانو نه بېزاره او بري یم. ستاسو په اعمالو راضي او خوښ نه یم.

نو کله چې دی یې ولیده چې زموږ خبرې پرې اغېزه نه لري نــو ورپــورې یــې وخندل او ترې ولاړل.

په ځنګل کې یو هوښیار زمری و چې د حېواناتو پاچــاهي یــې کولــه چــې ددې شېخ ګیدړ له زهد او صلاح څخه خبر شو نو راویې غوښته ښه نمانځنه یــې د ده وکــړه او څو ورځې یې له ځان سره پاتې کړ، تر څو چې د ده پــه ښــه والــي او ســپېڅلتوب او ایمانداری یې عقیده راغله نو ورته یې وویل:

– اې ګیدړه ته خــو پــوهېږې چــې زه ددې ځنګلــه پاچــا یــم او ډېــر یــاران او مرستیالان لرم چې په ډېره تادی مې هیلې تر سره کوي. خــو مــا چــې ســتا خــوی او خصلت ته وکتل خوښ مې شولې او غواړم چې ته زما له ډېرو را تېرو نژدیکــانو څخــه شې او زه غواړم چې پر دوي ټولو دې مشر کړم او مرتبه دې لوړه کړم.

نو شېخ ګیدړ ورته ورته په مخکې ودرېده احترام یې وکړ او ویې ویل:

– ډېر تشکر، ښه دې وویل، پاچاهان غواړي چې هغو خلکــو ســره ناســته ولاړه ولري چې د دوی او مملکت په کې ګټه وي او له خپل فکر نه کــار واخلــي او پاچــا او مملکت ته کار وکړي خو که یو انسان ډیر را نژدې کړي چــې لــه کــار او عمــل ســره علاقه نه لري، که څه هم ډېر پوه او هوښیار وي، بیا هم په کې ګټه او فایده نــه شــته. زه چندان د پاچاهی په کار نه پوهېږم او په دې هم نه پوهېږم چې پاچا څرنګه له ځــان نه خوښ کړم، ډارېږم هسې نه چې داسې کار رانه ولاړ نــه شــي چــې ســتا د مــلال او خپګان سبب شي. په رعیت کې دې داسې خلک هم شته چې له ما څخه په کــار پــوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د قدرت خاوندان دي او ستا پر هیلو او رغباتو هم عالم دي او دوی ستا د قرب په تمه هم دي ځکه چې ستا قرب ډېره لویه سرلوړي ده. نو که ته له دوی نه یو تن خوښ کړې ښه به وي ځکه چې هم به ګټه دروا ړوي او هم به در څخه خوښ شي.

زمري وویل:

– زیار مه باسه چې له کاره وتښتې اوس رانه هیڅ خلاصېدلای نه شي د پاچا خدمت او کار په هر هوښیار او په هغه چې په رعیت کې وي واجب دی ځکه چې د پاچا کار یواځې د ده نه دی بلکهې دا د ټول مملکت او ولس خدمت او کار دی.

شیخ ګیدړ وویل:

– تا خو مهرباني وکړه خو د پاچا کار دوه ډوله خلک غواړي: فاجر، ظالم، خبیث چې ډېر حاجتونه او تمې لري او زیار باسي چې په هره لار وي خپل مطلب پوره کړي نو چې د پاچا نوکر شي خپلو مطلبونو ته هم رسېږي او په خپله چالاکی او حیلې له ناوړو پېښو ځان هم خلاصولای شي. بل ناپوهه ساده سړی د پاچا کار ته زړه ښه کوي چې وړاندې فکر نه شي کولای او دا ډول سړی ضرور په غم ککړېږي او په شر کې لوېږي. هوښیار او پوه سړی د پاچا کار ته زړه نه ښه کوي ځکه که د پاچا په کار کې ولوېده نو بیا دپاچا دوستان او دښمنان دده غورځولو پسې هڅه کوي او ټول یې په ښکاره او پټه د ده بېخکنې پسې لوېږي. د پاچا دوستان خو ځکه د ده بده ورځ او تباهي غواړي چې کینه یې ورته راځي چې د پاچا په نظر کې ولې دومره قدر لري او له موږ نه ولې دومره ورتېر دی. او دښمنان یې ځکه ورسره حسد او جنګ کوي چې پوهېږي که دا سړی د پاچا مرستیال او معاون وي نو زموږ پر پاچا وسه نه کېږي او دده د پوهې په واسطه له موږ نه ځان ژغورلای شي او تل به پر موږ برلاسی وي. نو چې دوستان او دښمنان د چا په لوېدلو او بدبختی پسې شول نو بیا له ضرر او هلاکت څخه ځان نه شي ژغورلای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې زمري له ګیدړ نه دا خبرې واورېدلې نو پوهې ته یې هک پـک شـو او دده کومک او مرستې ته یې هیله پیدا شوله نو ورته یې وویل:

– اې هوښیاره ګیدړه زه ستا په خبره پوه شوم او په دې هم پوه شـوم چـې تـه ولې ډارېږې چې زما اتباع به درته چل جوړ کړي او تا به له مانه لیرې کړي او وبه دې وژني خو ډاډه اوسه او زړه را پورې وتړه تر څو چې ژوندی یم نو د چا پر تا بانـدې وس نه رسېږي چې ضرر درته ورسوي او تا خپه کړي.

ګیدړ وویل:

– ماته خو دا ښه ښکاري چې ما پرېږدې چې په خپله خوښه آزاد وګرځم او غـم مې نه وي او خپل ساعت په وښو او اوبو تېروم، ځکه د پاچا نژدیکانو تـه چـې پـه یـوه ګړۍ کې کوم مصیبت او ضررونه متوجه وي د آزاد ژوند درست عمر سره برابر نـه دی او ارام لږ ژوند له ډېر ناآرامه ژوند څخه ښه دی.

زمري وویل:

– هیڅ مه ډارېږه دا نه منم چې رانه خلاص شې او وتښتې نـو ضـرور بـه کـار کوې او دستي به په خپل کار شروع کوې.

کله چې ګیدړ ولیده چې اوس خلاصېدلای نه شي نو ویې ویل:

– اوس مې نو چې خوښي نه پرېږدي او ضرور را باندې کار کوي نو زه هـم لـه تانه یوشې غواړم

کله چې زمری پوه شو چې د ګیدړ خوښه خو راغله نو ډېـر خـوښ شـو او ویـې ویل:

– اې ګیدړه څه غواړې؟ هر څه چې غواړې تیار دي. غواړه هر څه چې غواړې.

ګیدړ وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– زه غواړم چې زما له کار سره تړلي امر کې به تادي نه کوې. زه پوهېږم چې څوک چې له مانه په رتبه کې جګ دي هغوی به په یو چل له دې جهته چې د دوی ځای ونه نیسم زما خرابي او بربادي غواړي او هغه چې رانه ټیټ دي د دې لـه پـاره چې زما ځای ونیسي زما د تباهۍ پسې ګرځي او شاید چې ته به د دوی خبرې زمـا پـه حق کې واورې او له ما به دې خوا خوا بده شي. نو کله دې چې دا واورېدل نـو ډېـر ژر دا خبرې مه منه او پر ما حکم مه کوه، لومړی تحقیق او پلټنه وکـړه چـې خبـره درتـه ښکاره شي نو که بیا مې درته خیانت ښکاره شو بیـا دې چـې څـه خوښـه وي هغـه را باندې وکړه او چې دا وعده دې را سـره وکـړه نـو زه بـه دربانـدې ډاډه شـم او خپـل اخلاص او کار به زیاتوم او په زړه، عقل او جسم به دې مرسته او کومک کوم.

زمري په خوښۍ وویل:

– زما درسره وعده ده چې تادي به ستا په حق کې نه کوم او ته د خزانـې وزیـر شوې، ځکه چې ته ښه او د مالونو په ساتنه کې امانت کاری یې.

ګیدړ دا کار په اخلاص ونیوه او پر خزانو به یې پاملرنه کوله چې د ده د پاملرنې په سبب په خزانو کې زیاتوالی راغی او زیادت یې وکړ.

نو پاچا ته یې اخلاص ښکاره شو او ورته ګران شو، نور یې هم ځان تـه نـژدې کړ او د اعتماد وړ یې وګرځاوه او د پوره واک خاوند یې کړ.

کله چې د پاچا ملګرو او اتباعو د ده قدر او شان ولیـده ده سـره پـه کینـه کـې ولوېدل او غوښتل یې چې اوس په یو چل ترې د پاچا زړه تور کـړي او لـه ده نـه یـې کرکه او نفرت زیات کړي.

یو ځل ددوی یو ټولی ښکار ته ولاړ او یو ګوړا خر یې ښکار کړ چې تیار غوښـن او کم عمره و او هیڅ یې ترې کم نه کړ غونډ یې پاچا ته راووړ چې تر ځو ځـان ورتـه اخلاصمند او مینه ناک وښیي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمري چې ددې خره غوښه وخوړله خوند یې ورکړ او لکه نور کله چې به یې د نورو ملګرو برخه کوله په دې غوښه کې یې ونه غوښتل چې ددوي برخه وکړي نو ګیدړ ته یې امر وکړ چې دا نوره غوښه کلکه وساته او سبا ته یې بیا د نورو خوراکونو سره راته راوړه.

چې شپه شوه نو یو له دغو حاسدانو څخه په پټه خزانې ته ورغی او دا نوره غوښه یې را پټه کړه او په پټه یې د ګیدړ په کور کې کېښودله چې هېڅوک ترې خبر نه شول.

سباته په وخت د زمري اتباعو د خپل چل او مکر د سرته رسولو له پاره زمري ته مړۍ راوړه نو کله چې خادم مړۍ راوړه زمري وکتل چې د ګوړا خر غوښه په کې نشته. نو په قهر شو او ویې ویل:

– د خره غوښه څه شوه او ولې ګیدړ په خپل کاله ځان سره ساتلې ده؟ خبر نه دی چې د مړۍ په منځ کې ماته ددې غوښې خوړل خوند راکوي؟

نو دوی دا موقع غنیمت وګڼله او یو یې د اخلاص ښکاره کولو له پاره پاچا ته وروړاندې شو او ویې ویل:

– موږ باید پاچا په خبره خبر کړو اګر که ځینې نژدیکان یې ورباندې خپه کېږي هم، ځکه له پاچا خبره پټول د پاچا او رعیت د خرابۍ سبب ګرځي. خبره دا ده چې د ګیدړ هغه غوښه په خپله خوښه شوې او خپل کورته یې وړې ده او ویلي یې دي چې د پاچا هم هغه بس ده چې پرون یې وخوړله.

بل وویل:

– ای وروره داسې به نه وي. چې ګیدړ په ناحقه په غم ککړ نه شي راځئ چې لومړی د خبرې پلټنه وکړو تر څو ظلم او تېری مو له لاسه ونه شي.

دریم وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– که يې ولتوئ نو د همده په کور کې به يې بيا مومئ ځکه چې دا ګيدړ خاين او غادر دی او ما ترې ډېر ځله داسې خيانتونه او ټګی ليدلي دي.

څلورم وويل:

– دا څه وايې؟ ګيدړ غوښه غلا کړې او کور ته يې وړې ده؟ که دا رښتيا وي خو له بد نه بده ده چې د خپل بادار سره دومره خيانت کوي.

پنځم وويل:

– که اجازه وي موږ به څوک ورولېږو چې د ګيدړ کور ولټوي چې ګيدړ داسې مخصوص جاسوسان لري نه چې چېرته يې بې ځايه نه کړي.

دوی د ګيدړ په حق کې داډول خبرې کولې چې تر څو يې زمري په قهر کړ او امر يې وکړ چې ګيدړ راولئ.

ګيدړ راغی ده ترې د غوښې پوښتنه وکړه او ګيدړ وويل:

ما خو د غوښو خزانه دار ته د ساتلو له پاره ورکړه او ورته مې وويل چې سبا ته يې تاته حاضره کړي نو هغه څه کړه؟

زمري د غوښو خزانه دار راوغوښته هغه هم نټه وکړه چې ما له ګيدړ څخه هيڅ نه دي اخيستي ځکه چې دا خزانه دار هم ددې نورو سره په دې مشوره کې ګډ و.

زمري يو امين خوښ کړ او د ګيدړ کور ته يې د غوښې د لټولو له پاره ورواستاوه او ګيدړ يې په خپل مجلس کې پاتې کړ.

دا امين چې بېرته راغی نو همغه غوښه ورسره وه چې زمري ګيدړ ته ورکړې وه په مجلس کې يو لېوه و چې تر اوسه يې لا يوه خبره هم د ګيدړ په باره کې نه وه کړې او داسې مالومېده چې دی ناحقه خبره نه کوي. نو کله چې غوښه يې راوړه ده وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– اوس نو پاچا د ګیدړ په خیانت او فساد خبر شو اوس نو که پاچا د ده تـر ګنـاه تېر شي او عفوه ورته وکړي نو بیا به یې هېڅوک د چا په خیانت او غدر خبر نـه کـړي او د مملکت امور او کارونه به خراب شي.

دې لېوه وویل:

– د ده ګناه د بخښلو نه ده. له ګناه سره وړ عذاب او زجر ورکـړه چـې بـل وي چې بیا داسې خیانت او غدر ته زړه ښه نه کړي.

د زمري زړه ګیدړ ته له قهره پړسېدلی و، پولیس ته یې امر وکړ او بندیخانې ته یې داخل کړ.

کله یې چې ګیدړ بندي کړ نو دوی ټول ورباندې خوشاله شول، خـو د خبـرې د رښتیا کېدو ډار یې هم په زړه کې و او ویل یې نه چې خبره رښتیا شي دې خـلاص او موږ په بلا ککړ شو. نو یو بل ته یې سره وکتل او یوه وویل:

– محترمه پاچا ښه جزا دې ورکړه. اوس دې هم ورسره ښه وکړل که نـه نـو د وژلو وړ دی. ښه داده چې کوم جاسوس ورواستوې چې څه یې چـې درتـه پـه زړه دي هغه ترې واوري، که برااءت او پاکي یې ښکاره شوه عفوه به ورته وکړې او که جرم یې ښکاره شو او په زړه کې یې نور څه هم درته وي نو برسېره پر بند د نور عذاب وړ هـم دی.

پاچا دا خبره ومنله او د حال مالومولو له پاره یې سـورلنډی ورولېـږه چـې د زړه حال ترې واخلي.

سورلنډی چې ورغی ګوري چې ګیدړ په عبادت بوخت دی او دعـا کـوي چـې زمري ته یې پاکي ښکاره شي او له دې بلا څخه خلاص شي.

نو سورلنډی بېرته راغی چې زمري ته ووايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– ګيدړ درته ښېرې کوي او وايي: که له بنده خلاص شوم نو په داسې غم خـو به يې ککړ کړم چې نه يې سر خلاصېږي او نه پښې.

نو حاضرينو ځان په تعجب ښکاره کړ او يوه وويل:

– اوس درته مالومه شوه ای باداراه چې دا مجرم او ګنهکار او د لوی عـذاب وړ دی. ځکه چې د ده وجود نو نور ستا او ستا د دوستانو لپـاره لـوی خطـر دی. او دا تېـر کارونه، چې هغه څه چې موږ خوړل او ده نه خوړل، هغه هم دده په خبث نفسي او پـه دې چې موږ يې بد راځو واضح او ښکاره دليل دی او ښه کلکه يې په زړه کې ده.

زمري چې فکر وکړ نو د دغو دليلونو د رد لپاره يې لار پېدا نه کـړه او بـاور يـې راغی چې نور يې نو د ګيدړ په ژوندي پرېښودلو کې خطر او ضـرر دی، نـو سمدسـتي يې د ده پر وژلو امر وکړ.

د زمري يوه هوښياره پوهه مور وه چې خبره شوه چې زمری پر ګيدړ د قتل امر صادر کړی دی نو خبر يې ورواستاوه چې د ګيدړ مرګ او قتل وځنډوي بيا زمـري تـه ورغله او زمري ته يې وويل:

– زويکه په کومه ګناه دې پر ګيدړ د قتل امر کړی؟

نو زمري ورته ټوله کيسه تر سره کړه نو هغې وويل:

– زويه په حکم کې دې تادي وکړه او څوک چې تادی کوي پښـېمانه کېـږي. که نور خلک په يو کار کې فکر کولو تـه اړ دي نـو پاچاهـان خـو لا اړ او محتـاج دي، ځکه چې هره غلطي اصلاح کېدای شي او د پاچاهانو غلطي هېڅ کله بيـا نـه اصـلاح کېږي او د دې ګيدړ رښتيا او اخلاص خو تا تجربه کړي او تر اوسـه يـې کـوم قصـور درته نه دی ښکاره شوی او دا هم ترې نه ده ليدل شوي چې دی غل او يا خـاين دی. بله دا ده چې د پاچاهانو اتباع يو د بل ضرر پسې ګرځي او چې وسه يې وشي نـو يـو د بل په وژلو او مرګ هم صرفه نه کوي. هوښيار عازم پاچا هغه دی چې خپـل ملګـری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وپېژني او د دوي له نفسي احوالو څخه ځان خبر کړي. تا د هغه ګیدړ په وژلو حکم کړی چې پاکي او ښه والی یې درته په وارو وارو ښکاره شوی او هغه هم د یوې تېوتې غوښې په ګناه او جرم.

زمري ته لا مور په همدې نصیحتونو لګیا وه چې یو امین او مخلص سړی راغی او زمري ته یې وویل:

– نژدې وه چې لویه ګناه دې کړې وای!

زمري ورته وکتل او تعجب یې وکړ او ورته یې وویل.

– څرنګه؟ او کله؟

– کله دې چې د ګیدړ بې وزلي د مرګ حکم صادر کړ، او دی بې وزله له هغه تورنه پاک او بري دی او خوشي تور پرې لګول شوی دی.

زمري وویل:

– تاته یې کله پاکي او برائت ښکاره شو؟

ما چې کله دا ټول واورېده نو ورته په شک کې شوم نو په زړه کې مې وویل چې څرنګه ګیدړ غوښه پټوي او حال دا چې غوښه خوړل یې پر ځان حرام کړي دي؟ او که له خپله عادته اوښتی وي او زموږ په څېر ده هم د غوښو خوړلو ته رجوع کړې وي نو د پاچا په خزانه کې خو لمدې او وچې غوښې لږې نه دي چې ده د پاچا شخصي غوښه خوړله او ځان یې هلاکت کې غورځاوه غلا یې کوله په داسې حال کې چې د ښه فکر او عقل خاوند دی؟ نو دا خبره مې دروغ وګڼله، ولاړم دوی پسې شوم، د دوی حرکات او کارونه مې د سترګو لاندې ساتل تر څو چې خبره راته ښکاره شوه. له دوي نه مې واورېدل چې تا د ګیدړ په وژلو حکم وکړ چې یو او بل ته یې مبارکي ویله او د خپلو چلونو او ټګیو په کامیابۍ یې خوښي کوله.

د زمري مور چې دا خبره واورېدله نو خوشاله شوه او زمري ته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– نژدې وو چې په ظلم دې بې ګناه ګیـدړ وژلـی وای اوس دغـو خیانتکـارو او ټګانو ته کلکه او ورِ جزا ورکړه چې بیا داسې کار ته زړه ښه نه کړي.

زمري ددغو ټګانو په اعدام حکم وکړ او ګیدړ یې له بندیخانې څخه را ووېســته د خپلې خطا چې نژدې وه چې وژلی یې وای عذر ورته وکـړ او د خپلـو ټولـو امـورو او کارونو واک یې ورکړ او عزت یې نور هم لا پسې ډېر شو.

کله چې دابشلیم دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

– رښتیا، بېدپای چې د پاچاهانو ټینګار د یو خطا امر په اجرا کولو لـوی خطـر او ظلم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهزاده او ملګري يې

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

– خلک په دې ژوند کې د برياليتوب په اسبابو کې سره مختلف دي. ځينې وايي چې برياليتوب چانس او بخت دی ځينې وايې چې په زيار او عمل دی. ای حکيمه ستا په دې کې څه رايه او فکر دی؟

بيدپای ځواب ورکړ:

– د خلکو د اختلاف سبب دادی چې ځينې يې په چانس او بخت خوري، ځينې په زيار او عمل او شک نشته چې په ژوند کې هم عمل شته او هم چانس او هوښيار هغه دی چې په کار کې زيار وباسي او بيا د چانس په تمه او هيله شي. زما يوه کيسه زده ده چې په هغې کې د خلکو اختلاف د دې ژوند په باره کې ښه تمثيل شوی دی. او هغه کيسه دا ده:

څلور تنه زلميان سره په لار کې ملګري شول، يو شاهزاده بل د سودا ګر زوي، بل د يو شريف زوی او څلورم د بزګر زوی و او ورسره پرته له جامو چې اغوستلې يې وې نور څه نه وو. دوی په همدې حال وو چې ډېر په تکليف او زحمت شول.

يو ځل دوی د يوې ونې لاندې کښېناستل چې ستړيا وباسي او دمه وکړي نو د دنيا خبره يې منځ ته راواچوله او د چا چې څه زړه وو په دې باره کې يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهزاده وویل:

– ما ژوند پېژندلی او ازمویلی مې دی. خبره دا ده چې هر څه په قضا او قدر پورې تړلي دي.

کله چې دوی دا واورېدله نو د سوداګر زوی وویل:

– چې هر څه په قضا او قدر دي نو دا عقل څه په کار دی؟ انسان باید له عقل څخه کار واخلي تر څو چې بریالی شي.

خو د شریف زوی دا یوه هم ونه منله او ویې ویل:

– داسې نه ده او ستاسو دواړو خبره ډېره خطا ده. چانس هر وخت نه وي او عقل کله کله تېروځي ډېر د عقل خاوندان په دې دنیا کې محروم دي. خو ښکلا وجاهت، شرف، ښه کسب دی. مخور هېڅ کار او عمل نه کوي او له هر چا څخه یې ښه خوري او ښه یې اغوندي او خلک یې قدر او عزت کوي، نو څوک که غواړي چې بریمند او کامیاب وي باید مخور او شریف وي.

کله چې د دهقان زوی دا خبرې واورېدلې نو ویې ویل:

– تاسو خو عجیبه فکرونه کوئ او څه، څه وایئ! څه چې دي خو کار او عمل دی، نه قضا او قدر په کار دي، نه چانس، نه عقل او نه مخوري او وجاهت او ښکلا! که څوک غواړي چې بریالی او کامیاب وي نو باید چې کار او عمل وکړي.

هر یوه خپل خپل دلیل راووړ خو اختلاف یې له منځه ونه واته. نو سره یې وویل:

– دا اختلاف څه ګټه نه کوي راځئ چې هر څوک خپله رایه تجربه کړي. دا دی تیار وړي یو او هېڅ راسره نشته ښار هم نژدی دی او هر څه په کې شته.

د دهقان زوی ته یې وویل چې ته ولاړ شه او موږ ته مړی راوړه چې مالوم شي چې ته څه کوې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دهقان زوی ښار ته ولاړ او د کار لټون یې وکړ چې تر څو خپلو ملګرو ته مړی پیدا کړي خلکو ورته وویل:

ښه کار دلته خس او لرګي کول دي.

نو دی ځنګل ته ولاړ، له لوخو یې رسۍ وغړله او د خپل قدرت په اندازه یې بوټي را ټول کړل په رسۍ کې یې ښار ته راوړل، په یوه روپۍ یې وپلورل او ملګرو ته یې پرې مړۍ واخیستله.

کله چې د ښار دروازې ته ورسېده پر دروازه یې ولیکل چې «د یوې ورځې کار یوه روپۍ ارزي»، ملګرو ته راغی او مړۍ یې ورته مخ ته کېښوده.

ملګرو ورته وویل چې کار خو دې ثمره ورکړه اګر که دروند او ګران و.

بله ورځ یې د شریف زوی ته وویل چې نن ستا وار دی ولاړ شه او وجاهت او مخ دې وازمېیه او موږ ته طعام راوړه.

دې هم ښار ته ولاړ. چې دروازې ته ورنژدې شو نو فکر یې وکړ چې زما خو څه کار هم نه دی زده او د نورو مخورو او اشرافو غوندې خادمان هم راسره نشته نو ویې ویل:

– د څه له پاره ښار ته ولاړ شم؟ او څه به وکړم؟ زه نه پوهېدم چې ویل مې چې وجاهت بې کاره نفع رسوي.

شرمېده چې بېرته ملګرو ته بې طعامه راوګرځي نو فکر یې وکړ چې وتښتي. وروسته له ډېره فکره یې د دمې جوړولو لپاره یوې ونې ته ډډه ووهله او ویده شو. دی لا ویده و چې د ښار له غټانو او اشرافو څخه وربانديې یو سړی تېرېده او دی یې خوښ شو په زړه کې یې وویل: دا ځوان خو شریف او د کوم شریف زوی دی چې اوس وربانديې لکه چې سخته راغلې وي نو زړه یې وربانديې ولورېده او له خوبه یې را ویښ کړ پنځه سوه روپۍ یې ورکړې او ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د شریف زوی خوشال شو او په دروازه یې ولیکل «د یوې ورځې د وجاهت او ښکلا بیه پنځه سوه روپۍ ده.» نور یې ملګرو ته طعام او نور ضروري شیان وپېرودل او راغی او روپۍ یې منځ ته واچولې او ویل یې: «اوس مو زما خبره ومنله؟ وګورئ چې ما په ښکلا او شرف څومره ګټه وکړله؟»

په درېیمه ورځ یې د تاجر زوی ته وویل چې نن ستا وار دی ځه او خپل فکر دې وازمېیه. دی ولاړ، اخوا دې خوا په بازار کې ګوري که د تجارت کوم شی پیدا شي چې د بحر ساحل ته ورغی. ګوري چې په بېړۍ کې داسې قیمتي مالونه پراته دي چې هېڅ په بازار کې یې پته هم نشته.

خو ده د ښار له سوداګرو نه اورېدلي و چې ویل یې؟

نن دا مال مه اخلئ او ووایئ چې دا مال خو موږ سره ډېر دی او کومه اړه ورته نه لرو نو د مال خاوندان به ورپورې په تنګ شي او ارزان به یې را باندې وپلوري.

د تاجر زوی د دوی خبرې واورېدلې او په بله لار یې سوداګرو ته ځان ورورساوه او ورسره یې اتفاق وکړ چې دا مال ده ته په نېټه ورکړي. مال یې له هغو څخه واخیسته او په ښار کې یې اعلان وکړ چې زه دا مال بل ښار ته وړم. د ښار سوداګرو چې دا خبره واورېدله پسې په منډه ورغلل او یو لک روپۍ ګټه یې ورکړه او مال یې ترې واخیسته.

د سوداګر زوی وویل:

«د یوې ورځې د عقل او پوهې بیه یو لک روپۍ ده» او دا خبره یې په دروازه ولیکله. روپۍ یې ځان سره واخستلې او ملګرو ته ورغی او ورته یې وویل:

– دا هغه عقل دی چې تاسې یې له برکته خبر هم نه وئ او په قدرت یې نه پوهېدلئ وګورئ چې د عقل په مرسته څرنګه سړی بریالی کېدلای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځلورمه ورځ يې شاهزاده ته وویل چې نن ستا وار دی، ورشه چې پر قضـا او قدر او چانس باندې باور لرې نو موږ تـه طعـام راوړه. شـاهزاده ولاړ او د ښـار دروازې سره نژدې په یوه چوتره کښېناست.

پېښه داسې وه چې د ښار پاچا په دې ورځ مړ و او کوم وارث يې نـه درلـود پـه دې وخت کې خلکو د پاچا جنازه پر ده تېروله. له غمه يې تورې جامې اغوسـتې وې او سترګې يې له اوښکو ډکې وې. شاهزاده چې ورته وکتل نـو څـه چـرت يـې وربانـدې خراب نه کړ او غم شريکې يې ورسره ونه کړه.

کله يې چې ولیده چې د دوی په غم يې څه پروا نشته نو ښـکنځلې يـې ورتـه وکړې او دروازه چي ورته وویل ته څوک یې ای ځوانه؟ او زموږ پر پاچا ولـې خپـه نـه يې؟ او له کوم ځای نه دلته راغلی يې؟

بیا يې له دې چوترې نه وشاړه او د ښار له دروازې څخه يې لیرې کړ.

د جنازې خلک ولاړل او دروازه چي هم ورسره و چې پاچا ښخ کړي.

چې دوی لیرې شول نو د پاچا زوی بېرته راغی او هملته کښېناسته.

کله چې د جنازې خلک بېرته راغلل. دروازچي ګوري چې هغه ځوان بیا هملتـه ناست دی نو ورته په قهر شو او ویې ویل:

– ای بې شرمه مساپره ما خو ته منع کړی وې چې دلته م کښېنه تا زمـا خبـره ولې ونه منله؟ او چا درته د بیا کښېناستلو اذن او اجازه وکړه؟

په ډېر تور زړه يې را ښکوده او په هغه بندیخانه کـې يـې واچـاوه چـې دروازې سره نژدې وه.

چې سبا شو نو خلک د نوي پاچا د درولو په تکل شول. نو اشـراف او خـوانین را ټول شول هر څوک د پاچاهۍ په تمه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر یو به چې ځان کاندید کړ نورو به په کې په شل رنګه عیبونـه را وسـپړل او قرار به کښېناسته. په همدې ډول د هر چا حـال و نـو خبـره آخـر جنـګ و جـدل تـه ورسېده او نژدې وه چې جنګ وشي.

په دې وخت کې د دروازه چي شاهزاده را یاد شو نو دوی ته یې وویل:

– ای مشرانو پرون ما یو ځوان مساپر بندي کـړی دی، نـه چـې جاسـوس وي چې زموږ دښمنانو زموږ د حال مالومولو له پاره رالېږلی وي اوس مـې لـه وېـرې هلتـه بندي کړی دی.

دوی ورته وویل:

– ښه دې وکړل: ورشه رایې وله چې پوښتنې ترې وکړو، په حال یې ځان پـوه کړو چې څه بلا راته پیښه نه کړي.

دروازه چي راغی او شاهزاده یـې راوابېسـته. چـې مشـرانو او اشـرافو ولیـده نـو پوښتنه یې ترې وکړه چې ته څوک یې؟ شاهزاده وویل:

– زه د پاچا زوی یم او یو کال کېږي چې پلار مې مړ دی د تخت د نیولـو حـق زما و خو کشر ورور مې راباندې زورور شو منصبدارانو او مشرانو ته یې رشوت ورکـړ او پاچاهي یې رانه په زور ونیوله او زه یې له خپلې وېرې چې ګونـدې پاچـاهی بـه تـرې ونیسم را وشړلم او دادی دلته راغلم.

اشرافو او مشرانو د خپل اختلاف د لیرې کولو له پاره شاهزاده پاچا کـړ. او ورتـه یې وویل:

په ډېر ښه وخت کې را ورسېدلې که نه نو زموږ په منځ کې د جنګ اور بـل و او نژدې وه چې سره دل شوي وای. بیا یې نو پر سـپین اوښ د خپـل عـادت سـره سـم سپور کړ او د درناوي له پاره یې په کوڅو کې ګرځاوه چې دروازې ته را ورسېده نو امـر

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې وکړ چې د ملګرو د ليکونو لاندې وليکي چې «کوشش، ښکلا، عقل او هر شی چې انسان ته له ښو، بدو نه رسېږي دا ټول د قضا او قدر په واسطه دي.»

شاهزاده پر تخت کښېناست او درې واړه ملګرې يې راوغوښتل او ښه يې ونمانځل د عقل څښتن يې وزير کړ د بزګر زوی يې پر بزګری وټاکه او د ښکلا خاوند يې ډېر ونمانځه او څه مال يې ورته ورکړ او له ښاره يې نور وشاړه، چې دی دلته د اوسېدلو حق نه لري ځکه چې نه عقل لري او نه کار.

دابشليم چې دا کيسه واورېدله نو ويې ويل:

– اې بيدپای ښه دې وويل او پوه دې کړم چې خلک ولې په ژوند کې د برياليتوب په سببونو او علتونو کې سره اختلاف لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږک او پیشو

دابشلیم بیدپای فیلسوف ته وویل:

– کله سړی د خپل دښمن سره هم د مرستې پــه تمــه پخــلا کېــږي او ســوله ورسره کوي په دې باره کې هم یوه کیسه راته ووایه چې دا موضــوع راتــه واضــحه او ښکاره شي.

بیدپای وویل:

– دوستي تل نه وي او دښمني هم نه پاتې کېږي، ډېر ځله دوستي په دښــمنۍ بدله شي او دښمني په دوستۍ. هوښیار کولای شي چې د شدت او ســختۍ پــه وخــت کې له دښمن نه هم مرسته وغواړي. لکه چې موږک او پیشو سره یو تر بلــه مرســته او کومک وکړ او ځانونه یې له غمه خلاص کړل.

دابشلیم وویل:

– ددوی کیسه څرنگه وه؟

بیدپای وویل:

یوه پیشو وه چې د یوې ونې په یوه خوا کې اوسېدله او یو موږک یې په بله خوا کې چې له پیشو یې ډېر ځان ساته له سوړې به تر هغه نه راواته چې باور به یــې وشــو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پیشو چېرته لیرې تللې ده. یوه ورځ پیشو د ښکاري په دام کې ونښتله او میاو میاو یې کول او چیغې وهلې.

موږک هم له سوړې د طعام لټولو پسې راووانه، ګوري چې پیشو په دام کې نښتې ده نو خوشاله شو او خیال یې وکړ چې پیشو نه خو نور د عمر تر پایه پورې خلاص شوم خو ګوري چې د پاسه کونګ ورپسې دی او غواړي چې دی ونیسي او له بلې خوا نولی هم د ده د نیولو په تمه دی نو وډارېده او په زړه کې یې وویل چې زه خو له هرې خوا په بلا ککړ شوم که په ځای درېږم کونګ مې خوري که بېرته ځم نولی مې خوري او که وړاندې ځم د پیشو مړی کېږم.

بیا یې وویل:

– تر څو چې عقل لرم باید له نجات او خلاصی نه بې هیلې نه شم نو دا پیشو خو اوس زما په شان په بلا ککړه ده، وربه شم او ورته به ووایم که ماسره مرسته کوي نو زه به یې له دام څخه خلاصه کړم که هوښیاره وي نو زما په خبره به راضي شي.

پیشو ته ورغی او ورته یې وویل:

– څرنګه یې؟ او ولې په دې غم کې لوېدلې یې؟

پیشو وویل:

– خوشاله اوسه. زه خو د ښکاري په دام کې ونښتلم، او ته نور زما له ډاره تر عمره خلاص شوې.

موږک په غم او حزن تظاهر وکړ او ویې ویل:

– څرنګه ستا په حال خوشاله شم او ته په دې حال یې؟ هوښیار د چا پر غم نه خوشالېږي ځکه پوهېږي چې هر څوک درد او غم لري. او کېدای شي چې له دښمن نه یې ده ته لوی غم پېښ شي. که دا اوس هم راته وګورې نو زه له تا نه په لوی غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ککړ یم شاته مې نولی ولاړ دی او د حملې په تمه دی او د پاسه را بانـدې کونـګ د غوټې په انتظار دی او ته هم که څه هم په دام کې بنده یې که درنـژدې شـم نـو پـه خوړلو مې هیله نه کوې . اوس دې ومنله چې زما مصیبت ستا له مصیبت څخـه لـوی دی؟

پیشو ورته وویل:

– هو شک نشته چې دواړه په غم او مصیبت ککړ یو.

موږک وویل:

– زه درسره یو مصلحت لرم که خوښه دې ورته راغله نو زمـا او سـتا دواړو لـه پاره ښه ده.

پیشو وویل:

– ووایه کنه څه مصلحت دی؟ زه خو داسې مصلحت ته تیاره یم چې هم زما د خلاصی تعهد وکړي او هم ستا.

موږک وویل:

– تر څو چې زه دام په غاښـونو کـرنج نـه کـړم تـه نـه شـې خلاصـېدلای او همدارنګه ماپسې کونګ او نولی دي که ته راسره کومک ونه کړې زه هم ځان نه شم ژغورلا ی نو که ته راسره عهد او وعده کوې چې که دې خلاصه کړم ما به نه خـورې نو خلاصه به دې کړم او له ښکاري نه به دې وژغورم.

پیشو چې د موږک خبره واورېدله خوشاله شوه او د ده په صـداقت یـې زړه ډاډه شو، ورته یې وویل:

– اې موږکه خبره دې حقه ده. زه پرته ستا له مرستې ځان نه شم ژغـورلای او که زه دې له دام څخه خلاصه کړم د خپل عمر ملګری به دې وګڼم غوښه به دې پـر ځان او اولاد حرامه کړم او اولادونه او لمسې به دې هم زما له اولادونـو او لمسـیو پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

امن او سلام کې وي نو اوس ژر شه او ما خلاصه کړه ځکه چې د ښکاري د راتلو وخت نژدې دی.

موږک دام ته ورمنډه کړه او د دام په کرنجولو يې پېل وکړ. کله چې کونګ او نولي وليده چې کار يې اوږد شو نو دواړه ترې ولاړل.

موږک چې خپل دښمنان وليدل چې ولاړل نو زړه يې ډاډه شو او ډار يې وتښتېده نو که له پيشو سره يې د خلاصولو وعده او عهد نه واى کړې نو په خپله خلاص شوی و. خو خپل عهد او وعده يې په ياد شو او ويې غوښتل چې پيشو خلاصه کړي، له دام نه يې وژغوري خو په زړه کې يې راغله چې که پيشو له دام نه خلاصه شي نه ويل کېږي چې را باندې را توپ کړي او ورمېږ راباندې تاو کړي نو په زړه کې يې ځان سره مشوره وکړه او د دام تارونه به يې ارام ارام، سوکه سوکه کرنجول. چې پيشو دده سوکه والی او سستي وليده نو ورته يې وويل:

– ولې دومره په ارام او قرارۍ د دام تارونه کرنجوې؟ زړه دې ډاډه شو چې له دښمن څخه دې خلاص شولې او نه غواړې چې ما وژغورې؟ دا خو د ښو خلکو کار نه دی ما او تا خو سره د دوستۍ لاس ورکړ او له زړې دښمنۍ څخه تېر شولو. زه هيله کوم چې له دې دام څخه مې وژغورې چې اوس به ښکاري راشي او حيات به مې خراب کړي. پوهانو ويلي دي چې څوک له چا څخه مرسته وغواړي او د هغه له لاسه پوره وي او ورسره يې ونه کړي نو خاين او غادر دی او د غدر او خيانت په رېږ به ککړ شي.

نو موږک وويل:

– داسې نه ده. زه نه غواړم چې تاسره ټګي وکړم او په دام کې دې پرېږدم او زه پوهېږم چې زما او ستا ملګري سرسري ده او له وېرې پيدا شوې ده، که دا وېره ولاړه نو کېدلای شي چې بيا به هم هغسې دښمنان يو نو له همدې کبله غواړم چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول تارونه پرېکړم او یو تار پرېږدم چې ته پرې بنده پاتې یې. کله مې چې ښکاري ولیده چې راغی او را نژدی شو نو هغه به هم کرنج کړم نو په دې وخت کې به بیا درسره زما د نیولو فکر نه وي ځکه چې ته به په خپله لار تښتې او ځان به له ښکاري څخه ژغورې او زه به خپلې سوړې ته وتښتم نو ستا لاس به پر ما ونه رسي او نه به ښکاري راته کوم اذیت ورسوي.

دوی لا سره همداخبرې کولې چې ښکاري راغی نو پیشو وویل: اوس دې نو د کوشش وخت راغی ژر کوه چې ښکاري را نـژدې شـو. نـو مـوږک ژر ژر د دام تارونـه پرې کړل تر څو چې ښکاري رارسېده پیشو پر ونـه ورټـوپ کـړ او مـوږک پـه سـوړه ننواته.

ښکاري هاخوا دې خوا وکتل او هیڅ یې په نظر رانه غلل خپل کـرنج شـوی او شکېدلی دام یې را ټول کړ او خواشینی په خپله مخه ولاړ.

په دې وخت کې پیشو موږک ته غږ کړ:

– ګرانه ملګریه راووځه چې یوه ګړی د خپل صداقت او دوستۍ مېـوې وخـورو او ساعت تېر کړو.

موږک وویل:

– ملګریه نور نو راته په تمه کېږه مه، ځکه چې هر شي بېرته خپل طبیعـت تـه ګرځي کله چې سبب د تغییر مزاج یې لیرې شي لکه اوبه چـې پـر اور ګرمـې شـي او چې اور لیري شي بېرته سړې شي. زمـوږ او ستاسـو دښـمني طبیعـي ده او تغییـر نـه خوري او زما او ستا ملګري له ضرور منځته راغلې وه اوس خو هغه اړه پـوره شـوه نـو ډارېږم چې هغه زړه دښمني مو بېرته را برسېره نشي. او زما په څېر ضـعیف او نـاتواني ته ښه نه ده چې ستا غوندې قوي او زورور ته ځان درنژدې کـړي نـو زه دې ملګـری یم خو له لیرې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابشلیم بیدپای ته وویل:

– ډېره ښه خبره دې وکړه کېدای شي چې ستا د حکمت له برکتــه او ســتا پــه علم خلکو ته ګټه ورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمانځي او نولی

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

د هغه چا مثل راته ووایه چې په کار کې تادي کوي او د خپل کار پایلې او نتیجې ته نه ګوري او پام نه کوي.

بیدپای وویل:

څوک چې په خپل کار تادي کوي او فکر په کې نه کوي نو په پای کې پښېماني او ندامت کوي او د هغه لمانځي کانه به پرې وشي چې خپل ګران ملګری نولی یې وواژه.

دابشلیم وویل: چې ددوی کیسه څرنګه وه؟!

بیدپای وویل:

وايي چې یو لمانځی و او ډېره ښه ښکلې او ښایسته ښځه یې درلوده ډېره موده ورباندې تېره شوه او ددوی کوم اولاد پېدا نه شو بیا دا ښځه حامله شوه دا او مېړه یې دواړه خوښ وو.

سړي وویل چې څه ښه به وي که دا حمل نر وي او ښځې ته یې وویل زه هیله کوم چې دا حمل نر وي او زما او ستا له پاره په کې فایده وي ښه نوم به ورباندې ږدو او ښه استاد به ورته را غواړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځې ورته وویل:

دا څه وایې ته څه خبر یې چې نر دی او که نـه؟ او څـوک چـې داسـې خبـرې کوي د هغه لمانځي کانه به ورباندې وشي چې پر سر یې غوړي او شات تـوی شـوي وو. مېړه ښځې ته وویل چې دده خبره څرنګه وه؟ ښځې وویل: وایي چې یـو لمـانځي ته یو سوداګر هره ورځ څه غوړي او څه شات ورکول او ده به څه خوړل او څه بـه یـې په یو ګړي کې سپمول تر څو چې ګړی ډک شو او په موړي کې یې ځوړنـد کـړ. یـوه ورځ لمانځي ستوني ستاخ پروت دی او شلګی یې په لاس کې دی چې غوړیو او شـاتو ته یې فکر شو نو د ځان سره یې وویل چې دا ګړی غوړي او شـات بـه وپلـورم او پـه پیسو به یې لس سره ورۍ واخلم هغه به بلاربې شي او بچي به راوړي او بیـا بـه یـې بچیانې هم لنګې شي تر څو چې دري څلور سوو تـه ورسـېږي بیـا بـه یـې وپلـورم او غواګانې به واخلم ځمکه او غوایان به واخلم او بزګر به هم ورته ونیسم او له هرې خوا لکه د غواوو شیدې، بچي او نور به ګټه کوم او د ډېرو شتو څښتن به شم، ښـه ښـکلې کور به جوړ کړم وینځې او مریونه به واخلم او یوه ښه ښکلې ښځه به هـم وکـړم چـې ښه ښکلي او پوه زوی به راته وزېږوي، ښه نوم به پرې کښېږدم، چې لږ لـوی شـو نـو پرسبق به یې کښېنوم او که یې نه وایه نو په دې شلګي به یې په دا سر دغسـې وهـم په دې وخت کې یې ګړی ته اشاره وکړه او هغه یې مات کړ نو څـه چـې پـه کـې وو هغه تول وبهېدل او پر سر یې را توی شول.

دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې هغه څه چې یادونه یـې وړ نـه وي او پرې نه پوهېږې په یادونه یې تادې مه کوه ځکه چې یا به وشي او یا به ونه شـي. نـو مېړه د خپلې ښځې په خبره پند واخیست او په خپله خطا پوه شو.

ښځې ښکلی زوی وزېږاوه. پلار یې پرې ډېر خوښ شو. څـه مـوده وروسـته د ښځې حمام کولو ته اړه پېدا شوه خپل مېړه یې زوی سره کښېناوه لږ ساعت تېر نـه وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ده پسې د پاچا استازی راغی او دی یې وغوښته نو سړي فکر وکړ چې زوی خو مې اوس یواځې پاتې کېږي نو پرته له نولي څخه یې بل څوک ونه لیده چې زوی سره پې پرېږدي، دا نولی هم پرې له زوی نه کم ګران نه و. ځکه چې وړوکی یې ساتلی او لوی کړی و، نو زوی او نولی یې دواړه پرېښودل او دروازه یې ورپسې پورې کړه. په دې وخت کې له یوې سوړې څخه یو مار راووات او چې هلک ته را نږدې کېده نولي پرې ورټوپ کړ او مار یې وواژه او د مار په وینو یې خوله سره شوه چې لمانځی راغی او دروازه یې پرانیستله. نو نولی په منډه مخې ته ورغی چې ګوندې ما خو مار وواژه او ستا زوی مې له مرګ نه وژغوره. ګوري چې د نولي خوله په وینو سره ده ګومان یې وکړ چې د ده زوی یې خفه کړی او خوړلی دی بې له دې چې فکر وکړي په شلګي یې نولی د سر په کوپړۍ وواهه او مړ یې کړ چې ننواته ګوري چې زوی یې روغ رمټ دی او وژلی تور مار ورسره پروت دی. کله چې خبره ورته جوته شوه او په حقیقت پوه شو خپل مخ ته یې څپېړې ونیولې او ویل یې کاشکې چې دا زوی خو مې نه وای شوی او دا غدر خو مې نه وای کړی.

چې ښځه راغله نو ترې پوښتنه یې وکړه چې ولې داسې خپه یې او خبره څه ده؟

ده ورته د نولي ښه او خپل بد یاد کړل، نو ښځې ورته وویل چې دا د تادۍ مېوه وه.

بیدپای وویل: چې دا د هغه چا مثال دی چې فکر نه کوي او د خپلو غرضونو او هیلو په پوره کولو کې چالاکي او تادي کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا او فنزه مرغه

دابشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

– د هغو میرځمنو مثال راته ووایه چې هرومرو باید یو له بله ځان وژغوري.

بیدپای وویل:

وايي چې د هند یو پاچا و چې فریدون نومېده او یو مرغه یې ساتلی و چې فنزه نومېده او فنزه یو بچی هم درلوده. دې مرغه او بچي یې ډېرې خوږې او ښې خبرې کولې، پاچا هم پردوی زړه ورکړی و، نو دا مرغان یې خپلې ښځې ته ورکړل او ورته یې وویل چې ښه پاملرنه یې کوه. د پاچا ښځې زوی وزېږاوه. د شاهزاده او د مرغۍ د بچي سره یو تر بله ډېره جوړه وه او دواړو به سره لوبې کولې. فنزه به غره ته تلله او دوی دواړو ته به یې ښې ښې مېوې راوړلې چې دوی به پرې ډېره ښه وده کوله. څه به یې شاهزاده ته ورکولې او څه به یې خپل بچي ته نو له دې کبله د پاچا نوره مینه هم د فنزه سره زیاته شوله او د دې قدر به یې کاوه. یوه ورځ فنزه مېوو پسې تللې وه، بچی یې د شاهزاده په غېږ کې په پړتکو شو شاهزاده ورته په قهر شو او په ځمکه یې وواهه او مړ شو. چې فنزه راغله ګوري چې بچی یې مړ پروت دی ډېره خپه شوه او ویې ویل: پاچاهان ډېر بد او بې وفا خلک دي افسوس دې د هغه چا په حال وي چې د دې بې همتو او ټیټو خلکو په صحبت او مجامعت خوښي کوي. دوی د هغه چا قدر

(c) ketabton.com: The Digital Library

او عزت کوي چې مال ته يې په تمه وي او يا يې له علم څخه استفاده کوي او چې حاجت او اړه يې پوره شي نو بيا نه دوستي وي او نه وروري، نه احسان پېژني او نه ګناه عفوه کوي، او نه حق پېژني. دا هغه خلک دي چې کار يې ريا او بدکاري وي، خپله لويه ګناه ورته وړه ښکاري، او که دوی په مخالفت وړه ګناه هم څوک وکړي دوی ته لويه برېښي. دا پاچا بدبخت له دغه ډول خلکو څخه دی چې د خپل ملګري او ورور سره يې خيانت وکړ بيا يې نو پر شاهزاده ورټوپ کړل او سترګه يې پرې ړنده کړه او والوت په يوه ونه کې کښېناست. پاچا ته دا خبره ورسېده او ډېر خپه شو ويې غوښتل چې د دې مرغۍ نيولو ته چل جوړ کړي. نو نژدې ورته ودرېده، غږ يې وکړ او ويې ويل «زما له خوا تا ته امن دی راځه راکښته شه.»

فنزه ورته وويل:

– څوک چې ټګي کوي د خپلې ټګۍ په جزا ژر وي که پسته رسېږي. که په خپله ټګ ته جزا ورونه رسېږي نو لمسيو لمسيو ته خو يې رسېدونکې ده. ستا زوی زما زوی سره غدر وکړ ما هم مناسب عذاب ورکړ.

پاچا وويل:

– رښتيا چې زما زوی ټګي وکړه او د خپلې ټګۍ جزا وروررسېده نور نو زما او ستا په منځ کې نور څه نه شته. راځه نوره ته زما له خوا په امن يې.

– فنزه وويل نور مې په تمه کېږه مه، ځکه چې پوهان وايي چې له چا نه دې چې مړی وکړ بيا نو مه ورنژدې کېږه ځکه چې هر څومره ښه ورسره بيا وکړې ځای نه نيسي او بد ګوماني يې لا پسې زياتېږي نو ډار ترې په کار دی او ليرې والی ترې ښه دی. ماته له تاسو نه پوره درد راورسېده نور نو خدای پامان.

پاچا وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– څه چې مور وکړل او تا يې له مور څخه جزا نه وای اخيستې او يا تا مور سره لومړی غدر او خيانت کړی وای نو بيا تاته ډار په کار و اوس چې لومړی مور ګناه وکړه نو ستا څه ګناه ده؟ او ولې پر ما باور نه لرې؟ راځه راشه زما له پلوه تاته امن دی.

فنزه وويل:

– کينه په زړه کې کلک ځای نيسي اوپه ژبه هغه څه ربتنا نه ويل کېږي چې په زړه کې وي. زړه پر زړه له ژبې څخه ښه پوهېږي نو زما زړه ستا په ژبه تصديق نه کوي او ستا زړه زما پرژبه.

پاچا وويل:

– کينه خو د ډېرو خلکو په زړه کې وي. ښه دا ده چې سړی په زړه کې کينې ته ځای ورنه کړي او له زړه يې وباسي.

فنزه وويل:

– خبره خو همداسې ده، خو دا غلطه ده چې د وينو پوروړی به خپله کينه له زړه وباسي او ترې وبه ګرځي. پوهان له تېکيو او چلونو څخه ډار کوي او ځان ساتي. ډېر دښمن وي چې پوه شي چې په زور خو کار نه کېږي نو د کسات اخيستلو له پاره خپل دښمن سره نرمي کوي تر څو چې خپل مطلب پوره کړي.

پاچا وويل:

– هوښيار او کريم د دوستانو او اشنايانو دوستي او اشنايي نه پرېږدي اګر که ډار هم ورپسې وي.

فنزه وويل:

– د هر چا له کينې څخه بايد وېره وشي خو د پاچاهانو له کينې څخه ډېره ويره په کار ده ځکه چې د پاچاهانو دين او قاعده کسات اخستل دي او له دې څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر خوند اخلي او فخر ورباندې کوي. بله دا چې هوښيار د کينې په غلي کېدلو نه غولېږي، ځکه چې کينه لکه سکروټه داسي ده کله چې سکروټه لرګي نه مومي نو غلې پرته وي او چې لرګي پرې واچول شي بيا ترې لمبې پورته شي. همدارنګه د کينې را پاروونکی که هم پېدا شي بيا غلې نه پاتې کېږي، بيا نو په زاريو او عذرونو هم څه کار نه کېږي تر څو يې چې خپل سرنه وي ورپه خوله کړی. نو زما او ستا په منځ کې نور څه علاقه او اړيکه پاتې نه ده.

پاچا وويل:

– ته خو پوهېږې چې څوک چاته نه ضرر رسولای شي او نه ګټه هر څه د قضا او قدر پورې تړلي دي او لکه څرنګه چې څوک نه شي کولای چې څه پېدا او خلق کړي همدارنګه فنا کولای او هلاکولای يې هم نه شي نو نه زما زوی ملامت و او نه ته، دا ټول قضا او قدر دی نو بايد يو تر بله سره په ګناه ونه نيسو.

فنزه وويل:

– خبره خو همداسې ده لکه چې ته وايې خو حازم او وړاندې کتونکی بايد چې ډار له زړه ونه باسي خو بايد چې په قدر هم تصديق وکړي او پر حزم هم عمل وکړي او وړاندې فکر وکړي. زه وېرېږم چې څه دې چې په زړه کې دي هغه رنګه دې په خوله نه دي. زما او ستا خبره هم دومره وړه خبره نه ده، ځکه چې ستا زوی زما زوی وواژه او ما ستا د زوی سترګه ړنده کړه. ته غواړې چې زما په وژلو اوس خپله خوا سړه کړې او پر ما ځان ګران دی، نه غواړم چې ومرم. تر څو چې ستا خپل زوی ياد وي او زما خپل نو له زړونو څخه مو سره نه وځي.

پاچا وويل:

– په هغه چا کې خير او ګټه نه شته چې څه يې په زړه کې وي او له هغه نه ځان نه شي خلاصولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فنزه وویل:

– هغه څوک چې تله یې ژوبله وي او بیا هم ځي نو مالومه ده چې د تلې زخم به یې نور هم پسې وشړېږي. سړی باید په زوره ځان په بلا ککړ نه کړي څوک چې د دښمن په خوله وغولېږي او له حزم څخه کار وانه خلي نو د خپل ځان لوی دښمن دی د قضا او قدر حال مالوم نه دی چې څه به کېږي خو باید چې سړی حازم او مهال سنج وي ، خپل ځان ورک نه کړي. هوښیار زود باوره نه وي او چې د ژوند بله لار یې وي نو په ډار کې ژوند نه غواړي. زما مخه هم آزاده ده. پینځه خویونه دي چې سړی پرې په هر ځای کې بسیا او خوښ وي: چاته ضرر نه رسول ، ښه ادب ، څوک نه غولول، ښه خلق، په کار کې پوهه او مهارت. که څوک پر خپل ځان وډارېده نو کولای شي چې له مال ، اولاد او وطن څخه زړه صبر کړي ځکه چې عوض یې پیدا کولای شي خو ځان بیا نه پیدا کېږي. ډېر بد مال هغه دې چې د چا ښه پر نه کېږي، ډېره بده ښځه هغه ده چې د مېړه سره موافقت نه لري، ډېر بد اولاد هغه دی چې د مور پلار په خبره نه وي ډېر بد ورور هغه دی چې په ربړ او سختۍ کې د ورور په کار نه شي او ډېر بد پاچا هغه دی چې بې ګناه خلک هم ترې ډارېږي. [اوس که څه هم پاچا له ما سره د لطف او مهربانۍ لاره نیولې، زه اجازه غواړم چې د پاچا له حضوره رخصت شم، د مخ یاد یې د لمر سپوږمۍ په ښکلا کې او د مینې خاطره یې د سهار د ورمې په ملایمت کې ولټوم.

په دې ډول فنزه له پاچا سره خدای پاماني وکړه او ترې والوتله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري او زمرۍ

دابشليم وويل:

– د هغه چا مثال را ته بيان کړه چې د ځان د ساتلو له پـاره د نـورو ځورولـو او کړولو ته زړه ښه کوي.

بيدپای وويل:

– د ژويو ځورولو ته يوازې جاهلان زړه ښه کـوي، هغـه چـې د خپلـړ کړنـو د عاقبت په فکر کې نه وي او په دې نه پوهېږي چې له بدو بد زېږي. په دې دې څوک نه غره کېږي چې د خپل بد عمل سزا ورته ژر نه ده رسېدلې، هغه څه چې بايـد وشـي هغه کېږي. لکه په زمرۍ چې د ښکاري له لاسه وشول.

پاچا وويل:

– په زمرۍ څه وشول؟

بيدپای فيلسوف ځواب ورکړ:

په يو ځنګل کې يوه زمرۍ له خپلو دوو بچيو سره اوسـېدله. يـوه ورځ زمـرۍ ښکار ته تللې وه، بچي يې يوازې وو. يو ښکاري پرې راپېښ شول د زمرۍ بچـي يـې ووژل او پوستکي يې ترې وښکل. زمرۍ چې دا حال وليد پـه چيغـو او سـورو يـې پـر خپل حال ژړل او له خدايه يې عدالت غوښت. په دغه ځای کې يو ګيدړ هـم اوسـېده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دزمرۍ بدې ورځې يې وليدلې د حال پوښتنه يې وکړه. زمرۍ ورته دخپلو بچيو د مړينې او د ښکاري د ظلم وويل.]

ګيدړ وويل:

– خوشي چيغې مه وهه او سر په خپل ګرېوان کې کښته کړه څه چې ښکاري ستا پر بچيو کړي تا هم د نورو بچي په همدې ډول څيرلي او داړلي دي، چې پر چا دې کول پر تا وشول اوس نو لکه نورو چې ستا په کړو صبر کاوه ته هم د ښکاري په کړو صبر کوه ځکه وايي: "مه کوه پر چا چې وبه شي پرتا " او چې څه کرې هغه به ريبې.

زمرۍ ورته وويل:

– واضح يې راته ووايه چې دا څه وايی؟

ګيدړ وويل:

– خوراک دې څه و؟!

زمرۍ وويل:

– د وحشيانو غوښې.

ګيدړ وويل:

– چا د وحشيانو غوښې درکولې.

زمرۍ وويل:

– په خپله مې ښکار کاوه او غوښې مې خوړلې.

ګيدړ وويل:

– د هغو وحشيانو مور او پلار نه وو چې تايې غوښې خوړلې؟

زمري وويل: هو وو.

ګيدړ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– هغو هم دغسې چېغې وهلې او که دا ته يې وهې؟ چې د نورو په ضرر او ظلم راضي وې نو اوس په خپله هم په پراخ وچولي د خپل عمل مکافات زغمه او چيغې مه وهه!

چې زمرۍ د ګيدړ خبره واورېدله نو په خپله ګناه پوهه شوه او ويې ويل چې دا زما د خپل عمل جزا ده چې را رسېږي نو بيا يې ښکار پرېښود او په مېوو او عبادت يې خپل ژوند تېراوه.

کله چې يوې پوختکې وليدل چې زمرۍ اوس له غوښو خوړلو څخه لاس اخيستی دی او مېوې خوري نو ورته يې وويل:

– ما ګومان کاوه چې سږ کال ګوندې ونې مېوه کمه نيولې ده دا خو ته يې چې خپل رزق يانې غوښې خوړل دې پرېښي او زموږ په رزق کې دې ځان را شريک کړی دی. خواره شې چې خپل رزق پرېږدې او زموږ په رزق ځان راګډوې.

زمري چې د پوختکې خبره واورېدله نو له مېوو خوړلو څخه يې هم لاسونه ونغاړل واښه به يې بيا خوړل او خپل عبادت به يې کاوه.

دا مثال مې درته ددې له پاره ووايه چې پوه شې چې ناپوهه د خلکو له ضرر رسولو نه هغه وخت لاس اخلي چې په خپله ورته ور ورسېږي او مخکې تر مخکې يې ورته فکر نه وي او نه پوهېږي چې ضرر رسول ښه کار نه دی.

څوک چې څه د ځان له پاره نه غواړي نو نورو ته يې هم بايد چې ونه غواړي.

* * *

[بيدپای فيلسوف چې تر دې ځايه خبرې ورسولې پاچا غلی شو. بله پوښتنه يې و نه کړه. بېد پای وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

– څه چې زما زده وو، د پاچا په امر مې د پاچا د پوښتنو په ځواب کې وویل. اوس که د پاچا اجازه وي یو عرض لرم.

دابشلیم وویل:

– ووایه، څه غواړې.

بیدپای وویل:

– دا کیسې چې ما یې د پاچا په حضور کې د بیانولو افتخار درلود، که نورو ته هم ورسېږي نو داسې به وي لکه د پاچا عمر چې زرګونه کاله نور هم اوږد شي، ځکه چې راتلونکي نسلونه به هم ترې پند واخلي.]

دابشلیم امر وکړ چې دا کیسې دې ولیکل شي او دده په کتابخانه کې دې وساتل شي.

نوشېروان چې له دې کتاب څخه خبر شو نو خپل وزیر اجمیر ته یې وویل چې یو سړی د دې کتاب راوړلو پسې ولېږه چې هم په پارسي پوه وي او هم په سانسکریت. په دې صفت سړی یې برزویه حکم پېدا کړ او هند ته یې ددې کتاب پسې واستاوه. هغه حیله وکړه ، کتاب یې له سانسکرت څخه را نقل کړ او په فارسي یې وژباړه. په اسلامي دوره کې همدا د برزویه کتاب بیا عبد الله بن مقفع په عربي ژبه ترجمه کړ او فایده یې ډېره شوه.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

زمری او غوايي……………………………………………………………………………۱

کوږ کوږې کوتره…………………………………………………………………………۵۱

کونګان او کارغان………………………………………………………………………۶۲

بیزی او شمشتی …………………………………………………………………………۷۵

پردېسي او زرګر …………………………………………………………………………۸۷

سلار، بیلار او ایران دخت…………………………………………………………………۹۷

شیخ ګیدړ………………………………………………………………………………… ۱۰۸

شاهزاده او ملګري يې……………………………………………………………………… ۱۱۹

موږک او پیشو ……………………………… …………………………… ………………………………۱۲۶

لمانځي او نولی…………………………………………………………………………… ۱۳۱

پاچا او فنزه مرغه………………………………………………………………………… ۱۳۴

ښکاري او زمری……………………………………………………………………………۱۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلیلې او دمنې تعریف مې ډېر اورېدلی و خو پوره مې نه وه لوستې. دا لومړی ځل دی چې پښتو ژباړه یې لولم. ژباړه یې ډېره سلیسه او د پښتو د اوسنیو نثرونو په شان ده، یعنې د پخوانیو متکلفو نثرونو اثر ورباندې پروت نه دی چې تر مطلب یې (وپوهېدې) ډېر وي. ممکن دغې ازادې ترجمې به د ژباړې متن توږلی او کوچنی کړی وي. دغه کار اثر له اوسني زماني سره برابر کړی او د دې زمانې د خلکو د لوستو وړ یې ګرځولی دی. زه محترم منلي صاحیب ته د دومره ښې ژباړې او د ژباړې لپاره د دومره ښه انتخاب مبارکي وایم او په لوستونکو زړه وړ غږ کوم چې تاریخ تېر اثر نه لولئ، بلکې داسې اثر لولئ چې د اخلاقو او ښکلا په څېر د هرې زمانې خلکو ته اهمیت لري. کلیله او دمنه د اخلاقو او ښکلا یوه سرچینه ده.

استاد محمد صدیق پسرلی

Design by: Assadullah Khan Amarkhail

دریم چاپ

The Book City
کتاب ښار
شهر کتاب
پوهه لا هم کتاب کې ده
Knowledge is Still in Books

۱۳۹۵

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library